

MED-Routes

Interreg
Euro-MED

Co-funded by
the European Union

MED-Routes

*«Ενίσχυση του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού στη Μεσόγειο δημιουργώντας
οικολογικές διαδρομές εντός υφιστάμενων Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Διαδρομών»*

Σχέδια Δράσης για το MED-Routes

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 4.1.1.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Το παρόν έγγραφο εισάγει τα σχέδια δράσης των διαφορετικών διαδρομών που αποτελούν μέρος του σχεδίου «Ενίσχυση του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού στη Μεσόγειο μέσω της δημιουργίας οικολογικών διαδρομών στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Διαδρομών». Υπενθυμίζουμε ότι ο γενικός στόχος του έργου είναι η καθιέρωση και η διάδοση ενός τοπικά βασισμένου, χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος μοντέλου βιώσιμου τουρισμού στις Πολιτιστικές Διαδρομές (CRs) της περιοχής της Μεσογείου, και ειδικότερα η διαμόρφωση ενός συγκεκριμένου μεσογειακού μοντέλου «αργού τουρισμού» (slow tourism), που βασίζεται στην κοινή κληρονομιά τεσσάρων Πολιτιστικών Διαδρομών:

1. Προορισμός Ναπολέων
2. Η Διαδρομή των Φοινίκων
3. Ευρωπαϊκή Διαδρομή των Κεραμικών
4. Διαδρομή της Ελιάς

Όπως διατυπώνεται στην αίτηση, το έργο βασίζεται στην αρχή της αμφίδρομης μεταφοράς:

- τίθενται σε εφαρμογή μηχανισμοί μεταφοράς για τη διασταυρωμένη αξιοποίηση των πλέον σχετικών και δοκιμασμένων στην πράξη αποτελεσμάτων των έργων INCIRCLE και EMbleMatic για τον σχεδιασμό οικολογικών διαδρομών·
- οι μηχανισμοί μεταφοράς ενισχύονται περαιτέρω μέσω της αξιοποίησης της εμπειρίας του MED-Routes στην ενδυνάμωση ικανοτήτων και στη θεσμική δικτύωση.

Το πλάνο δράσης που παρουσιάζεται στο παρόν έγγραφο αποτελεί ένα από τα τρία αποτελέσματα έργων, μαζί με την *with the Διακρατική Στρατηγική για τον Βιώσιμο Τουρισμό & Οικο-Διαδρομές στην περιοχή της Μεσογείου* και το *Πράσινο Σήμα για Οικολογικές Πολιτιστικές Διαδρομές για την Πιστοποίηση Οικο-διαδρομών*.

Τα σχέδια δράσης του παρόντος εγγράφου περιγράφουν τις Πολιτιστικές Διαδρομές που καλύπτει κάθε σχέδιο και παρουσιάζουν τις προσεγγίσεις που εφαρμόστηκαν για τη διερεύνηση των βασικών προκλήσεων και αναγκών που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα και έχουν εντοπιστεί στις διαδρομές, καθώς και τους στόχους, τους ειδικούς σκοπούς κάθε σχεδίου και το κοινό-στόχο τους.

Σε όλες τις συμμετέχουσες Πολιτιστικές Διαδρομές, οι αξιολογήσεις βιωσιμότητας συνδύασαν έρευνες, εργαστήρια συμμετοχικού σχεδιασμού, εδαφικές ανασκοπήσεις και επιτόπιες αξιολογήσεις, με στόχο την ενσωμάτωση των αρχών της κυκλικής οικονομίας στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.

Ο Προορισμός Ναπολέων συνέλεξε αυτοαξιολογήσεις από το δίκτυό του και τις εμπλούτισε με εκτενή τοπικά δεδομένα από την Πορτογαλική Ιστορική Διαδρομή των Γραμμών του Torres, συμπεριλαμβανομένου ενός πολυ-συμμετοχικού εργαστηρίου και ενός ερωτηματολογίου που απευθύνθηκε σε 150 ενδιαφερόμενους φορείς, προκειμένου να τεκμηριωθεί ο σχεδιασμός οικολογικών διαδρομών.

Η Ευρωπαϊκή Διαδρομή της Κεραμικής εντόπισε διαρθρωτικές προκλήσεις, υλοποίησε διαδικτυακά σεμινάρια και εργαστήρια για τον βιώσιμο τουρισμό, συνέλεξε καλές πρακτικές κυκλικότητας και πραγματοποίησε εκπαιδευτικές και καλλιτεχνικές δράσεις για την αξιολόγηση της χαμηλού αντίκτυπου παραγωγής και την ενίσχυση βιώσιμων μικρο-διαδρομών.

Η Διαδρομή των Φοινίκων εφάρμοσε μια καινοτόμο μεθοδολογία *Smart Ways*, τοποθετώντας τις τοπικές κοινότητες στο επίκεντρο του τουριστικού σχεδιασμού μέσω χαρτογράφησης ενδιαφερόμενων μερών, ενδυνάμωσης ικανοτήτων, συνεργασίας και συνεχών περιβαλλοντικών αξιολογήσεων, ευθυγραμμισμένων με τις αρχές του αναγεννητικού τουρισμού.

Οι Διαδρομές της Ελιάς ενσωμάτωσαν τη βιωσιμότητα μέσω της ενεργού συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών, της έρευνας, των περιβαλλοντικών μελετών, της εκπαίδευσης και των διακρατικών συνεργασιών, λειτουργώντας ως ένα ζωντανό εργαστήριο όπου η πολιτιστική κληρονομιά, ο τουρισμός και οι πρακτικές της κυκλικής οικονομίας ενισχύουν αμοιβαία η μία την άλλη.

Οι τέσσερις διαδρομές εντόπισαν παρόμοιες προκλήσεις, με διαφορετικά επίπεδα ικανοτήτων και επιτυχίας στην αντιμετώπισή τους. Η διαχείριση αποβλήτων αναδεικνύεται ως βασικό ζήτημα, παρά τη γενικευμένη συμμόρφωση με τη νομοθεσία για τη διαλογή στην πηγή και την ύπαρξη ορισμένων υποδειγματικών πρακτικών. Ειδικότερα, η μείωση της χρήσης πόρων, όπως τα πλαστικά μίας χρήσης, στις τουριστικές δραστηριότητες εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση.

Η κινητικότητα και η προσβασιμότητα συγκαταλέγονται επίσης στις πλέον σημαντικές προκλήσεις, οδηγώντας σε προσπάθειες προώθησης ενεργών και βιώσιμων μορφών μετακίνησης. Η διαχείριση των υδάτινων και ενεργειακών πόρων αναδεικνύεται ως μέτρια αλλά αυξανόμενη πρόκληση, καθώς οι διαδρομές επισημαίνουν την ανάγκη για εκπαίδευση στη βιώσιμη χρήση του νερού —ιδίως σε περιοχές με περιορισμένους πόρους— καθώς και για ευρύτερη υιοθέτηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και μέτρων ενεργειακής απόδοσης σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό.

Ποικίλες άλλες προκλήσεις απαιτούν περαιτέρω πρόοδο, παρά τη σαφή αναγνώριση της σημασίας τους, όπως η αποφυγή της χρήσης επικίνδυνων ουσιών και η δημιουργία αποτελεσματικών διαύλων επικοινωνίας και εκστρατειών ενημέρωσης. Τα γραφειοκρατικά εμπόδια και το αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο συχνά παρεμποδίζουν την πρόοδο στην εγκατάσταση βιώσιμων υποδομών, ενώ ορισμένες διαδρομές επισημαίνουν δυσκολίες στην εδραίωση συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων σε τοπικό επίπεδο.

Παρότι εξακολουθεί να υπάρχει προβληματισμός σχετικά με τις κυκλικές πρακτικές —ιδίως την προστασία της τοπικής κληρονομιάς και την προώθηση τοπικών προϊόντων και παραγωγών— οι περισσότερες διαδρομές αναφέρουν πολύ ικανοποιητική επίδοση στους τομείς αυτούς, αν και η διεθνής προβολή παραμένει ζήτημα. Επισημαίνεται επίσης ότι η πιστοποίηση βιωσιμότητας παραμένει περιορισμένη, γεγονός που υποδηλώνει την ενδεχόμενη προστιθέμενη αξία της εισαγωγής του Πράσινου Σήματος MED-Routes.

Οι στόχοι των σχεδίων δράσης επικεντρώνονται στη συνεχή επένδυση στην ενίσχυση της επικοινωνίας με το κοινό και τους επισκέπτες, στην προστασία της τοπικής κληρονομιάς και στην προώθηση της κατανάλωσης τοπικών προϊόντων, παράλληλα με την ανάπτυξη νέων, μικρής κλίμακας βιώσιμων διαδρομών που εφαρμόζουν τις αρχές της κυκλικής οικονομίας, με θετικό περιβαλλοντικό και οικονομικό αποτύπωμα.

Σκοπός τους είναι να βελτιώσουν τις στρατηγικές επικοινωνίας, να διασφαλίσουν ότι οι οικολογικές διαδρομές σε όλο το δίκτυο εφαρμόζουν το Πράσινο Σήμα MED-Routes, καθώς και να υποστηρίξουν τις πόλεις-μέλη στην προώθηση βιώσιμων μεταφορών εντός περιοχών πολιτιστικής κληρονομιάς. Παράλληλα, τα σχέδια δράσης ενθαρρύνουν την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ επισκεπτών, τοπικών παραγωγών και πολιτιστικής κληρονομιάς, ενδυναμώνοντας την τοπική ταυτότητα και στηρίζοντας τις μικρές επιχειρήσεις. Τέλος, δίνουν προτεραιότητα στην ενδυνάμωση της συνεργασίας εντός και μεταξύ προορισμών, με στόχο τη μείωση του κατακερματισμού, τη βελτίωση του συντονισμένου σχεδιασμού και τη διασφάλιση συνεκτικών πρακτικών βιωσιμότητας σε ολόκληρο το δίκτυο.

Οι τέσσερις διαδρομές προσδιορίζουν διαφορετικά κοινά-στόχους για τα αντίστοιχα σχέδια δράσης τους. Σε όλες τις διαδρομές, οι τουρίστες/επισκέπτες αναδεικνύονται ως βασικοί αποδέκτες των προς υλοποίηση δράσεων. Με εξαίρεση το σχέδιο δράσης της Διαδρομής των Φοινίκων, οι φορείς του τουριστικού τομέα αποτελούν επίσης κοινό-στόχο στα υπόλοιπα τρία σχέδια δράσης. Αναγνωρίζοντας τον ρόλο τους στην προώθηση στρατηγικών και πολιτικών με διάσταση βιωσιμότητας, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής περιλαμβάνονται ως κοινό-στόχος σε όλα τα σχέδια δράσης.

Οι τοπικές κοινότητες θεωρούνται επίσης καίριας σημασίας για την ενίσχυση των πρακτικών της κυκλικής οικονομίας σε τοπικό επίπεδο, εντός των αντίστοιχων εδαφών τους· ωστόσο, μόνο η Διαδρομή της Κεραμικής δεν τις περιλαμβάνει ως κοινό-στόχο. Στο ίδιο πλαίσιο, τόσο η Διαδρομή της Ελιάς όσο και η Διαδρομή των Φοινίκων περιλαμβάνουν επίσης φοιτητές/εκπαιδευτικά ιδρύματα ως αποδέκτες των προβλεπόμενων δράσεων, αναγνωρίζοντας τη σημασία των προγραμμάτων ευαισθητοποίησης και άλλων πρωτοβουλιών περιβαλλοντικής ενημέρωσης. Τέλος, η αίτηση που υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Διαδρομή της Κεραμικής επισημαίνει επίσης την επιλογή να συμπεριληφθούν και τα υπόλοιπα μέλη της Διαδρομής αυτής ως μέρος του κοινού-στόχου.

Τα τέσσερα σχέδια δράσης περιλαμβάνουν βασικούς δείκτες απόδοσης (KPIs) σε διαφορετικές διαστάσεις: οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική. Η αξιολόγηση δίνει έμφαση στη χρήση ερευνών, συναντήσεων, δεικτών ψηφιακής επισκεψιμότητας, καθώς και στον αριθμό των συμμετεχόντων σε εκδηλώσεις και καίριους χώρους εντός των αντίστοιχων διαδρομών. Ειδικότερα, όσον αφορά την περιβαλλοντική διάσταση, τα σχέδια δράσης υπογραμμίζουν την ανάγκη χρήσης συγκεκριμένων δεικτών που να επιτρέπουν την αξιολόγηση μέτρων για τη μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας και νερού, την προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και την παρακολούθηση του ποσοστού των αποβλήτων που ανακυκλώνονται. Σε σχέση με τις δια ζώσης δραστηριότητες, τα σχέδια δράσης τονίζουν τη σημασία της μέτρησης της ροής των συμμετεχόντων στις εκδηλώσεις που διοργανώνονται από τις αντίστοιχες διαδρομές.

Κάθε σχέδιο δράσης παρουσιάζει επίσης ένα χρονοδιάγραμμα για την υλοποίησή του, καθώς και συγκεκριμένες στρατηγικές παρακολούθησης για την αξιολόγηση της συνεχιζόμενης επιτυχίας των πρωτοβουλιών.

Το παρόν έγγραφο συμμορφώνεται με όσα προβλέπονται στην αίτηση του έργου, και συγκεκριμένα στο Πακέτο Εργασίας 4, «Μεταφορά οικολογικών διαδρομών στις δομές χάραξης πολιτικής», και ειδικότερα με τη Δραστηριότητα 4.1, Σχέδια Δράσης MED-Routes, καθώς και με τις απαιτήσεις που έχουν τεθεί για το Παραδοτέο 4.1.1.

Η περιγραφή του εν λόγω παραδοτέου ορίζει ρητά ότι ένα Σχέδιο Δράσης καταρτίζεται από κάθε Πολιτιστική Διαδρομή που συμμετέχει στο έργο ως Εταίρος, περιγράφοντας τις βασικές δράσεις για τη μετάφραση της Διαπεριφερειακής Στρατηγικής στην ατζέντα της εκάστοτε Πολιτιστικής Διαδρομής. Κάθε Σχέδιο Δράσης εκφράζει, συνεπώς, το ειδικό όραμα μίας μεμονωμένης Πολιτιστικής Διαδρομής για το πώς μπορεί να βελτιωθεί η κυκλικότητα στον τουριστικό τομέα, σύμφωνα με το πεδίο παρέμβασής της και μέσω μιας διαπεριφερειακής και διακρατικής προσέγγισης.

Πίνακας Περιεχομένων

Συνοπτική έκθεση	2
Σχέδιο Δράσης Προορισμός Ναπολέων	6
Σχέδιο Δράσης Η Διαδρομή των Φοινίκων	24
Σχέδιο δράσης Ευρωπαϊκή Διαδρομή των Κεραμικών	40
Σχέδιο Δράσης Διαδρομές της Ελιάς	65

MED-Routes

Interreg
Euro-MED

Co-funded by
the European Union

MED-Routes

*«Ενίσχυση του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού στη Μεσόγειο δημιουργώντας
οικολογικές διαδρομές εντός υφιστάμενων Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Διαδρομών»*

MED-Routes Σχέδιο Δράσης
Προορισμός Ναπολέων

Πληροφορίες προγράμματος	
Ακρωνύμιο προγράμματος	MED-Routes
Πλήρης Τίτλος Προγράμματος	Ενίσχυση του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού στη Μεσόγειο μέσω της δημιουργίας οικολογικών διαδρομών στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Διαδρομών
Προτεραιότητα Προγράμματος	Πιο Πράσινη Μεσόγειος
Αποστολή Προγράμματος	Ενίσχυση Βιώσιμου Τουρισμού
Ειδικός Σκοπός	RSO2.6: Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική ως προς τη χρήση πόρων οικονομία
Είδος Προγράμματος	Πρόγραμμα μεταφοράς (Θεματικό Πρόγραμμα)
Ταυτότητα Προγράμματος	Euro-MED0200798
Ημερομηνία έναρξης	1 ^η Ιανουαρίου 2024
Διάρκεια	27 μήνες

Πίνακας Περιεχομένων

I.1. ΟΝΟΜΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	9
I.2. Περιγραφή πολιτιστικής διαδρομής.....	9
I.3. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΙΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ.....	10
II.1 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	18
II.2 ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ	21
III.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	22
III.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ	23

I.1. ΟΝΟΜΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Αναφέρετε το όνομα διαδρομής.

Προορισμός Ναπολέων

I.2. Περιγραφή πολιτιστικής διαδρομής

Περιγράψτε το θέμα της Πολιτιστικής Διαδρομής, δώστε μια επισκόπηση των κύριων διαδρομών της και εντοπίστε τις βασικές πολιτιστικές πρακτικές, προϊόντα ή υπηρεσίες που την ορίζουν και υποστηρίζουν αυτές τις διαδρομές.

Η Προορισμός Ναπολέων είναι πιστοποιημένη Πολιτιστική Διαδρομή του Συμβουλίου της Ευρώπης, διαχειριζόμενη από την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ναπολεόντειων Πόλεων (FECN). Η διαδρομή προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία να αναλογιστούμε τις μετασχηματιστικές αλλαγές που διαμόρφωσαν τη σύγχρονη Ευρώπη (πολιτιστικές, αστικές, νομικές, διοικητικές και κοινωνικές) μέσα από τον φακό της εποχής του Ναπολέοντα.

Αντί να λειτουργεί ως μια γραμμική πορεία, ο Προορισμός Ναπολέων είναι οργανωμένος ως δίκτυο θεματικών και γεωγραφικά διαφοροποιημένων διαδρομών, όπου κάθε μία στηρίζεται σε συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα, αστική ανάπτυξη ή συμβολικά μνημεία που συνδέονται με την παρουσία ή την επιρροή του Ναπολέοντα. Αυτές οι διαδρομές επιτρέπουν στους επισκέπτες να εξερευνήσουν την ιστορία της Ευρώπης τον 19^ο αιώνα από πολλαπλές οπτικές γωνίες και να αντιληφθούν τον διαρκή πολιτιστικό της αντίκτυπο.

Οι κύριες διαδρομές και πρακτικές περιλαμβάνουν:

- Πολιτιστική κληρονομιά και επέτειοι: Πόλεις όπως η Petrinja (Κροατία) τιμούν το ναπολεόντειο παρελθόν τους μέσω συμβολικών δράσεων, όπως η φύτευση κλώνων φυλλών από την εποχή των Ιλλυρικών Επαρχιών, συνδέοντας τη βιωσιμότητα με τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης.*
- Αναπαράσταση και εκπαίδευση: Τοποθεσίες όπως οι Coudekerque-Branche και Rontivy (Γαλλία) φιλοξενούν τακτικά αναπαραστάσεις και εκπαιδευτικές δραστηριότητες για παιδιά και σχολεία, προσεγγίζοντας την τοπική κοινότητα με βιωματικό και συμμετοχικό τρόπο.*
- Στρατιωτική ιστορία και ερμηνεία τοπίου: Η Ιστορική Διαδρομή των Γραμμών του Torres Vedras (Πορτογαλία) ξεχωρίζει ως σημαντικό ναπολεόντειο αμυντικό σύστημα για την προστασία της Λισαβόνας. Η διαδρομή περιλαμβάνει αναστηλωμένα φρούρια, μονοπάτια πεζοπορίας, επισκεπτήρια κέντρα και ενημερωτικές πινακίδες που αναδεικνύουν τη στρατηγική αξία και την ομορφιά του φυσικού τοπίου.*
- Πολιτιστική και πολυμεσική παραγωγή: Στο Jena (Γερμανία), πολυμεσικές εμπειρίες όπως το Napoleon and the Stars of His Time αξιοποιούν τεχνολογία FullDome για καινοτόμο αφήγηση, ενώ στο Torres Vedras (Πορτογαλία) δημιουργήθηκαν μικρές ταινίες για την ανάδειξη σημαντικών φρουρίων του Πολέμου της Χερσονήσου.*

- Υποδομές τουρισμού και προώθηση: Στη Γαλλία, η FECN ανέπτυξε κοινές κατευθυντήριες γραμμές σήμανσης, φυλλάδια και διαβατήριο Πολιτιστικής Διαδρομής για κοινή προβολή, ενώ στην Ισπανία η διαδρομή προβάλλεται μέσω εθνικής εφαρμογής για Πολιτιστικές Διαδρομές.
- Τοπική ταυτότητα και εκδηλώσεις: Από το *Napoleonica Festival* στη Bard (Ιταλία), τη *Journée Napoléonienne* στην Corte (Γαλλία) έως το *Mimosa Festival* στο *Herceg Novi* (Μαυροβούνιο), οι πόλεις μέλη χρησιμοποιούν φεστιβάλ και τοπικές εκδηλώσεις για να αναδείξουν την πολιτιστική σημασία της ναπολεόντειας εποχής, συνδυάζοντας ιστορικά θέματα με σύγχρονες παραδόσεις.

Αυτές οι πρακτικές υποστηρίζονται από τουριστικές υπηρεσίες, μουσεία και κέντρα ερμηνείας, προσφέροντας μια πολυεπίπεδη εμπειρία για τους επισκέπτες. Η διαδρομή δίνει προτεραιότητα στην εκπαιδευτική αξία, τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη συμμετοχή των πολιτών, ενισχύοντας τη σκέψη γύρω από την κοινή ευρωπαϊκή κληρονομιά και την ιστορική πολυπλοκότητα και ταυτότητα.

Στο πλαίσιο αυτό, το πορτογαλικό μέρος του σχεδίου Προορισμός Ναπολέων υλοποιείται μέσω της Ιστορικής Διαδρομής των Γραμμών του *Torres*, μιας διαδημοτικής διαδρομής που συνδέει οκτώ δήμους μεταξύ του ποταμού Τάγου και της Ατλαντικής ακτής. Οι οικο-διαδρομές εδώ επικεντρώνονται στη σύνδεση της ναπολεόντειας αμυντικής κληρονομιάς με φυσικά τοπία, υπαίθριες δραστηριότητες, τοπική γαστρονομία και μικρές επιχειρήσεις, προσφέροντας ένα πρακτικό εργαστήριο για τη δοκιμή πρακτικών βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας εντός της Διαδρομής.

Ι.3. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΙΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Σύντομη αναφορά για το πώς η Πολιτιστική Διαδρομή διερεύνησε τις κύριες προκλήσεις και ανάγκες για την εφαρμογή των αρχών βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας μέσω συνδυασμένων μεθόδων αξιολόγησης στις πρακτικές της (π.χ. εργαστήρια, έρευνες και ερωτηματολόγια, ανασκοπήσεις επιπτώσεων στο περιβάλλον, επιτόπιες αξιολογήσεις, κ.ά.)

Η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ναπολεόντειων Πόλεων – Προορισμός Ναπολέων πραγματοποίησε έρευνα, η οποία διανεμήθηκε τον Οκτώβριο του 2025 στα μέλη της. Σκοπός της έρευνας ήταν ο εντοπισμός των υφιστάμενων πρακτικών βιωσιμότητας, των διαθέσιμων μηχανισμών υποστήριξης, των βασικών εμποδίων, καθώς και των επιθυμητών τομέων ενίσχυσης ικανοτήτων. Συνολικά ελήφθησαν 14 απαντήσεις (από τις 42) από ποικίλους φορείς, συμπεριλαμβανομένων δήμων, τουριστικών γραφείων και

πολιτιστικών οργανισμών. Η έρευνα περιλάμβανε τόσο ποσοτικές αξιολογήσεις όσο και ποιοτικές εισροές. Τα συλλεχθέντα δεδομένα αντικατοπτρίζουν μια συλλογική αυτοαξιολόγηση του δικτύου και καθοδήγησαν την επιλογή των άμεσων προκλήσεων και των εφαρμόσιμων στόχων.

Πέραν του ερωτηματολογίου που πραγματοποιήθηκε με τα μέλη του Προορισμός Ναπολέων, διεξήχθησαν δύο επιπλέον διαδικασίες αξιολόγησης κατά μήκος της Ιστορικής Διαδρομής των Γραμμών του Τόρες.

Η πρώτη ήταν ένα Εργαστήριο συμμετοχικού σχεδιασμού που πραγματοποιήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2024 στη Vila Franca de Xira, με τη συμμετοχή 32 ενδιαφερόμενων φορέων από τους οκτώ δήμους της διαδρομής, εκπροσωπώντας τοπικές αρχές, τουριστικούς φορείς, οργανισμούς πολιτιστικής κληρονομιάς, περιβαλλοντικές ενώσεις, τοπικές επιχειρήσεις, πολίτες και ακαδημαϊκά ιδρύματα. Το εργαστήριο περιλάμβανε δομημένη ανάλυση SWOT και διαδικασία ψηφοφορίας για τον προσδιορισμό των προτεραιότητας βιώσιμων πρακτικών για τη διαδρομή.

Η δεύτερη αξιολόγηση αποτελούταν από ένα ερωτηματολόγιο βιωσιμότητας που εφαρμόστηκε κατά την ανάπτυξη των οικο-διαδρομών, καλύπτοντας 150 ενδιαφερόμενους φορείς / ιστορικά σημεία και αξιολογήθηκε μέσω 21 δεικτών στους τομείς της κινητικότητας, της ενέργειας, του νερού, των αποβλήτων, των τοπικών προϊόντων, της συμμετοχής της κοινότητας και της βιοποικιλότητας.

Οι δύο αυτές διαδικασίες επιτρέπουν τον εμπλουτισμό των προκλήσεων που εντοπίστηκαν από την έρευνα της Πολιτιστικής Διαδρομής με τοπικού επιπέδου γνώσεις και μετρήσιμα δεδομένα βιωσιμότητας από την περιοχή της Ιστορικής Διαδρομής των Γραμμών του Τόρες.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΤΟΥ ΤΟΡΕΣ – MED-ROUTES ΟΙΚΟ-ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Για το πορτογαλικό σκέλος του Προορισμός Ναπολέων – Ιστορική Διαδρομή των Γραμμών του Τόρες (RHLT) – αναπτύχθηκαν δύο μικρο-διαδρομές. Οι διαδρομές αυτές σχεδιάστηκαν βάσει των χαρακτηριστικών της περιοχής και των εμπλεκόμενων φορέων, καθώς και της γνώσης που προέκυψε από το εργαστήριο που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2024.

Μικρο-Διαδρομή 1: Fit and Green – «Να είσαι σε φόρμα εκεί όπου η ιστορία γίνεται πιο πράσινη»

Η περιοχή που καλύπτει η RHLT είναι ποικιλόμορφη και ετερογενής. Η παρούσα μικρο-διαδρομή αποσκοπεί στην ανάδειξη αυτής της ποικιλομορφίας, επιδιώκοντας να παρουσιάσει στον επισκέπτη φυσικά τοπία που έρχονται σε αντίθεση με τα αστικά περιβάλλοντα που χαρακτηρίζουν τις κύριες πόλεις της περιοχής. Η διαδρομή σχεδιάστηκε με σαφή πρόθεση τον συνδυασμό του βιώσιμου τουρισμού με την προώθηση της υγείας και της ευεξίας.

Η διαδρομή προσκαλεί τους συμμετέχοντες να εξερευνήσουν μονοπάτια που στο παρελθόν διέσχισαν στρατιώτες και άμαχοι κατά τη διάρκεια των Ναπολεόντειων εισβολών, βιώνοντας σε βάθος την τοπική ιστορία. Για τον σκοπό αυτό, η διαδρομή περιλαμβάνει ήδη ένα δυναμικό σύνολο έργων και δραστηριοτήτων που εμπλουτίζουν την εμπειρία. Πολλές από αυτές τις πρωτοβουλίες συνδέονται με την πρόκληση της εξερεύνησης συγκεκριμένων διαδρομών, προσφέροντας υπαίθριες δραστηριότητες όπως πεζοπορία, τρέξιμο και ποδηλασία, μέσω των οποίων οι επισκέπτες μπορούν να ανακαλύψουν τα ιστορικά και φυσικά σημεία αναφοράς της περιοχής, περιορίζοντας

παράλληλα το οικολογικό αποτύπωμα που συνδέεται με τις μηχανοκίνητες μετακινήσεις. Η φιλοσοφία είναι η δημιουργία μιας εμπειρίας που εκπαιδεύει τους επισκέπτες στην τοπική ιστορία, ενώ ταυτόχρονα προωθεί μια κουλτούρα βιώσιμης κινητικότητας και σωματικής ευεξίας.

Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να σέβονται τη τοπική βιοποικιλότητα, να αποφεύγουν τη δημιουργία αποβλήτων και να στηρίζουν τοπικές επιχειρήσεις και οργανισμούς που ακολουθούν περιβαλλοντικά βιώσιμες πρακτικές. Επιπλέον, η διαδρομή προσφέρει διαδραστικές εμπειρίες, εκπαιδεύοντας τους επισκέπτες σχετικά με την οικολογική σημασία των ιστορικών οχυρώσεων και τον τρόπο με τον οποίο τα φυσικά τοπία αξιοποιήθηκαν για αμυντικές στρατηγικές, ενισχύοντας την κατανόηση της σχέσης μεταξύ διατήρησης και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η διαδρομή αυτή σχεδιάστηκε για ένα ευρύ και ποικιλόμορφο κοινό, καλύπτοντας διαφορετικά κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά. Οι διαθέσιμες δραστηριότητες και τα έργα περιλαμβάνουν τόσο πιο απαιτητικές επιλογές, όπως ποδηλασία και αθλητικές δραστηριότητες, όσο και ηπιότερες εναλλακτικές, όπως γιόγκα και περιπάτους. Στόχος είναι η προώθηση της συμπερίληψης, καθιστώντας τη διαδρομή προσβάσιμη σε ένα ευρύ φάσμα ανθρώπων — σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Κοινός παρονομαστής όλων των συμμετεχόντων είναι η δέσμευση σε βιώσιμους τρόπους ζωής και η επιθυμία να γνωρίσουν σε βάθος την πλούσια ιστορία και τις παραδόσεις της περιοχής.

Μικρο-Διαδρομή 2: Bistrot Spree – «Η απόλυτη εμπειρία για τον ουρανίσκο»

Η δεύτερη διαδρομή βασίζεται στην ιδέα ότι η τοπική κουλτούρα και η ιστορία υπερβαίνουν κατά πολύ τα πιο συνήθη στοιχεία που συναντώνται στους τουριστικούς προορισμούς, όπως τα μνημεία ή τα σημεία ενδιαφέροντος που σχετίζονται με κτίρια και ιστορικά ορόσημα. Η διαδρομή αυτή αναδεικνύει τον πολιτιστικό πλούτο της περιοχής, προσκαλώντας τους συμμετέχοντες να βυθιστούν στην τοπική γαστρονομία, προσφέροντας μια πραγματικά βιωματική εμπειρία.

Βασισμένη σε μια αντίληψη που δίνει έμφαση στη βιωσιμότητα και την κυκλική οικονομία, η διαδρομή περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες που υπερβαίνουν τη δοκιμή γεύσεων, η οποία συνήθως συνδέεται με τη γαστρονομία. Παράλληλα, προσκαλεί τους συμμετέχοντες να γνωρίσουν τις διαδικασίες που βρίσκονται πίσω από την εμπειρία, προσφέροντας βαθύτερη κατανόηση των πρακτικών και των παραδόσεων που καθιστούν τη τοπική γαστρονομία ξεχωριστή. Με τον τρόπο αυτό, αφενός η διαδρομή εστιάζει στη βιώσιμη τοπική γαστρονομία, προσφέροντας μια πολυαισθητηριακή προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής, όπου ο επισκέπτης καλείται να επισκεφθεί παραδοσιακές αγορές, οινοποιεία και ιστορικά εστιατόρια, δοκιμάζοντας πιάτα εμπνευσμένα από την εποχή των Γραμμών του Τόρες, με έμφαση στα τοπικά προϊόντα και τις βιώσιμες πρακτικές παραγωγής. Αφετέρου, οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να λάβουν μέρος σε έργα και δραστηριότητες που αποσκοπούν στην εκπαίδευση γύρω από τα τοπικά προϊόντα και τα πιάτα με τα οποία αυτά συνδέονται, αναδεικνύοντας τον θεμελιώδη ρόλο των σύντομων αλυσίδων εφοδιασμού και της στήριξης της τοπικής και εποχικής παραγωγής τροφίμων.

Στη διαδρομή αυτή, η περιοχή της RHLT αποκαλύπτεται πέρα από την υλική πολιτιστική κληρονομιά που χαρακτήριζε την προηγούμενη διαδρομή. Η τοπική κουλτούρα ζωντανεύει μέσα από τη γαστρονομία, η οποία συνδέεται με την ιστορία των Ναπολεόντειων εισβολών, αξιοποιώντας, για παράδειγμα, τεχνικές συντήρησης

τροφίμων της συγκεκριμένης περιόδου. Με αυτόν τον τρόπο, ένα ευρύ και ποικιλόμορφο σύνολο έργων και δραστηριοτήτων κινητοποιεί τον πολιτισμό και την ιστορία της περιοχής, ευθυγραμμίζοντας την υλική με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Παράλληλα, η φυσική κληρονομιά αναδεικνύεται τόσο ως πλαίσιο περιπάτων όσο και ως πηγή τοπικών προϊόντων, υπογραμμίζοντας τον πολυλειτουργικό της χαρακτήρα.

Η μικρο-διαδρομή αυτή, που συνδυάζει τη γαστρονομία με την ιστορία, προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία εξερεύνησης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της περιοχής. Προωθώντας πρακτικές κυκλικής οικονομίας και βιώσιμου τουρισμού, είναι προσβάσιμη σε ολόκληρο τον πληθυσμό, συμπεριλαμβανομένων ντόπιων και διεθνών επισκεπτών.

Παρακαλούμε να προσδιορίσετε τις κύριες προκλήσεις και ανάγκες της αντίστοιχης πολιτιστικής διαδρομής σας.

Οι τομείς που παρατίθενται παρακάτω προέρχονται από το αρχικό σύνολο δεικτών που έχει θεσπίσει το MED-Routes.

Παρακαλούμε να συμπληρώσετε τις πληροφορίες μόνο όπου αυτό είναι απαραίτητο και να αφήσετε κενά τα πεδία που δεν είναι συναφή.

Διαχείριση κατανάλωση νερού

Η κατανάλωση νερού αναδεικνύεται ως μέτριας έντασης πρόκληση, όπως προκύπτει από την Έρευνα της FECN: παρότι ορισμένοι φορείς δηλώνουν ότι έχουν μειώσει τη χρήση του, μόνο λίγοι εφαρμόζουν συστηματικές πρακτικές παρακολούθησης της κατανάλωσης νερού. Τα συμπεράσματα από το Εργαστήριο συμμετοχικού σχεδιασμού καταδεικνύουν περαιτέρω ότι οι εμπλεκόμενοι φορείς αναγνωρίζουν την ανάγκη βελτίωσης της αποδοτικότητας του νερού στις τουριστικές εγκαταστάσεις, προτείνοντας μέτρα όπως συστήματα ανακυκλοφορίας ζεστού νερού, συλλογή όμβριων υδάτων και προώθηση της χρήσης προσωπικών δοχείων νερού. Παρ' όλα αυτά, το Ερωτηματολόγιο Οικο-Διαδρομών αποκαλύπτει ότι μόνο περιορισμένος αριθμός φορέων χρησιμοποιεί σήμερα συστήματα συλλογής όμβριων υδάτων ή επαναχρησιμοποίησης γκριζών υδάτων, γεγονός που καταδεικνύει ένα γενικά χαμηλό επίπεδο υιοθέτησης μέτρων εξοικονόμησης νερού.

Ειδικότερα, τα ακόλουθα σημεία αναδείχθηκαν ως ιδιαίτερα απαιτητικά κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου:

- Εγκατάσταση συστημάτων ανακυκλοφορίας ζεστού νερού σε τουριστικά καταλύματα
- Δημιουργία δεξαμενών συλλογής νερού για αρδευτικά συστήματα
- Προώθηση της χρήσης επαναχρησιμοποιούμενων μπουκαλιών νερού

Διαχείριση κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος	Η ενεργειακή διαχείριση προσδιορίζεται ως επαναλαμβανόμενη δράση και μέτριας έντασης πρόκληση, όπως αναδεικνύεται από την Έρευνα της FECN: αρκετοί εμπλεκόμενοι φορείς εφαρμόζουν ήδη πρωτοβουλίες για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης, εξακολουθούν όμως να αντιμετωπίζουν περιορισμούς όσον αφορά την καθοδήγηση και τη χρηματοδότηση. Οι συζητήσεις στο πλαίσιο του Συμμετοχικού Εργαστηρίου ενίσχυσαν περαιτέρω την ανάδειξη αυτών των αναγκών, με τους συμμετέχοντες να εντοπίζουν ευκαιρίες βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας μέσω μέτρων όπως ο φωτισμός LED και η ενίσχυση της θερμομόνωσης των κτιρίων. Ωστόσο, τα ευρήματα από το Ερωτηματολόγιο Οικο-Διαδρομών καταδεικνύουν ότι οι περισσότεροι φορείς δεν έχουν υιοθετήσει δομημένες στρατηγικές ενεργειακής αποδοτικότητας, με την εφαρμογή να περιορίζεται γενικά σε βασικές παρεμβάσεις. Συνολικά, τα αποτελέσματα αυτά υπογραμμίζουν την ανάγκη για σαφέστερη καθοδήγηση, χρηματοδοτική υποστήριξη και ευρύτερη υιοθέτηση αποτελεσματικών μέτρων ενεργειακής αποδοτικότητας.
Διαχείριση αποβλήτων	Η διαχείριση αποβλήτων παραμένει σημαντική πρόκληση, με την Έρευνα της FECN να δείχνει ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες εφαρμόζουν βασικές πρακτικές διαλογής και μείωσης, ενώ η κατάλληλη υποδομή και η σαφής καθοδήγηση για τους επισκέπτες παραμένουν ανεπαρκείς. Οι συζητήσεις στο πλαίσιο του Συμμετοχικού Εργαστηρίου ανέδειξαν περαιτέρω μια σειρά εμποδίων, όπως η έλλειψη επαρκών σημείων συλλογής απορριμμάτων, η αδυναμία συνεργασίας με εταιρείες διαχείρισης αποβλήτων, οι περιορισμένες δυνατότητες κομποστοποίησης και η ανάγκη εκστρατειών ευαισθητοποίησης που αφορούν τόσο τις πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων όσο και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον, το Ερωτηματολόγιο Οικο-Διαδρομών δείχνει ότι, ενώ ορισμένοι φορείς αρχίζουν να προωθούν κυκλικές πρακτικές —όπως η αξιοποίηση τοπικών προϊόντων που προκύπτουν από απόβλητα— τα δομημένα συστήματα διαχείρισης αποβλήτων παραμένουν περιορισμένα. Συνολικά, τα ευρήματα αυτά υπογραμμίζουν την ανάγκη για βελτιωμένη υποδομή, ισχυρότερη θεσμική συνεργασία και ευρύτερη υιοθέτηση συστηματικών προσεγγίσεων διαχείρισης αποβλήτων. Ειδικότερα, τα ακόλουθα σημεία αναδείχθηκαν ως ιδιαίτερα απαιτητικά κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου:

	● Χρήση κοπριάς για λίπανση ● Χρήση βιοδιασπώμενων αποβλήτων για κομποστοποίηση ή επιστροφή στην κοινότητα (για λίπασμα ή θέρμανση) ● Αξιοποίηση τοπικών προϊόντων – κυκλική οικονομία ● Μείωση χρήσης χημικών προϊόντων ● Καλύτερος συντονισμός με εταιρείες συλλογής απορριμμάτων και κατασκευαστικών αποβλήτων (αρνητική επίπτωση στο τοπίο) ● Περισσότερα σημεία συλλογής ● Στρατιωτικό κιτ για τους επισκέπτες με καθημερινά αντικείμενα (κούπα, πιάτο και μαχαιροπίρουνα) ● Επαναχρησιμοποίηση λαδιού Εκστρατείες ευαισθητοποίησης για τη διαχείριση αποβλήτων και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς που απευθύνονται στον τοπικό πληθυσμό.
Κατανάλωση τοπικών προϊόντων	Η προώθηση τοπικών προϊόντων αναδεικνύεται ως τομέας με ισχυρή δράση. Σύμφωνα με την Έρευνα της FECN, τα προϊόντα αυτά προβάλλονται ευρέως, αν και εξακολουθούν να υφίστανται προκλήσεις στην εδραίωση δομημένων συνεργασιών και στη διασφάλιση μεγαλύτερης ορατότητας. Το Εργαστήριο συμμετοχικού σχεδιασμού επιβεβαίωσε τη σημασία του θέματος, αναδεικνύοντάς το ως την κύρια προτεραιότητα στην ψηφοφορία και καταδεικνύοντας ισχυρή συναίνεση γύρω από την ανάγκη προώθησης των τοπικών παραγωγών, τεχνιτών και αγορών. Τα ευρήματα από το Ερωτηματολόγιο Οικο-Διαδρομών ενισχύουν περαιτέρω αυτή τη δυνατή πλευρά, καθώς μεγάλος αριθμός φορέων ήδη αγοράζει από ή συνεργάζεται με τοπικούς προμηθευτές. Συνολικά, οι πληροφορίες αυτές υπογραμμίζουν μια σταθερή βάση για περαιτέρω ενίσχυση των τοπικών αλυσίδων αξίας και αύξηση της ορατότητας της τοπικής παραγωγής.
Χρήση καθαρών μορφών ενέργειας	Η ανανεώσιμη ενέργεια εμφανίζεται ως σχετικά μη αναπτυγμένος τομέας δράσης. Η Έρευνα της FECN δείχνει ότι σπάνια γίνεται άμεση αναφορά, με μόνο λίγους φορείς να παραθέτουν παραδείγματα όπως ο έξυπνος φωτισμός, υποδηλώνοντας περιορισμένη εφαρμογή σε όλη την περιοχή. Κατά τη διάρκεια του Συμμετοχικού Εργαστηρίου, οι εμπλεκόμενοι φορείς εντοπίζουν ωστόσο ευκαιρίες για επέκταση των πρωτοβουλιών ανανεώσιμης ενέργειας, περιλαμβάνοντας ενδεχόμενες συνεργασίες για τοπικούς φωτοβολταϊκούς σταθμούς και εγκατάσταση ηλιακών πάνελ. Επιπλέον, το Ερωτηματολόγιο Οικο-Διαδρομών δείχνει ότι ο αριθμός των φορέων που χρησιμοποιούν ανανεώσιμη ενέργεια

	παραμένει χαμηλός, με περιορισμένη υιοθέτηση τεχνολογιών ηλιακής θερμικής ή φωτοβολταϊκής ενέργειας. Συνολικά, τα ευρήματα αποκαλύπτουν σημαντικό χάσμα μεταξύ των αναγνωρισμένων ευκαιριών και της πραγματικής εφαρμογής, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για ευρύτερη υιοθέτηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ειδικότερα, τα ακόλουθα σημεία αναδείχθηκαν ως ιδιαίτερα απαιτητικά κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου: ● Εγκατάσταση ηλιακών πάνελ ● Εγκατάσταση φωτοβολταϊκού σταθμού για την τροφοδοσία κτιρίων (συνεργασίες) ● Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων (LED + διπλά παράθυρα)
Απόκτηση σήματος ECOLABEL ή Πράσινο Σήμα MED-ROUTES	Η πιστοποίηση βιωσιμότητας παραμένει σχετικά περιορισμένος τομέας προόδου στην περιοχή. Η Έρευνα της FECN δείχνει ότι μόνο λίγοι φορείς διαθέτουν σήμερα οικολογικές πιστοποιήσεις, ενώ άλλοι εκφράζουν ενδιαφέρον ή βρίσκονται στη διαδικασία απόκτησής τους, αλλά αντιμετωπίζουν σημαντικά κενά γνώσης και διοικητικά εμπόδια. Το Εργαστήριο συμμετοχικού σχεδιασμού δεν ανέδειξε συγκεκριμένες αναφορές σε διαδικασίες πιστοποίησης, υποδηλώνοντας ότι το θέμα δεν έχει ακόμη εδραιωθεί στις επιχειρησιακές προτεραιότητες των εμπλεκόμενων φορέων. Αυτό ενισχύεται από τα αποτελέσματα του Ερωτηματολογίου Οικο-Διαδρομών, τα οποία δείχνουν ότι μόνο ένας μικρός αριθμός φορέων διαθέτει πιστοποιήσεις βιωσιμότητας, αποτυπώνοντας χαμηλή συνολική υιοθέτηση οικολογικών σημάτων. Τα ευρήματα αυτά υπογραμμίζουν την ανάγκη για σαφέστερη καθοδήγηση, ενίσχυση ικανοτήτων και απλοποιημένες διαδικασίες ώστε να υποστηριχθεί η ευρύτερη υιοθέτηση πιστοποίησης βιωσιμότητας.
Αποφυγή χρήσης επικίνδυνων ουσιών ή προϊόντων	Το θέμα των επικίνδυνων ουσιών δεν αναδεικνύεται έντονα στις συλλεχθείσες πληροφορίες. Στην Έρευνα της FECN δεν εμφανίζεται ρητά, αν και ορισμένες δράσεις — όπως οι προσπάθειες μείωσης των πλαστικών μιας χρήσης — σχετίζονται έμμεσα με αυτό. Κατά τη διάρκεια του Συμμετοχικού Εργαστηρίου, οι συμμετέχοντες τόνισαν ότι η μείωση της χρήσης χημικών προϊόντων αποτελεί έναν τομέα που απαιτεί μεγαλύτερη προσοχή, ιδίως σε συνάρτηση με τη διαχείριση αποβλήτων και την προστασία του περιβάλλοντος. Το Ερωτηματολόγιο Οικο-Διαδρομών προσθέτει λίγες περαιτέρω λεπτομέρειες, καθώς δεν αναφέρθηκαν σημαντικά δεδομένα· συνολικά, οι πρακτικές που σχετίζονται με επικίνδυνες ουσίες

	φαίνεται να είναι μόνο ελάχιστα ανεπτυγμένες στην περιοχή.
Παρουσίαση ή παροχή πληροφοριών σχετικά με την οικο-διαδρομή μας στο κοινό και στους επισκέπτες	Η επικοινωνία αναδεικνύεται ως βασικός τομέας προς βελτίωση. Η Έρευνα FECN δείχνει ότι οι περισσότεροι εταίροι αντιλαμβάνονται την ανάγκη για πιο σαφή μηνύματα και μεγαλύτερη προβολή των βιώσιμων πρακτικών. Κατά τη διάρκεια του Συμμετοχικού Εργαστηρίου, οι εμπλεκόμενοι φορείς επισήμαναν αδυναμίες στη δημόσια επικοινωνία και υποστήριξαν την ανάγκη για ένα ολοκληρωμένο σχέδιο επικοινωνίας της βιωσιμότητας, το οποίο κατατάχθηκε μεταξύ των μέτρων υψηλότερης προτεραιότητας. Το Ερωτηματολόγιο της Οικο-διαδρομής δείχνει ότι, παρόλο που πολλοί φορείς χρησιμοποιούν ήδη ψηφιακά εργαλεία επικοινωνίας, οι πληροφορίες σχετικά με τη βιωσιμότητα και τις διαδρομές δεν είναι συνεπείς και θα μπορούσαν να ωφεληθούν από ισχυρότερη τυποποίηση. Συνολικά, τα ευρήματα αυτά αναδεικνύουν τη σημασία συντονισμένων προσπαθειών για την ενίσχυση της σαφήνειας, της εμπέλειας και της συνέπειας της επικοινωνίας που σχετίζεται με τη βιωσιμότητα.
Πρωώθηση συνεργασίας μεταξύ διαφόρων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων	Ο συντονισμός και η συνεργασία αναγνωρίζονται ως σημαντικές προκλήσεις σε ολόκληρη την περιοχή. Η Έρευνα FECN δείχνει ότι οι περισσότεροι εμπλεκόμενοι φορείς ζητούν πιο δομημένη συνεργασία και κοινή επικοινωνία. Το στοιχείο αυτό ενισχύθηκε κατά τη διάρκεια του Εργαστηρίου Συμμετοχικής διαδικασίας, όπου οι συμμετέχοντες τόνισαν την ανάγκη για βελτιωμένο συντονισμό, τακτικές διαβουλεύσεις και κοινές δομές διακυβέρνησης. Σύμφωνα με το Ερωτηματολόγιο της Οικο-διαδρομής, πολλοί φορείς ήδη συνεργάζονται με τοπικούς προμηθευτές ή περιβαλλοντικές οργανώσεις· ωστόσο, ο ευρύτερος δημόσιος-ιδιωτικός συντονισμός παραμένει ασυνεπής. Συνολικά, τα ευρήματα αυτά καταδεικνύουν την ανάγκη για ενισχυμένους μηχανισμούς που θα υποστηρίζουν τη συστηματική συνεργασία και την αποτελεσματική κοινή διαχείριση. Ειδικότερα, τα ακόλουθα ζητήματα αναδείχθηκαν ως ιδιαίτερα απαιτητικά κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου: ● Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου σχεδίου επικοινωνίας για την τοπική ταυτότητα (branding), το οποίο να περιλαμβάνει δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τη βιωσιμότητα της διαδρομής ● Δημιουργία συνεργασιών για τον συντονισμό της

	εφαρμογής βιώσιμων λύσεων ● Τακτική δημόσια διαβούλευση μέσω της διοργάνωσης ετήσιων εργαστηρίων ● Δημιουργία συνεργασιών για τη συλλογή και διαχείριση αποβλήτων ● Συνεργασίες με εταιρείες ενέργειας για τη χρήση πράσινης ενέργειας ● Εκπαίδευση ξεναγών σε θέματα τοπικής πανίδας και χλωρίδας ● Προώθηση τοπικών προϊόντων ● Προώθηση τοπικών τεχνιτών και καλλιτεχνών ● Δημιουργία “Soldier Kit” με τοπικά προϊόντα
Προστασία της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς	Η διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς αναδεικνύεται ως κυρίαρχο θέμα στις απαντήσεις. Η Έρευνα FECN καταδεικνύει την ισχυρή αναγνώριση της σημασίας της, η οποία συχνά συνδέεται με τη βιωσιμότητα και τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας. Κατά τη διάρκεια του Εργαστηρίου Συμμετοχικής διαδικασίας, οι συμμετέχοντες επισήμαναν πιθανούς κινδύνους, όπως το περιορισμένο ενδιαφέρον του κοινού για τη διατήρηση της κληρονομιάς, τις πιέσεις από την αστική και βιομηχανική ανάπτυξη, καθώς και τις απειλές που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Το Ερωτηματολόγιο της Οικο-διαδρομής δείχνει ότι, παρόλο που αρκετοί φορείς δραστηριοποιούνται σε τοπία πολιτιστικής ή φυσικής κληρονομιάς, δεν αναφέρονται ευρέως συγκεκριμένα μέτρα προστασίας της κληρονομιάς. Τα ευρήματα αυτά υποδηλώνουν την ανάγκη ενίσχυσης τόσο της ευαισθητοποίησης όσο και των ουσιαστικών δράσεων για τη διαφύλαξη της κληρονομιάς στην περιοχή. Ειδικότερα, τα ακόλουθα ζητήματα αναδείχθηκαν ως ιδιαίτερα απαιτητικά κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου: ● Μείωση των τουριστικών δραστηριοτήτων κατά τις εποχικές περιόδους αυξημένου κλιματικού κινδύνου ● Προώθηση αναδασώσεων με εγχώρια είδη ● Δημιουργία συνεργασιών για τη βιωσιμότητα ● Ολοκληρωμένο σχέδιο επικοινωνίας για την ενίσχυση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού ● Ενθάρρυνση της φύτευσης εγχώριων φυτικών ειδών ● Ξεναγήσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με την τοπική πανίδα και χλωρίδα ● Δημιουργία οινοτουριστικών διαδρομών ● Δημιουργία οσφρητικών διαδρομών
Προώθηση βιώσιμης	Η κινητικότητα και η προσβασιμότητα αναγνωρίζονται ως μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις. Η Έρευνα FECN

κινητικότητα	επισημαίνει ότι το ζήτημα αυτό αναφέρεται συχνά σε συνδυασμό με τις περιορισμένες υποδομές και το χαμηλό επίπεδο ενημέρωσης των επισκεπτών. Κατά τη διάρκεια του Εργαστηρίου Συμμετοχικού σχεδιασμού, οι εμπλεκόμενοι φορείς εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με τις περιορισμένες συνδέσεις των μνημείων και των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω δημόσιων μεταφορών, την ανάγκη για επιλογές ηλεκτρικής κινητικότητας, όπως λεωφορεία και ποδήλατα, καθώς και την παροχή πληρέστερης πληροφόρησης σχετικά με τη μετακίνηση. Το Ερωτηματολόγιο της Οικο-διαδρομής δείχνει ότι, παρόλο που οι περισσότεροι χώροι είναι προσβάσιμοι με τα πόδια ή με ποδήλατο, η πρόσβαση μέσω δημόσιων μεταφορών είναι πολύ χαμηλότερη, αποκαλύπτοντας μια ανισορροπία στις διαθέσιμες επιλογές κινητικότητας. Τα ευρήματα αυτά υπογραμμίζουν την ανάγκη για βελτιωμένες λύσεις βιώσιμων μεταφορών, προκειμένου να ενισχυθεί η προσβασιμότητα σε ολόκληρη την περιοχή. Ειδικότερα, τα ακόλουθα ζητήματα αναδείχθηκαν ως ιδιαίτερα απαιτητικά κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου: ● Δημιουργία ηλεκτρικού λεωφορείου για την περιήγηση στο φρούριο ● Βελτίωση της προσφοράς δημόσιων μεταφορών (κύρια σημεία ενδιαφέροντος) ● Παροχή περισσότερης πληροφόρησης σχετικά με τις δημόσιες μεταφορές ● Διεύρυνση του διεθνούς κοινού ● Ενοικίαση ηλεκτρικών ποδηλάτων
--------------	--

II.1 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Σε αυτήν την ενότητα, κάθε εταίρος θα πρέπει να επιλέξει **τρεις προτεραιότητες** από τις προκλήσεις που αναφέρονται στην Ενότητα I.3 (προκλήσεις βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας).

Για κάθε επιλεγμένη πρόκληση, ορίστε **έναν κύριο Στόχο**, περιγράφοντας το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Κάθε Στόχος θα πρέπει να αναλυθεί σε τουλάχιστον **δύο Ειδικούς Σκοπούς**, οι οποίοι αντιστοιχούν σε απτά και εφαρμόσιμα βήματα για υλοποίηση

Ορίστε Στόχο και Ειδικούς Σκοπούς με σκοπό την ενσωμάτωση των αρχών της κυκλικής οικονομίας, σύμφωνα με τη δομή που ακολουθεί. Επεκτείνετε τον πίνακα όσο χρειάζεται.	
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 1 (ΕΠΠ1)	Πρωώθηση βιώσιμης κινητικότητας
Κύριος Στόχος για την ΕΠΠ1	Υποστήριξη των πόλεων-μελών στην ανάπτυξη και προώθηση βιώσιμων επιλογών μετακίνησης εντός των περιοχών πολιτιστικής κληρονομιάς τους. Ο στόχος αυτός αντικατοπτρίζει επίσης την ανάγκη βελτίωσης της συνδεσιμότητας των μεταφορών μεταξύ των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς και της ενίσχυσης εναλλακτικών μορφών κινητικότητας χαμηλών εκπομπών άνθρακα, σε περιπτώσεις όπου οι συμβατικές επιλογές μετακίνησης παραμένουν περιορισμένες.
Ειδικός Σκοπός 1Α	Διευκόλυνση της διασταυρούμενης προώθησης βιώσιμων επιλογών πρόσβασης (π.χ. συμβουλές για πράσινες μετακινήσεις, περιφερειακές συνδέσεις δημόσιων μεταφορών) μέσω των ψηφιακών καναλιών και του κοινόχρηστου υλικού του Προορισμού Ναπολέων. Η δράση αυτή υποστηρίζει τους προορισμούς στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων ελλείψεων στην πληροφόρηση των επισκεπτών σχετικά με την κινητικότητα, βοηθώντας τους ταξιδιώτες να εντοπίζουν ευκολότερα επιλογές χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος.
Ειδικός Σκοπός 1Β	Ανάπτυξη κοινών κατευθυντήριων γραμμών και πακέτων έμπνευσης για πρωτοβουλίες ήπιας κινητικότητας, προσαρμοσμένων στον τουρισμό πολιτιστικής κληρονομιάς (π.χ. διαδρομές πεζοπορίας, ποδηλατικές διαδρομές, εμπειρίες ηλεκτροκίνησης).
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 2 (ΕΠΠ2)	Προστασία εγχώριας πολιτιστικής κληρονομιάς
Κύριος στόχος για την ΕΠΠ2	Ενθάρρυνση των πόλεων-μελών να συνδέουν τους επισκέπτες με τους τοπικούς παραγωγούς και την πολιτιστική κληρονομιά, στοιχείο

	καθοριστικό για την ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας, τη στήριξη των μικρών επιχειρήσεων και τη βελτίωση της εμπειρίας των επισκεπτών.
Ειδικός Σκοπός 2Α	Ανάπτυξη μιας κοινής συλλογής «Τοπικοί Θησαυροί», η οποία θα αναδεικνύει ένα εμβληματικό τοπικό προϊόν ή χειροτεχνία από κάθε πόλη-μέλος, με στόχο την προώθηση της τοπικής αξίας.
Ειδικός Σκοπός 2Β	Αντιγραφή καλών πρακτικών από τα μέλη του Προορισμός Ναπολέων σε άλλες πόλεις.
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 3 (ΕΠΠ3)	Promoting engagement between public and private stakeholders
Κύριος στόχος για την ΕΠΠ3	Ενίσχυση της συνεργασίας εντός και μεταξύ των προορισμών-μελών, με στόχο την καλλιέργεια κοινών αξιών και δράσεων βιωσιμότητας. Η βελτιωμένη συνεργασία είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση του υφιστάμενου κατακερματισμού, την ενίσχυση του συντονισμένου σχεδιασμού και τη διασφάλιση συνεπών πρακτικών βιωσιμότητας σε όλους τους προορισμούς-μέλη.
Ειδικός Σκοπός 3Α	Προώθηση της αναπαραγωγής και της τοπικής προσαρμογής του μοντέλου της οικολογικής διαδρομής που εφαρμόστηκε πιλοτικά στη Vila Franca de Xira, σε άλλες πόλεις-μέλη του Προορισμού Ναπολέων.
Ειδικός Σκοπός 3Β	Ενδυνάμωση των μελών για την ενίσχυση της συνεργασίας μέσω κοινών εργαλείων και γνώσης, υποστηρίζοντας την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και την υλοποίηση κοινών πρωτοβουλιών βιωσιμότητας.

Ειδικός Σκοπός 1Α	
Δράση προς υλοποίηση (Α1Α)	Αναπτύξτε μια ειδική ενότητα στην ιστοσελίδα του Προορισμού Ναπολέων, η οποία θα αναδεικνύει συμβουλές για μετακινήσεις χαμηλού άνθρακα και θα προβάλλει

	προορισμούς προσβάσιμους μέσω πράσινων μέσων μεταφοράς.
Περίοδος υλοποίησης	Q2 2026
Εμπλεκόμενοι φορείς	Γραφεία Τουρισμού του Προορισμού Ναπολέων
Βασικό ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ της δράσης	Τουρίστες, πρεσβευτές βιώσιμων ταξιδιών
Ειδικός Σκοπός 1B	
Δράση προς υλοποίηση (A1B)	Δημιουργία ενός διαθέσιμου για λήψη “Πακέτου Έμπνευσης για Ήπια Κινητικότητα”, που θα περιλαμβάνει παραδείγματα διαδρομών πεζοπορίας/ποδηλασίας, πρότυπα σήμανσης και οπτικό υλικό για τοπική προσαρμογή.
Περίοδος υλοποίησης	Q2 2026
Εμπλεκόμενοι φορείς	Επιλεγμένη Ιστορική Διαδρομή των φορέων των Γραμμών Torres
Βασικό ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ της δράσης	Τοπικά γραφεία τουρισμού, δημοτικά διαμερίσματα, επισκέπτες διαδρομής
Ειδικός Σκοπός 2A	
Δράση προς υλοποίηση (A2A)	Δημιουργία πρόσκλησης προς τα μέλη για υποβολή ενός προτεινόμενου τοπικού προϊόντος ή παραγωγού (με σύντομη περιγραφή και εικόνα). Συγκέντρωση αυτών σε ένα ψηφιακό φυλλάδιο “Γεύσεις & Χειροτεχνία στον Προορισμό Ναπολέων”, για χρήση στην ενημέρωση και προώθηση προς τους επισκέπτες.
Περίοδος υλοποίησης	Q1-Q3 2026
Εμπλεκόμενοι φορείς	Προορισμός Ναπολέων, Εμπορικά επιμελητήρια, δίκτυα τοπικών παραγωγών
Βασικό ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ της δράσης	Γραφεία τουρισμού, επισκέπτες που ενδιαφέρονται για την τοπική κουλτούρα
Ειδικός Σκοπός 2B	
Δράση προς υλοποίηση (A2B)	Πιλοτικό πρόγραμμα με κλώνους δέντρων φιλύρας της Petrinja.

Περίοδος υλοποίησης	Q4 2026
Εμπλεκόμενοι φορείς	Τοπικοί δήμοι
Βασικό ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ της δράσης	Τουρίστες, ντόπιοι κάτοικοι, μικρές επιχειρήσεις
Ειδικός Σκοπός 3Α	
Δράση προς υλοποίηση (A3A)	Δημιουργήστε ένα “Starter Kit Οικο-διαδρομής” βασισμένου στο μοντέλο VFX, το οποίο θα περιλαμβάνει οδηγίες για το σχεδιασμό διαδρομών, την ενσωμάτωση βιωσιμότητας, τη σήμανση και τα εργαλεία εμπλοκής του κοινού. Προσφέρετε υποστήριξη σε 2-3 ενδιαφερόμενες πόλεις-μέλη για πιλοτική εφαρμογή της δικής τους έκδοσης.
Περίοδος υλοποίησης	Q2 2026
Εμπλεκόμενοι φορείς	Ενδιαφερόμενες πόλεις-μέλη, τοπικά Γραφεία τουρισμού, Vila Franca de Xira
Βασικό ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ της δράσης	Μέλη του Προορισμού Ναπολέων
Ειδικός Σκοπός 3Β	
Δράση προς υλοποίηση (A3B)	Δημιουργήστε τριμηνιαίο «Ραντάρ Χρηματοδότησης», συνοψίζοντας σχετικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων που αφορούν τη βιωσιμότητα, συμβουλές και ευκαιρίες αναζήτησης συνεργατών.
Περίοδος υλοποίησης	Q1 2026
Εμπλεκόμενοι φορείς	Ιστορική Διαδρομή των Γραμμών του Torres και μέλη του Προορισμός Ναπολέων
Βασικό ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ της δράσης	Τοπικοί δημόσιοι / ιδιωτικοί φορείς

II.2 ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ

Καθορίστε το βασικό ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟ για τις δράσεις της πολιτιστικής σας διαδρομής με προσανατολισμό στη βιωσιμότητα (π.χ. τουρίστες, τοπικές κοινότητες, μαθητές, φορείς χάραξης πολιτικής) και περιγράψτε πώς η διαδρομή ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες

και ενδιαφέροντά τους. Παρακαλείστε να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα και να προσδιορίσετε πώς κάθε κοινό θα αντιμετωπιστεί μέσω των σχεδιασμένων δράσεων.

Κύριοι Αποδέκτες	Ανάγκες και Ενδιαφέροντα
Τουρίστες	Σαφείς, ελκυστικές, εμπειρίες χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος· καλύπτονται μέσω εργαλείων ήπιας κινητικότητας και οικολογικών διαδρομών.
Τοπικές Κοινότητες	Οικονομικό όφελος και πολιτισμική υπερηφάνεια· καλύπτονται μέσω προώθησης τοπικών προϊόντων και εκδηλώσεων.
Φορείς χάραξης πολιτικής	Μετρήσιμη επίδραση και δυνατότητα αναπαραγωγής· καλύπτονται μέσω κοινών εργαλείων, αναφορών και πιλοτικών περιπτώσεων.
Μικρομεσαίες επιχειρήσεις και παραγωγοί	Ορατότητα και πρόσβαση σε νέες αγορές· καλύπτονται μέσω εργαλείων, χαρτών και θεματικών εκδηλώσεων αγοράς.
Επαγγελματίες του τουρισμού	Πρακτικά υλικά και συντονισμένη προώθηση· καλύπτονται μέσω προτύπων, εργαλείων και κοινών εκδηλώσεων.

III.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Διάγραμμα Gantt

	Μήνες 2026											
Δράση	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A1A												
A1B												

A2A												
A2b												
A3A												
A3B												

III.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Δράση	Παρακαλείστε να περιγράψετε τα εργαλεία και τις μεθόδους που θα χρησιμοποιήσει η Πολιτιστική σας Διαδρομή για την παρακολούθηση της προόδου και της επίδρασης των προτεινόμενων δράσεων βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας, όπως βασικοί δείκτες απόδοσης (KPIs), περιοδικές αξιολογήσεις, ανατροφοδότηση από την κοινότητα ή εξωτερικούς ελέγχους. (Επεκτείνετε τον πίνακα όπως κρίνετε απαραίτητο.)
A1A	<i>Ενότητα Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ιστοσελίδα του DN</i> - Χρησιμοποιήστε βασικά εργαλεία ανάλυσης ιστοσελίδας (π.χ. Google Analytics) για την παρακολούθηση των προβολών της σελίδας, του ποσοστού εγκατάλειψης και του χρόνου παραμονής στη σελίδα - Προαιρετικά: σύντομο ερωτηματολόγιο για επισκέπτες σε επιλεγμένους χώρους σχετικά με το πώς ενημερώθηκαν για τις επιλογές μετακίνησης
A1B	<i>Πακέτο έμπνευσης για ήπια κινητικότητα</i> - Παρακολούθηση του αριθμού των λήψεων από την ιστοσελίδα του DN - Αίτημα για προαιρετικές αναφορές ή φωτογραφίες σχετικά με την τοπική εφαρμογή ύστερα από 12 μήνες
A2A	<i>Φυλλάδιο «Γεύσεις & Χειροτεχνία στον Προορισμό Ναπολέων»</i> - Καταμέτρηση του αριθμού των συνεισφορών από τα μέλη - Παρακολούθηση των ψηφιακών λήψεων και των προβολών της σελίδας
A2b	Αντιγράψτε τις καλές πρακτικές από τα μέλη του Προορισμός Ναπολέων: • Παρακολουθήστε τον αριθμό των εκδηλώσεων που γίνονται και τις συμμετέχουσες πόλεις • Εκτιμήστε τη συμμετοχή επισκεπτών και παραγωγών • Συγκεντρώστε μετρήσεις κάλυψης στα μέσα ενημέρωσης / κοινωνικά δίκτυα

Δράση	Παρακαλείστε να περιγράψετε τα εργαλεία και τις μεθόδους που θα χρησιμοποιήσει η Πολιτιστική σας Διαδρομή για την παρακολούθηση της προόδου και της επίδρασης των προτεινόμενων δράσεων βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας, όπως βασικοί δείκτες απόδοσης (KPIs), περιοδικές αξιολογήσεις, ανατροφοδότηση από την κοινότητα ή εξωτερικούς ελέγχους. (Επεκτείνετε τον πίνακα όπως κρίνετε απαραίτητο.)
A1A	<i>Ενότητα Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ιστοσελίδα του DN</i> - Χρησιμοποιήστε βασικά εργαλεία ανάλυσης ιστοσελίδας (π.χ. Google Analytics) για την παρακολούθηση των προβολών της σελίδας, του ποσοστού εγκατάλειψης και του χρόνου παραμονής στη σελίδα - Προαιρετικά: σύντομο ερωτηματολόγιο για επισκέπτες σε επιλεγμένους χώρους σχετικά με το πώς ενημερώθηκαν για τις επιλογές μετακίνησης
A1B	<i>Πακέτο έμπνευσης για ήπια κινητικότητα</i> - Παρακολούθηση του αριθμού των λήψεων από την ιστοσελίδα του DN - Αίτημα για προαιρετικές αναφορές ή φωτογραφίες σχετικά με την τοπική εφαρμογή ύστερα από 12 μήνες
A2A	<i>Φυλλάδιο «Γεύσεις & Χειροτεχνία στον Προορισμό Ναπολέων»</i> - Καταμέτρηση του αριθμού των συνεισφορών από τα μέλη - Παρακολούθηση των ψηφιακών λήψεων και των προβολών της σελίδας
A2b	<i>Αντιγράψτε τις καλές πρακτικές από τα μέλη του Προορισμός Ναπολέων:</i> • Παρακολουθήστε τον αριθμό των εκδηλώσεων που γίνονται και τις συμμετέχουσες πόλεις • Εκτιμήστε τη συμμετοχή επισκεπτών και παραγωγών • Συγκεντρώστε μετρήσεις κάλυψης στα μέσα ενημέρωσης / κοινωνικά δίκτυα
A3A	<i>Starter kit οικο-διαδρομής</i> • Αριθμός πόλεων που εκφράζουν ενδιαφέρον ή συμμετέχουν στην προσαρμογή • Αριθμός προσαρμοσμένων δρομολογίων που έχουν δημοσιευτεί ή πιλοτικά εφαρμοστεί • Στατιστικά ορατότητας (επισκεψιμότητα ιστοσελίδας, λήψεις, εκτεταμένη προβολή/προώθηση)
A3B	<i>Ενημερωτικό δελτίο Funding Radar</i> • Παρακολούθηση ποσοστών ανοίγματος email και ποσοστών κλικ • Διατήρηση λίστας προσκλήσεων χρηματοδότησης και αριθμού κοινοποιημένων ευκαιριών • Συλλογή ανατροφοδότησης από τα μέλη σχετικά με την χρησιμότητα (π.χ. απαντήσεις σε email, δημοσκόπηση στο newsletter)

MED-Routes

**Interreg
Euro-MED**

Co-funded by
the European Union

MED-Routes

"Enhancing MED sustainable cultural tourism

through the creation of eco-itineraries inside European Cultural Routes"

MED-Routes Σχέδιο Δράσης

Η Διαδρομή των Φοινίκων –

Πολιτιστική Διαδρομή του Συμβουλίου της Ευρώπης

Πληροφορίες προγράμματος	
Ακρωνύμιο προγράμματος	MED-Routes
Πλήρης Τίτλος Προγράμματος	Ενίσχυση του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού της Μεσογείου μέσω δημιουργίας οικο-διαδρομών μέσα σε ήδη υπάρχουσες Ευρωπαϊκές Πολιτιστικές Διαδρομές
Προτεραιότητα Προγράμματος	Πιο Πράσινη Μεσόγειος
Αποστολή Προγράμματος	Ενίσχυση Βιώσιμου Τουρισμού
Ειδικός Σκοπός	RSO2.6: Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική ως προς τη χρήση πόρων οικονομία
Είδος Προγράμματος	Έργο μεταφοράς (Θεματικό Πρόγραμμα)
Ταυτότητα Προγράμματος	Euro-MED0200798
Ημερομηνία έναρξης	1 ^η Ιανουαρίου 2024
Διάρκεια	27 μήνες

Πίνακας Περιεχομένων

I.1. ΌΝΟΜΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	27
I.2. Περιγραφή πολιτιστικής διαδρομής.....	27
I.3. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΙΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ.....	28
II.1 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	33
II.2. ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ	37
III.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	38
III.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ	38

I.1. ΟΝΟΜΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Αναφέρετε το όνομα διαδρομής.

Η διαδρομή των Φοινίκων– Πολιτιστική Διαδρομή του Συμβουλίου της Ευρώπης

I.2.Περιγραφή πολιτιστικής διαδρομής

Περιγράψτε το θέμα της Πολιτιστικής Διαδρομής, δώστε μια επισκόπηση των κύριων διαδρομών της και προσδιορίστε τις βασικές πολιτιστικές πρακτικές, προϊόντα ή υπηρεσίες που καθορίζουν και υποστηρίζουν αυτές τις διαδρομές.

Η Διαδρομή των Φοινίκων είναι ένα Διεθνές Δίκτυο που περιλαμβάνεται από το 2003 στο Πρόγραμμα Πολιτιστικών Διαδρομών του Συμβουλίου της Ευρώπης (η 7^η από τις 45 σήμερα, επομένως μία από τις παλαιότερες). Η Πολιτιστική Διαδρομή λειτουργεί μέσω μίας Μη Κερδοσκοπικής Ένωσης. Το κύριο θέμα της Διαδρομής είναι ο Διαπολιτισμικός Διάλογος στη Μεσόγειο, με αναφορά στις αρχαίες μεσογειακές πολιτισμικές κοινότητες που από την εποχή των Φοινίκων έως την Ρωμαϊκή Δημοκρατία συνέβαλαν στη δημιουργία μιας κοινής, μιας μεσογειακής πολιτιστικής «κοινότητας», και στη διαμόρφωση των θεμελίων για ό,τι αργότερα θα γίνει η σύγχρονη Ευρωμεσογειακή πολιτιστική κληρονομιά.

Η Πολιτιστική Διαδρομή «Η Διαδρομή των Φοινίκων» αποτελεί φορέα πολιτιστικής, οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο, λειτουργώντας σε τρεις ηπείρους. Μέλη της Διαδρομής είναι θεσμικοί, τοπικοί και θεματικοί φορείς, πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και σχολεία, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, πολιτιστικοί χώροι και ιδιωτικοί φορείς από διαφορετικούς τομείς που αναπτύσσουν κοινές στρατηγικές σε 15 ευρωμεσογειακές χώρες. Για το λόγο αυτό, διαμορφώνεται ως Κόμβος Καινοτομίας, δηλαδή ένα μόνιμο διεθνές εργαστήριο για ζητήματα πολιτιστικής ανάδειξης, νέων μορφών τουρισμού και τοπικής ανάπτυξης.

Γεωγραφικά απομακρυσμένοι τόποι ενώνονται μέσω ενός κοινού παρελθόντος, προς όφελος όλων των πόλεων και χωρών που συμμετέχουν, της αρχαιολογικής τους κληρονομιάς, του τοπίου και της ταυτότητάς τους, καθώς και των ποιοτικών τους προϊόντων. Αποτελεί εργαλείο εδαφικού μάρκετινγκ, αλλά και επιλογής προορισμών και ιδρυμάτων αριστείας που υλοποιούν κοινά έργα, προγράμματα και στρατηγικές.

Η Διαδρομή των Φοινίκων προάγει την ανάπτυξη καινοτόμων δραστηριοτήτων, ιδίως με την ανάπτυξη συγκεκριμένων μοντέλων, μεθοδολογιών και εργαλείων, όπως τα Smart Ways και τα Κέντρα Ερμηνείας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, καθώς και τα Οικομουσειά. Οι δράσεις ανάδειξης που υλοποιεί, σε συνεργασία με όλες τις πόλεις και τους εταίρους, παράγουν οικονομικά και πολιτιστικά αποτελέσματα, και μέσω μορφών υπεύθυνου, αργού, δημιουργικού, βιώσιμου και κοινοτικά προσανατολισμένου τουρισμού. Η δράση ξεκινά από τη βάση, με μια προσέγγιση bottom-up, βοηθώντας τις περιοχές και τους φορείς να βελτιώσουν την προσφορά τους, η οποία προωθείται στη συνέχεια σε διεθνές επίπεδο.

Η στρατηγική καινοτομίας της Διαδρομής των Φοινίκων, που αποτελεί και μια

πρωτοβουλία ενδιαφέροντος του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού από το 2016, βασίζεται στα λεγόμενα Smart Ways, δηλαδή Ολοκληρωμένα Αναπτυξιακά Έργα.

Ο όρος Smart Way σημαίνει έναν Δρόμο που λειτουργεί ως συλλέκτης πολιτιστικής κληρονομιάς, κοινοτήτων και μεμονωμένων υπηρεσιών, αναπτύσσοντας μια ποιοτική εδαφική προσφορά, αναβαθμίζοντας τα πρότυπα υπηρεσιών των εταιρειών και των περιοχών που συμμετέχουν, ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων μερών της εφοδιαστικής αλυσίδας και προωθώντας υπηρεσίες που δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί.

Επιπλέον, επιτρέπει τον εντοπισμό των ελκυστικών πόρων με όρους «Βιώσιμου Τουρισμού» στις περιοχές που συμμετέχουν και την αναβάθμιση των υφιστάμενων μέσω δραστηριοτήτων δικτύωσης και βιώσιμης ολοκληρωμένης τουριστικής αλυσίδας. Οι βασικοί εμπλεκόμενοι φορείς είναι οι τουριστικοί και πολιτιστικοί φορείς, οι τοπικές αρχές, τα επαγγελματικά σχολεία, οι ενώσεις, οι νέοι, οι τοπικές κοινότητες, οι διαχειριστές πολιτιστικών χώρων και μουσεία.

Ο στόχος είναι η ανάπτυξη ενός εδαφικού κυκλώματος, που αποσκοπεί στη δημιουργία μεγαλύτερης ενσωμάτωσης μεταξύ του “territory” (εδάφους/περιοχής) και των “attractions” (αξιοθέατων), όχι μόνο των στοιχείων της «υψηλής» κουλτούρας, αλλά και των αξιών του τοπίου, της τοπικής κοινότητας, της χειροτεχνίας, του λαϊκού πολιτισμού, της γαστρονομίας και της ατμόσφαιρας.

Η ανάπτυξη του θέματος του δρόμου κατανοείται ως μια διαδρομή που ακολουθείται σε στάδια, με δικά της και πρωτότυπα χαρακτηριστικά, μια νέα μορφή πάνω στην οποία δομούνται μονοπάτια βασισμένα σε αργό, βιώσιμο, δημιουργικό, εμπειρικό, κοινωνικό, προσβάσιμο και υπεύθυνο τουρισμό. Ένα κύκλωμα μεταξύ διαφορετικών δεδομένων, που στοχεύει στην αύξηση των επισκέψεων σε περιοχές και μνημεία με χαμηλότερη επισκεψιμότητα.

Ο δρόμος ονομάζεται επίσης Smart επειδή θα χρησιμοποιηθούν και θα εφαρμοστούν οι πλέον καινοτόμες τουριστικές μεθοδολογίες. Η διαδρομή μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο μεγάλη (μεταξύ 100 και 400 χλμ.). Η έννοια δεν βασίζεται στη διάρκεια αλλά στην ποιότητα της προσφοράς και στις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων φορέων που συμμετέχουν. Οι κύριες περιοχές θα **αξιοποιήσουν** νέες προσεγγίσεις στον τουρισμό και την ανάπτυξη, βασισμένες στη δημιουργικότητα, την ερμηνεία της κληρονομιάς και τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων και των ενδιαφερομένων φορέων.

Η προσέγγιση Smart Ways αποτελεί ένα εργαλείο για την ανάδειξη της εδαφικής συνεργασίας και συνοχής μέσω του τουρισμού, επιτρέποντας επίσης σε λιγότερο ανεπτυγμένους προορισμούς να διαφοροποιήσουν τα οικονομικά τους συμφέροντα. Τα Smart Ways επιτρέπουν τη δημιουργία νέων προϊόντων βασισμένων στην κοινότητα, ενδυναμώνοντας τις κοινότητες (μέσω δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων και της ίδρυσης κέντρων ερμηνείας), ενώ τους παρέχουν πρόσθετη οικονομική ευκαιρία.

Τέλος, η προσέγγιση Smart Ways βασίζεται σε μεθοδολογία και όχι σε μοντέλο, επιτρέποντας μεγάλη ευελιξία και διάδοση χρήσης της πέρα από τις πιλοτικές περιοχές.

Ι.3. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΙΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Αναφέρετε συνοπτικά πώς ο εντοπισμένος Φορέας Υποδοχής (CR) έχει διερευνήσει τις βασικές προκλήσεις και ανάγκες που αφορούν την ενσωμάτωση των αρχών της βιωσιμότητας και της κυκλικής οικονομίας στις πρακτικές του (π.χ. εργαστήρια με ενδιαφερόμενα μέρη, έρευνες και ερωτηματολόγια, ανασκοπήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων, επιτόπιες αξιολογήσεις, άλλα).

Η βιωσιμότητα στον τουριστικό σχεδιασμό (και πιο συγκεκριμένα στον σχεδιασμό του πολιτιστικού τουρισμού) σημαίνει την υιοθέτηση μιας προσέγγισης «αντίστροφης μηχανικής». Αντί η αύξηση των τουριστικών ροών να αποτελεί το σημείο εκκίνησης, ο σχεδιασμός της βιώσιμης ανάπτυξης κάθε μορφής τουρισμού προϋποθέτει την εστίαση στις τοπικές κοινότητες ως βασικούς μοχλούς της μελλοντικής ανάπτυξης, και αυτό ακριβώς επιτυγχάνει η μεθοδολογία Smart Ways της Πολιτιστικής Διαδρομής των Φοινίκων.

Η συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία σχεδιασμού κάθε τουριστικού έργου ή δραστηριότητας θα πρέπει να αποτελεί το σημείο αφετηρίας για τη διάδοση των αρχών της κυκλικής οικονομίας· ωστόσο, καμία ουσιαστική συμμετοχή δεν είναι δυνατή χωρίς την ενδυνάμωση των κοινοτήτων μέσω δράσεων ανάπτυξης ικανοτήτων (capacity building).

Οι Πολιτιστικές Διαδρομές βασίζονται στη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών περιοχών και διαφορετικών ενδιαφερόμενων φορέων εντός της ίδιας περιφέρειας ή γεωγραφικής ενότητας. Η ανάπτυξη νέων πολιτιστικών τουριστικών προϊόντων γύρω από μια Πολιτιστική Διαδρομή προϋποθέτει την καθοδήγηση (mentoring) κάθε εταίρου του δικτύου στη διαμόρφωση της αλυσίδας του προϊόντος, γεγονός που συνεπάγεται την υιοθέτηση μιας νέας προσέγγισης και μεθοδολογίας (για τη συγκεκριμένη Πολιτιστική Διαδρομή, της μεθοδολογίας Smart Ways), η οποία βασίζεται στα εξής:

- Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης τόσο του τουρισμού όσο και των εδαφικών/τοπικών πόρων και της τρέχουσας χρήσης τους, καθώς και αξιολόγηση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων
- Εντοπισμός των δυνατών και αδύνατων σημείων της υφιστάμενης τουριστικής ανάπτυξης
- Χαρτογράφηση των σχετικών τοπικών ενδιαφερόμενων φορέων
- Δημιουργία ευκαιριών συνάντησης και απόκτησης κοινής γνώσης γύρω από

τους βασικούς πόρους του πολιτιστικού τουριστικού έργου (ανάπτυξη ικανοτήτων)

- Αξιοποίηση των υφιστάμενων δεξιοτήτων, ικανοτήτων και πόρων (μέσα από τη συμμετοχή των ίδιων των ενδιαφερόμενων φορέων στον εντοπισμό τους)
- Ενίσχυση της τοπικής συνεργασίας πριν από τη διακρατική
- Αξιοποίηση των τοπικών κέντρων ερμηνείας ως εργαλείων δημιουργίας πολιτιστικού κεφαλαίου και ως δημόσιων χώρων πρώτα για τις τοπικές κοινότητες και στη συνέχεια για τους επισκέπτες.

Αξιολογήσεις βιωσιμότητας πραγματοποιούνται σε όλα τα παραπάνω στάδια: διενεργούνται επιτόπιες αξιολογήσεις και μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ώστε να διασφαλίζεται η ισορροπία μεταξύ της τουριστικής ανάπτυξης και της προστασίας του τοπίου και των φυσικών πόρων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι σήμερα γίνεται λόγος για τον αναγεννητικό τουρισμό, ο οποίος, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (UNWTO), αποτελεί μια προσέγγιση που επιδιώκει να αφήνει τους προορισμούς σε καλύτερη κατάσταση, αποκαθιστώντας ενεργά τα οικοσυστήματα και ενδυναμώνοντας τις τοπικές κοινότητες, αντί απλώς να περιορίζει τις αρνητικές επιπτώσεις. Περιλαμβάνει πολιτικές που υποστηρίζουν την οικολογική αποκατάσταση, ενισχύουν τις τοπικές αλυσίδες εφοδιασμού και ενσωματώνουν την κυκλικότητα, καθώς και καινοτόμες χρηματοοικονομικές λύσεις για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας.

Παρακαλούμε να προσδιορίσετε τις κύριες προκλήσεις και ανάγκες της αντίστοιχης Πολιτιστικής Διαδρομής σας.
Οι τομείς που παρατίθενται παρακάτω προέρχονται από το αρχικό σύνολο δεικτών που έχει καθοριστεί από το MED-Routes.
Παρακαλούμε να συμπληρώσετε τις πληροφορίες μόνο όπου αυτό είναι εφαρμόσιμο και να αφήσετε κενό όπου δεν είναι σχετικό.

Διαχείριση κατανάλωσης νερού

Οι δραστηριότητες μιας Πολιτιστικής Διαδρομής του Συμβουλίου της Ευρώπης δεν περιλαμβάνουν συγκεκριμένες δράσεις για την παρακολούθηση και τη μέτρηση της κατανάλωσης νερού.
Ωστόσο, μπορεί να επισημανθεί η ανάγκη εκπαίδευσης των τοπικών εταίρων και των ενδιαφερόμενων φορέων σε πρακτικές βιώσιμης διαχείρισης των υδάτινων πόρων, ιδίως σε περιοχές με περιορισμένη διαθεσιμότητα νερού.

Ως Διαδρομή των Φοινίκων, έχουμε δρομολογήσει μια σειρά δράσεων που απευθύνονται στη νεότερη γενιά. Βρισκόμαστε αυτή την περίοδο στη διαδικασία υπογραφής συμφωνίας με το Δίκτυο των Ευρωπαϊκών Μπλε Σχολείων, με στόχο την ευαισθητοποίηση γύρω από τον Ωκεάνιο Γραμματισμό (Ocean Literacy) και την προώθηση μιας κοινωνίας με συνείδηση για τον ωκεανό, μέσω της εκπαίδευσης, της συνεργασίας και της δράσης.

Το Πρόγραμμα Ωκεάνιου Γραμματισμού της UNESCO-

	ΙΟC προωθεί την παγκόσμια κατανόηση της επίδρασης του ωκεανού στην ανθρωπότητα και της επίδρασης της ανθρωπότητας στον ωκεανό. Μέσω της ευαισθητοποίησης σε ζητήματα που σχετίζονται με τα θαλάσσια οικοσυστήματα, τις βιώσιμες πρακτικές και τον ρόλο του ωκεανού στο κλίμα, την υγεία και τα μέσα βιοπορισμού, το Πρόγραμμα δίνει τη δυνατότητα σε άτομα και κοινωνίες να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις που διασφαλίζουν την προστασία των θαλάσσιων πόρων. Όλες αυτές οι δράσεις αποσκοπούν στη διαμόρφωση μιας κοινωνίας με ωκεάνια συνείδηση, ικανής να προστατεύει και να αξιοποιεί τον ωκεανό με βιώσιμο τρόπο προς όφελος των μελλοντικών γενεών.
Διαχείριση ηλεκτρικής κατανάλωσης	
Διαχείριση αποβλήτων	Διαθέτουμε προορισμούς που αποτελούν πρότυπα αριστείας στην ανακύκλωση και στη διαχείριση αποβλήτων, τόσο σε μικρές κοινότητες όσο και σε μεγαλύτερους προορισμούς. Ωστόσο, υπάρχει πάντοτε η ανάγκη εκπαίδευσης των επισκεπτών και των τοπικών εταίρων σε πρακτικές κυκλικής διαχείρισης αποβλήτων, μεταξύ άλλων μέσω δράσεων ευαισθητοποίησης που απευθύνονται στους νέους. Ως Διαδρομή των Φοινίκων, συνεργαζόμαστε, για παράδειγμα, με τη Legambiente, τη σημαντικότερη και ευρέως γνωστή περιβαλλοντική οργάνωση στην Ιταλία, της οποίας κύρια αποστολή είναι η προώθηση της μετάβασης της οικονομίας σε νέα πρότυπα πράσινης και κυκλικής οικονομίας.
Κατανάλωση τοπικών προϊόντων	Τα τοπικά προϊόντα είναι θεμελιώδη για τον τουρισμό, καθώς ενισχύουν την ταυτότητα ενός τόπου, προσφέρουν μια πιο αυθεντική και γνήσια εμπειρία και στηρίζουν την τοπική οικονομία. Οι τουρίστες αναζητούν ολοένα και περισσότερο εμπειρίες που σχετίζονται με τη γαστρονομία, το κρασί και τις τοπικές παραδόσεις, θεωρώντας το φαγητό και το κρασί πραγματικό κινητήριο μοχλό των ταξιδιών, ο οποίος υπερβαίνει την απλή κατανάλωση ενός προϊόντος και περιλαμβάνει την ιστορία και τον πολιτισμό ενός τόπου. Ως Διαδρομή των Φοινίκων, είμαστε πιστεύουμε ακράδαντα στην ανάγκη δημιουργίας τοπικών συνεργειών με τους παραγωγούς. Παράλληλα, δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση στη συνεργασία με άλλες εξειδικευμένες Πολιτιστικές Διαδρομές πάνω σε αυτά τα ζητήματα, όπως η Iter Vitis για ό,τι αφορά τον κόσμο του κρασιού και η Διαδρομή της Ελιάς για τον κόσμο του

	ελαιολάδου. Σε συνεργασία με τις δύο αυτές Πολιτιστικές Διαδρομές, έχουμε επίσης δημιουργήσει κοινά Κέντρα Ερμηνείας σε διάφορους προορισμούς που θεωρούνται Σταυροδρόμια.
Χρήση καθαρών ενεργειών	
Απόκτηση ΟΙΚΟΣΗΜΑΤΟΣ ή Πράσινου Σήματος MED-ROUTES	Πιστεύουμε ότι, πρώτα απ' όλα, θα πρέπει να προβλεφθούν τα εξής: - η δημιουργία κοινών προτύπων βιωσιμότητας, προσαρμοσμένων στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφορετικών περιοχών που συμμετέχουν ως εταίροι στο έργο των Πολιτιστικών Διαδρομών, - η παροχή τεχνικής υποστήριξης και καθοδήγησης για την επεξήγηση των απαιτούμενων διαδικασιών πιστοποίησης, - η υποστήριξη κατά την υποβολή των σχετικών αιτήσεων, - η δημιουργία κοινών εργαλείων αξιολόγησης και πιστοποίησης.
Αποφυγή χρήσης επικίνδυνων ουσιών ή προϊόντων	
Παρουσίαση ή παροχή πληροφοριών σχετικά με τη οικο-διαδρομή μας στο κοινό και στους επισκέπτες	Ανάγκη για ανάπτυξη πολυγλωσσικού υλικού (τόσο έντυπου όσο και ψηφιακού) για την προώθηση των οικο-διαδρομών μέσω όλων των καναλιών μας. Δυνατότητα δημιουργίας ειδικής σήμανσης ή «οικο-διαβατηρίου» για τους επισκέπτες που συμμετέχουν σε βιώσιμες δραστηριότητες κατά μήκος των Οικο-Διαδρομών.
Προώθηση συνεργασίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων	Η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων περιλαμβάνει την καθιέρωση σαφούς επικοινωνίας, τη δημιουργία συμμετοχικών πλατφορμών διαλόγου και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης μέσω διαφάνειας και κοινών στόχων. Αποτελεσματικές στρατηγικές περιλαμβάνουν τον καθορισμό ενός κοινού οράματος, την παροχή ανατροφοδότησης, τη χρήση πολλαπλών καναλιών επικοινωνίας και τη δημιουργία διαρκών δικτύων για την ανταλλαγή πληροφοριών.
Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς	Η προστασία της τοπικής κληρονομιάς απαιτεί μια πολυδιάστατη προσέγγιση, η οποία περιλαμβάνει την ανάδειξη των υλικών στοιχείων, αλλά και των άυλων, όπως τα τοπία και η διατήρηση των παραδόσεων. Είναι ουσιώδους σημασίας η υποστήριξη των τοπικών διοικήσεων και των κοινοτήτων για την ευαισθητοποίησή

	τους. Συμμετοχή της κοινότητας: Η ευαισθητοποίηση του κοινού και η εκτίμηση της κληρονομιάς είναι καθοριστικής σημασίας, μεταξύ άλλων μέσω της εκπαίδευσης. Χρηματοδότηση και υποστήριξη έργων: Η αναζήτηση έργων που μπορούν να χρηματοδοτήσουν τη διατήρηση των παραδοσιακών δεξιοτήτων και την επαναχρησιμοποίηση ιστορικών χώρων για παραγωγικούς σκοπούς, δημιουργώντας ένα βιώσιμο μέλλον, καινοτομώντας και αξιοποιώντας νέες τεχνολογίες.
Πρώθηση βιώσιμης κινητικότητας	Στα πλαίσια της εργασίας μας, συμπεριλαμβανομένων και άλλων έργων, εργαζόμαστε για: • Ενθάρρυνση της ενεργούς κινητικότητας: ανάπτυξη και βελτίωση υποδομών για πεζούς και ποδηλάτες, όπως ποδηλατόδρομοι και πεζοδρομημένες ζώνες, και προσφορά κινήτρων σε όσους χρησιμοποιούν αυτούς τους τρόπους μετακίνησης για την προσέλευση στη δουλειά. • Πρώθηση οχημάτων μηδενικών εκπομπών: ενθάρρυνση της υιοθέτησης ηλεκτρικών και υδρογονοκίνητων οχημάτων μέσω της επέκτασης των υποδομών φόρτισης και της προσφοράς κινήτρων για την αγορά και χρήση τους. • Ενθάρρυνση υιοθέτησης «έξυπνων» πολιτικών στους προορισμούς μας: εισαγωγή μέτρων όπως η τιμολόγηση άνθρακα για την αύξηση του κόστους ρύπανσης, και χρήση δεδομένων και τεχνητής νοημοσύνης για τη δημιουργία πιο αποδοτικών και ολοκληρωμένων συστημάτων μεταφορών. • Ενθάρρυνση αλλαγής συμπεριφοράς: χρήση εργαλείων διαχείρισης κινητικότητας και εκστρατειών ευαισθητοποίησης για να σκεφτούν οι πολίτες τις συνήθειες μετακίνησής τους και να επιλέγουν πιο βιώσιμες επιλογές. • Υποστήριξη εναλλακτικής και κοινόχρηστης κινητικότητας: πρώθηση υπηρεσιών όπως car-sharing και bike-sharing για αύξηση της πληρότητας των οχημάτων και μεγαλύτερη προσβασιμότητα στις μεταφορές. • Δημιουργία ολοκληρωμένων συστημάτων: σύνδεση διαφορετικών μέσων μεταφοράς, την οποία επιτυγχάνουμε μέσω βιώσιμων μορφών ναυτικής κινητικότητας, συνδεδεμένων με βιώσιμα χερσαία συστήματα (π.χ. ποδηλατικός

	τουρισμός).
--	-------------

II.1 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Σε αυτή την ενότητα, κάθε εταίρος θα πρέπει να επιλέξει **τρεις προτεραιότητες** από τις **προκλήσεις** που αναφέρονται στην Ενότητα I.3 (προκλήσεις βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας).

Για κάθε **επιλεγμένη πρόκληση**, καθορίστε έναν **γενικό Στόχο** που περιγράφει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Ο κάθε Στόχος θα πρέπει να διασπαστεί σε τουλάχιστον δύο **Συγκεκριμένους Σκοπούς**, οι οποίοι αντιστοιχούν σε απτά και εφαρμόσιμα βήματα προς υλοποίηση.

Ορίστε Στόχο και Συγκεκριμένους Σκοπούς με σκοπό την ενσωμάτωση αρχών κυκλικής οικονομίας, σύμφωνα με τη δομή που ακολουθεί. Επεκτείνετε τον πίνακα όσο το θεωρείτε απαραίτητο.	
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 1 (ΕΠΠ1)	(όνομα της πρόκλησης, όπως στο I.3)
Κύριος στόχος για την ΕΠΠ1	Παρουσίαση ή παροχή πληροφοριών για την Οικο-Διαδρομή μας στο κοινό και στους επισκέπτες
Κύριος σκοπός1 ^a	Πρωώθηση και επικοινωνία της Οικο-Διαδρομής, που στην περίπτωση μας πραγματοποιείται στην Κύπρο, με στόχο την ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση και την ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινότητας, κυρίως των τοπικών φορέων και επιχειρηματιών, και δευτερευόντως των επισκεπτών.
Κύριος σκοπός1B	Ενσωμάτωση αυτής της Οικο-Διαδρομής στη μακροστратηγική των «Smart Ways» της Διαδρομής των Φοινίκων. Οργάνωση εκδηλώσεων και δράσεων

	ανάπτυξης ικανοτήτων για την αναλυτική παρουσίαση των αρχών της κυκλικής οικονομίας. Απόκτηση του οικοσήματος ECOLABEL ή του Πράσινου Σήματος MED-ROUTES. Οργάνωση Εκπαιδευτικών Περιηγήσεων για Τουριστικούς Πράκτορες με σκοπό την προώθηση της Οικο-Διαδρομής.
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 2 (ΕΠΠ2)	(όνομα της πρόκλησης, όπως στο Ι.3)
Κύριος στόχος για το ΕΠΠ2	Προστασία τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς
Κύριος σκοπός 2Α	Προώθηση της προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής (υλικής και άυλης) και φυσικής κληρονομιάς που συνδέεται με τα θεμελιώδη θέματα της Πολιτιστικής Διαδρομής μας, δηλαδή τις αρχαίες πολιτισμικές κοινότητες της Μεσογείου.
Κύριος σκοπός 2Β	Ευαισθητοποίηση σχετικά με την εφαρμογή και ενσωμάτωση πρακτικών κυκλικής οικονομίας (ανακύκλωση υλικών, βιωσιμότητα των υλικών που χρησιμοποιούνται για αποκατάσταση, χρήση φυσικών πόρων, μείωση αποβλήτων, απεξάρτηση από το πλαστικό κ.ά.). Ανάπτυξη εκπαιδευτικών και δράσεων ευαισθητοποίησης για νέους και επισκέπτες σχετικά με την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς, με στόχο τη μεταφορά γνώσης μεταξύ των γενεών. Δράσεις ευαισθητοποίησης για την υποβρύχια αρχαιολογική κληρονομιά και τη θαλάσσια κληρονομιά.
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 3 (SPC 3)	(όνομα της πρόκλησης, όπως στο Ι.3)
Κύριος στόχος για την ΕΠΠ3	Κατανάλωση τοπικών προϊόντων
Κύριος σκοπός 3Α	Πρωθεί τις σύντομες αλυσίδες εφοδιασμού και ενισχύει τις τοπικές οικονομίες. Ενθαρρύνει τους επισκέπτες να γίνουν πρεσβευτές των οικολογικών αξιών, μεταφέροντας το μήνυμα στις κοινότητές τους. Πρωθεί τον γαστρονομικό και οινικό τουρισμό, συνδεδεμένο με τον πολιτιστικό τουρισμό, ως εργαλείο που ευθυγραμμίζεται

	πλήρως με το Ευρωπαϊκό Πράσινο Σύμφωνο και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ.
Κύριος σκοπός 3B	Δημιουργία συνεργατικών δικτύων μεταξύ περιοχών και χωρών (μεταξύ τοπικών αγροτών, τεχνιτών, παραδοσιακών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων φιλοξενίας). Δημιουργία Κέντρων Ερμηνείας κοινών με άλλες Πολιτιστικές Διαδρομές του Συμβουλίου της Ευρώπης που ασχολούνται με αυτά τα θέματα (π.χ. Iter Vitis, Διαδρομή της Ελιάς και Ευρωπαϊκή Διαδρομή Κεραμικής).

Κύριος σκοπός1Α (Επεκτείνετε τον πίνακα όσο το θεωρείτε απαραίτητο.)	
Δράση προς υλοποίηση (A1A)	Ψηφιακή Πλατφόρμα των Smart Ways της Διαδρομής των Φοινίκων με Διαδραστικό Χάρτη, στον οποίο θα ενσωματωθεί η Οικο-Διαδρομή που αναπτύχθηκε στην Κύπρο.
Περίοδος υλοποίησης	Φάση προετοιμασίας και σχεδιασμού: Ιανουάριος – Ιούνιος 2026 Ανάπτυξη: Ιούλιος – Δεκέμβριος 2026 Έναρξη λειτουργίας και συνεχείς επικαιροποιήσεις: Από το 2027 και εξής
Εμπλεκόμενοι φορείς	Όλα τα μέλη της Διαδρομής των Φοινίκων (περιφέρειες, δήμοι, μουσεία/αρχαιολογικοί χώροι, επιμελητήρια, πολιτιστικοί σύλλογοι, ιδρύματα, φορείς του τουρισμού κ.ά.) – συλλογή δεδομένων και συνεργασία
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	Τοπικές κοινότητες Επισκέπτες και ταξιδιώτες Εκπαιδευτικά ιδρύματα (σχολεία και πανεπιστήμια) Φορείς του τουρισμού και του πολιτισμού

Κύριος σκοπός 1B	
Δράση προς υλοποίηση (A1B)	
Περίοδος υλοποίησης	
Εμπλεκόμενοι φορείς	
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	
Κύριος σκοπός 2A	
Δράση προς υλοποίηση (A2A)	Εκστρατεία επικοινωνίας και ευαισθητοποίησης
Περίοδος υλοποίησης	Προετοιμασία: Φεβρουάριος 2026 Ανάπτυξη: Φεβρουάριος – Δεκέμβριος 2026
Εμπλεκόμενοι φορείς	Όλα τα μέλη της Διαδρομής των Φοινίκων (περιφέρειες, δήμοι, μουσεία/αρχαιολογικοί χώροι, επιμελητήρια, πολιτιστικοί σύλλογοι, ιδρύματα, φορείς του τουρισμού κ.ά.) – συλλογή δεδομένων και συνεργασία Ειδικοί επικοινωνίας Επαγγελματίες της Επικοινωνίας Ενδιαφερόμενα μέρη του Τύπου
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	Τοπικές κοινότητες Νεολαία Εκπαιδευτικά ιδρύματα (σχολεία και πανεπιστήμιο) Επισκέπτες και ταξιδιώτες Δημόσιες Αρχές Επαγγελματίες του Τουρισμού και του Πολιτισμού
Κύριος σκοπός 2B	
Δράση προς υλοποίηση (A2B)	
Περίοδος υλοποίησης	
Εμπλεκόμενοι φορείς	
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	
Κύριος σκοπός 3A	

Δράση προς υλοποίηση (A3A)	Δημιουργία Κέντρων Ερμηνείας σε συνεργασία με άλλες Πολιτιστικές Διαδρομές του Συμβουλίου της Ευρώπης
Περίοδος υλοποίησης	Περίοδος προετοιμασίας και σχεδιασμού: Μάιος – Σεπτέμβριος 2026 Ανάπτυξη: Οκτώβριος 2026 – Δεκέμβριος 2027 Έναρξη λειτουργίας και συνεχείς επικαιροποιήσεις: Από τον Δεκέμβριο 2027
Εμπλεκόμενοι φορείς	Άλλες Πολιτιστικές Διαδρομές του Συμβουλίου της Ευρώπης Μέλη της Διαδρομής των Φοινίκων (δήμοι, μουσεία/αρχαιολογικοί χώροι, ιδρύματα, πολιτιστικοί σύλλογοι, φορείς του τουρισμού κλπ.)
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	Τοπικές κοινότητες Νεολαία Εκπαιδευτικά ιδρύματα (σχολεία και πανεπιστήμιο) Επισκέπτες και ταξιδιώτες Δημόσιες Αρχές Επαγγελματίες του Τουρισμού και του Πολιτισμού
Κύριος σκοπός ρ3B	
Δράση προς υλοποίηση (A3B)	
Περίοδος υλοποίησης	
Εμπλεκόμενοι φορείς	
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	

II.2 ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ

Προσδιορίστε τα κύρια **κοινά-στόχους** για τις δράσεις της Πολιτιστικής Διαδρομής σας που εστιάζουν στη βιωσιμότητα (π.χ. τουρίστες, τοπικές κοινότητες, φοιτητές, φορείς χάραξης πολιτικής) και περιγράψτε πώς η Διαδρομή ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους.

Παρακαλούμε συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα και διευκρινίστε με ποιον τρόπο κάθε κοινό-στόχος θα προσεγγιστεί μέσω των σχεδιαζόμενων δράσεων.

Κύριο Κοινό-Στόχος	Ανάγκες και Ενδιαφέροντα
Τοπικές κοινότητες	Δράσεις ευαισθητοποίησης και προώθησης:· υποστήριξη των τοπικών φορέων στον τομέα της πολιτιστικής και τουριστικής ανάδειξης
Υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής	Οικονομική, κοινωνική και τουριστική συμβουλευτική για την περιοχή, μέσω δράσεων ανάπτυξης ικανοτήτων και πρωτοβουλιών branding της περιοχής, με έμφαση στις αρχές της κυκλικής οικονομίας.
Μαθητές-Σπουδαστές / Εκπαιδευτικά ιδρύματα	Ευκαιρίες εκπαίδευσης σε θέματα πολιτιστικής και περιβαλλοντικής μάθησης. Ανάπτυξη δεξιοτήτων και κατανόησης βιώσιμων πρακτικών. Μέσα από: εργαστήρια εκπαίδευσης, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς και φυσιολατρικούς χώρους/μουσεία, προγράμματα ευαισθητοποίησης για την κυκλική οικονομία και τη βιώσιμη ανάπτυξη, ανάπτυξη ψηφιακών εργαλείων και περιεχομένου για χρήση στην τάξη.
Τουρίστες	Βελτίωση των υπηρεσιών και των εμπειριών των επισκεπτών με βιώσιμη, αναγεννητική, βιωματική και δημιουργική προσέγγιση. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται μέσω της δημιουργίας μιας συνεπούς προσφοράς ποιότητας σε όλους τους προορισμούς μας και της υποστήριξης των τουριστικών πρακτόρων στη διαμόρφωση ποιοτικών ταξιδιών. Στους ταξιδιώτες παρέχονται επίσης ευκαιρίες για ευαισθητοποίηση και συμμετοχή σε βιωματικές εμπειρίες κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους.

III.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Διάγραμμα Gantt

	Μήνες (Επεκτείνετε το διάγραμμα Gantt όπου είναι απαραίτητο)											
Δράση	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	...
A1A												
A1B												
A2A												
A2b												
A3A												
A3B												
...												

III.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Δράση	Περιγράψτε τα εργαλεία και τις μεθόδους που θα χρησιμοποιήσει η Πολιτιστική Διαδρομή σας για την παρακολούθηση της προόδου και της επίδρασης των δράσεων βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας που προτείνονται, όπως Βασικούς Δείκτες Απόδοσης (KPIs), περιοδικές αξιολογήσεις, ανατροφοδότηση από την κοινότητα ή εξωτερικούς ελέγχους (audits). (Επεκτείνετε τον πίνακα όσο το θεωρείτε απαραίτητο.)
A1A	Βασικοί δείκτες απόδοσης (KPIs) Κοινωνικοί δείκτες: - Επισκέψεις στην ψηφιακή πλατφόρμα και επίπεδα αλληλεπίδρασης. - Συμμετοχή των τοπικών ενδιαφερόμενων φορέων στις

	προπαρασκευαστικές δραστηριότητες. - Συμμετοχή των μελών της Διαδρομής των Φοινίκων στη συλλογή δεδομένων. Οικονομικοί δείκτες: - Αριθμός επισκεπτών στο Smart Ways - Δημιουργία νέων συνεργασιών ανάμεσα σε φορείς του πολιτισμού, του τουρισμού και των επιχειρήσεων. Πολιτιστικοί δείκτες: - Αριθμός ιστοσελίδων πολιτιστικού / φυσιολατρικού ενδιαφέροντος που καταχωρήθηκαν και ψηφιοποιήθηκαν. Συνεργασία με ερευνητικά για την διεξαγωγή μελετών περιβαλλοντικού, κοινωνικού και οικονομικού αντίκτυπου.
A1B	
A2A	Βασικοί δείκτες απόδοσης (KPIs) Περιβαλλοντικοί δείκτες: - Μείωση της κατανάλωσης νερού και ηλεκτρικής ενέργειας στη διάρκεια εκδηλώσεων. - Ποσοστό ανακύκλωσης αποβλήτων. - Χρήση πηγών ανανεώσιμης ενέργειας . Κοινωνικοί δείκτες: - Αριθμός συμμετεχόντων σε εκδηλώσεις. - Επισκέψεις στην ψηφιακή πλατφόρμα και επίπεδα συμμετοχής/αλληλεπίδρασης. - Ανατροφοδότηση κοινότητας (ερωτηματολόγια και διαδικτυακές έρευνες που απευθύνονται στους επισκέπτες, τοπικές κοινότητες, και μικρομεσαίες επιχειρήσεις) - Παρακολούθηση σχολίων και αλληλεπίδρασης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως δείκτες ενδιαφέροντος και επιρροής.
A2b	
A3A	Βασικοί δείκτες απόδοσης (KPIs) Κοινωνικοί δείκτες: - Συμμετοχή ντόπιων φορέων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις προπαρασκευαστικές δράσεις. Οικονομικοί δείκτες: - Αριθμός επισκεπτών στα Κέντρα Ερμηνείας - Δημιουργία νέων συνεργασιών ανάμεσα σε φορείς πολιτισμού, τουρισμού και επιχειρήσεων. Περιβαλλοντικοί δείκτες:

	- Μείωση της κατανάλωσης νερού και ηλεκτρικής ενέργειας στα Κέντρα Ερμηνείας. - Ποσοστό ανακυκλωμένων αποβλήτων. - Χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
A3B	

MED-Routes

Interreg
Euro-MED

Co-funded by
the European Union

MED-Routes

Πληροφορίες προγράμματος	
Ακρωνύμιο προγράμματος	MED-Routes
Πλήρης Τίτλος Προγράμματος	Δημιουργώντας βιώσιμο πολιτιστικό τουρισμό στη Μεσόγειο δημιουργώντας οικο-διαδρομές εντός υφιστάμενων Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Διαδρομών
Προτεραιότητα Προγράμματος	Πιο Πράσινη Μεσόγειος
Αποστολή Προγράμματος	Ενίσχυση Βιώσιμου Τουρισμού
Ειδικός Σκοπός	RSO2.6: Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική ως προς τη χρήση πόρων οικονομία
Είδος Προγράμματος	Πρόγραμμα Μεταφοράς (Θεματικό Πρόγραμμα)
Ταυτότητα Προγράμματος	Euro-MED0200798
Ημερομηνία έναρξης	1 Ιανουαρίου 2024
Διάρκεια	27 μήνες

Πίνακας Περιεχομένων

I.1. ΟΝΟΜΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	431
I.2. Περιγραφή πολιτιστικής διαδρομής.....	431
I.3. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΙΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ.....	433
II.1 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	38
II.2 ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ	42
III.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	44
III.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ	44

I.1. ΟΝΟΜΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Αναφέρετε το όνομα διαδρομής.

Ευρωπαϊκή Διαδρομή των κεραμικών

I.2. Περιγραφή πολιτιστικής διαδρομής

Περιγράψτε το θέμα της Πολιτιστικής Διαδρομής, δώστε μια επισκόπηση των κύριων διαδρομών της και εντοπίστε τις βασικές πολιτιστικές πρακτικές, προϊόντα ή υπηρεσίες που την καθορίζουν και στηρίζουν αυτές τις διαδρομές.

Η Ευρωπαϊκή Διαδρομή των Κεραμικών είναι μια Πολιτιστική Διαδρομή του Συμβουλίου της Ευρώπης, πιστοποιημένη από το 2012, η οποία εστιάζει στην ανάδειξη και προώθηση της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς που σχετίζεται με την κεραμική.

Η Διαδρομή αποτελεί ένα ισχυρό δίκτυο γύρω από το θέμα και τον κόσμο της κεραμικής, ικανό να ενισχύει τις κεραμικές παραδόσεις και παραγωγές ως εργαλεία για τουριστική, οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων που συμμετέχουν.

Η ιδέα για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Διαδρομής των Κεραμικών ξεκίνησε το 2008, στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού έργου που προέβλεπε τη χαρτογράφηση και προώθηση των Ευρωπαϊκών πόλεων της κεραμικής. Στο τέλος του έργου, οι εταίροι αποφάσισαν να δώσουν σε αυτή την εμπειρία την ευκαιρία να αναπτυχθεί, εντάσσοντας νέα μέλη και δημιουργώντας ένα Ευρωπαϊκό δίκτυο του Συμβουλίου της Ευρώπης αφιερωμένο στην κεραμική. Η Διαδρομή έλαβε το πρώτο πιστοποιητικό το 2012, και έκτοτε το δίκτυο εργάζεται για την επέκταση των δραστηριοτήτων του και την υλοποίηση μιας σειράς βασικών δράσεων, οι οποίες της επέτρεψαν να αναπτύσσει και να επεκτείνει κάθε χρόνο διαφορετικά έργα και δραστηριότητες.

Η Ευρωπαϊκή Διαδρομή των Κεραμικών στοχεύει στη δημιουργία μιας βιώσιμης και ανταγωνιστικής τουριστικής προσφοράς, βασισμένη όχι μόνο στις καλλιτεχνικές παραγωγές, τις πολιτιστικές συλλογές, τα εργαστήρια και τα μουσεία, αλλά και στην ευρύτερη πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη που σχετίζεται με τον κόσμο της κεραμικής διαχρονικά.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η Διαδρομή προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των εταίρων και υλοποιεί ευρωπαϊκά έργα που εστιάζουν σε βασικές προτεραιότητες: τοπική ανάπτυξη, βιώσιμο τουρισμό συνδεδεμένο με την κεραμική κληρονομιά, ψηφιοποίηση πολιτιστικών πόρων και προώθηση των Ευρωπαϊκών κεραμικών πολιτισμών.

Μεταξύ των δραστηριοτήτων της, η Διαδρομή προωθεί την Ευρωπαϊκή πολυμορφία στον τομέα της κεραμικής τέχνης αλλά και των τοπικών πλαισίων: κατά μήκος της Διαδρομής, οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να βιώσουν τις πολιτιστικές παραδόσεις των κοινοτήτων, με ιδιαίτερη αναφορά στους κεραμίστες και τεχνίτες, επισκεπτόμενοι τα εργαστήριά τους, απολαμβάνοντας μουσεία με μόνιμες ή προσωρινές συλλογές

παραδοσιακής και σύγχρονης κεραμικής και συμμετέχοντας σε προγράμματα φιλοξενίας καλλιτεχνών και εμπορικές εκθέσεις.

Η Ευρωπαϊκή Διαδρομή των κεραμικών αυτή τη στιγμή περιλαμβάνει 28 Εταίρους, από 17 Countries. Τα ιδρυτικά μέλη-Εταίροι είναι οι εξής: Faenza (Ιταλία), Limoges (Γαλλία), Höhr Grenzhausen (Γερμανία) και Porzellanikon Museum (Γερμανία). Από τότε που η Faenza ανέλαβε την ηγεσία της Διαδρομής, συμμετείχαν οι παρακάτω εταίροι (με σειρά εισαγωγής): Aveiro (Πορτογαλία), Iznik Foundation (Τουρκία), Bolesławiec (Πολωνία), Castellò de la Plana (Ισπανία), Gmunden (Αυστρία), Manises (Ισπανία), Talavera de la Reina (Ισπανία), Κρατική Υπηρεσία Τουρισμού/Sheki (Αζερμπαϊτζάν), Telemark Museum (Νορβηγία), Εθνικό Μουσείο Hutsulshchyna και Λαογραφικό Pokuttia Folk Art Y. Kobrynskyi, Kosiv, (Ουκρανία), Modra (Σλοβακία), Petrinja (Κροατία), Deruta (Ιταλία), Avanos (Τουρκία), Μάλτα Crafts Foundation (Μάλτα), Princessehof Museum of Leeuwarden (Ολλανδία), Onda (Ισπανία), Σίφνος (Ελλάδα), Εκπαιδευτική Αναπτυξιακή Εταιρία «Πλοηγός» της Κρήτης (Ελλάδα), Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής – Ίδρυμα Οικ. Γ. Ψαροπούλου Αθήνα (Ελλάδα), Kütahya (Τουρκία), Aubagne (Γαλλία), Çanakkale (Τουρκία) και Espace Muséal d'Andenne (Βέλγιο).

1.3. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΙΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Συνοπτική αναφορά του τρόπου με τον οποίο η Πολιτιστική Διαδρομή εξέτασε τις κύριες προκλήσεις και ανάγκες σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της βιωσιμότητας και της κυκλικής οικονομίας στις πρακτικές του (π.χ. εργαστήρια για τα ενδιαφερόμενα μέρη, έρευνες και ερωτηματολόγια, αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων, επιτόπιες αξιολογήσεις, άλλα).

Η Ευρωπαϊκή Διαδρομή των Κεραμικών (ERC) έχει διερευνήσει τις κύριες προκλήσεις και ανάγκες σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της αειφορίας και της κυκλικής οικονομίας μέσω ενός συνδυασμού συμμετοχικών δραστηριοτήτων, αναλύσεων και συνεργατικών έργων στα οποία συμμετέχουν οι εταίροι του και οι τοπικοί φορείς.

Κατ' αρχάς, η Διαδρομή εντόπισε διάφορες διαρθρωτικές και συγκυριακές προκλήσεις μέσω εσωτερικών διαβουλεύσεων και εδαφικών ανασκοπήσεων, μεταξύ των οποίων η σημαντική γεωγραφική απόσταση μεταξύ των εταίρων και η περιορισμένη διαθεσιμότητα αειφόρου κινητικότητας τόσο μεταξύ των εδαφών τους όσο και εντός αυτών. Τα ευρήματα αυτά συζητήθηκαν μέσω ανταλλαγών με δήμους, μουσεία, ενώσεις και τουριστικούς φορείς, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για πιο βιώσιμες αστικές

και εξωαστικές συνδέσεις.

Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, η Διαδρομή διοργάνωσε το 2020 μια σειρά **διαδικτυακών σεμιναρίων και θεματικών εργαστηρίων** για τον βιώσιμο πολιτιστικό τουρισμό, με τη συμμετοχή εταίρων, τοπικών φορέων και φοιτητών τουρισμού και πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε αυτές τις συνεδρίες παρουσιάστηκαν μελέτες περιπτώσεων και στρατηγικά εργαλεία για τη δημιουργία πιο βιώσιμων τουριστικών προσφορών, με έμφαση στον ρόλο των ψηφιακών τεχνολογιών ως εργαλείων χωρίς αποκλεισμούς για την προώθηση των περιοχών και των βιώσιμων εμπειριών.

Επιπλέον, το ERC έχει ξεκινήσει **αναλύσεις και συλλογή δεδομένων σχετικά με τις ορθές πρακτικές της κυκλικής οικονομίας** που εφαρμόζουν οι τοπικοί φορείς πολιτισμού και τουρισμού, καθώς και οι δημοτικές διοικήσεις. Αυτές οι αξιολογήσεις στοχεύουν στον εντοπισμό και την ανταλλαγή περιβαλλοντικά φιλικών προσεγγίσεων, όπως η μείωση των αποβλήτων, η ανακύκλωση και η επαναχρησιμοποίηση υλικών, στο πλαίσιο της κεραμικής παραγωγής και των καλλιτεχνικών πρακτικών.

Η Διαδρομή προωθεί επίσης **επιτόπιες αξιολογήσεις και συνεργατικά εκπαιδευτικά προγράμματα**, όπως προγράμματα φιλοξενίας καλλιτεχνών που εστιάζουν στην επαναχρησιμοποίηση φυσικών αργίλων για την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Αυτές οι δραστηριότητες συμβάλλουν στην αξιολόγηση της βιωσιμότητας των τοπικών διαδικασιών παραγωγής και της χρήσης υλικών.

Τέλος, συμμετέχοντας ως συνδεδεμένος εταίρος στο **έργο MED-Routes**, που συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Interreg-Euro Med, η Ευρωπαϊκή Διαδρομή των Κεραμικών συμβάλλει στη δημιουργία και τη δοκιμή τοπικών μοντέλων τουρισμού χαμηλού αντίκτυπου μέσω μικροδιαδρομών, ενισχύοντας περαιτέρω τον στρατηγικό του στόχο να ενσωματώσει τις αρχές της βιωσιμότητας και της κυκλικής οικονομίας στις πρακτικές του δικτύου του.

ΟΙ ΟΙΚΟ-ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ MED-ROUTES

Στο πλαίσιο του ERC, δημιουργήθηκαν δύο οικο-διαδρομές, μία στην περιοχή του Δήμου Faenza, Ιταλία (ως μέλος της Ένωσης Romagna Faentina - URF) και μία στο Castellón de la Plana, Ισπανία, τα δύο μέλη της Ευρωπαϊκής Διαδρομής των Κεραμικών, τα οποία είναι επίσης εταίροι του έργου Med-Routes.

Η Οικο-Διαδρομή Romagna Faentina

Σύμφωνα με τον στόχο της ενίσχυσης της βιωσιμότητας του ERC, η οικο-διαδρομή που αναπτύχθηκε στην περιοχή Romagna Faentina βασίζεται σε ένα καινοτόμο μοντέλο αναγεννητικού τουρισμού, σχεδιασμένο για να ενισχύσει τη σύνδεση μεταξύ πολιτιστικής κληρονομιάς, φύσης και τοπικών κοινοτήτων με βιώσιμο τρόπο.

Για τον προσδιορισμό των κύριων προκλήσεων και αναγκών που σχετίζονται με την εφαρμογή των αρχών της βιωσιμότητας και της κυκλικής οικονομίας, πραγματοποιήθηκε μια **συμμετοχική δράση** με τους τοπικούς φορείς του τουρισμού. Μέσω **εργαστηρίων, συζητήσεων και ερωτηματολογίων**, ζητήθηκε από τους φορείς να μοιραστούν τις απόψεις τους σχετικά με τα εμπόδια και τις ευκαιρίες που συνδέονται με την ανάπτυξη μιας πιο βιώσιμης τουριστικής προσφοράς.

Η διαβούλευση αποκάλυψε διάφορες βασικές προκλήσεις: την έλλειψη ενιαίας στρατηγικής μεταξύ των τοπικών φορέων, τις περιορισμένες υποδομές για την υποστήριξη βιώσιμων πρακτικών και ένα ορισμένο βαθμό αντίστασης στην αλλαγή. Οι συζητήσεις υπογράμμισαν επίσης την ανάγκη ευαισθητοποίησης των φορέων εκμετάλλευσης σχετικά με το γεγονός ότι η επένδυση στον βιώσιμο τουρισμό αποτελεί επένδυση στο μακροπρόθεσμο μέλλον του ίδιου του τομέα.

Περαιτέρω ανάλυση μέσω **ερευνών και ερωτηματολογίων αυτοαξιολόγησης** επέτρεψε στην ERC να αξιολογήσει το επίπεδο βιωσιμότητας των φορέων σε τομείς όπως η διαχείριση των υδάτων, η κινητικότητα, η ενέργεια και τα απόβλητα. Στη συνέχεια, επιλέχθηκαν οι πιο βιώσιμοι φορείς για να ενταχθούν στην οικο-διαδρομή.

Το τελικό πρόγραμμα περιλαμβάνει έναν **κατάλογο επιχειρήσεων και σημείων ενδιαφέροντος** που προσφέρουν αυθεντικές, βιώσιμες εμπειρίες. Προσδιορίστηκαν και επισημάνθηκαν συγκεκριμένες τοποθεσίες όπου μπορούν να αξιοποιηθούν πρακτικές που συνάδουν με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και την κυκλικότητα, όπως αγροτουριστικά καταλύματα που προσφέρουν φιλοξενία με προϊόντα από το αγρόκτημα στο τραπέζι, οινοποιεία που προσφέρουν βιώσιμη γευσιγνωσία και άμεση πώληση τοπικών προϊόντων, καθώς και εργαστήρια κεραμικής στη Faenza που διατηρούν τις παραδοσιακές τεχνικές με υπεύθυνες μεθόδους.

Αναγνωρίζοντας τη συνεχή πρόκληση της βιώσιμης κινητικότητας, η διαδρομή προωθεί επιλογές ταξιδιού με χαμηλό αντίκτυπο μέσω ενός **ψηφιακού χάρτη** που επισημαίνει ποδηλατικές διαδρομές, σιδηροδρομικούς σταθμούς, ενοικιάσεις ποδηλάτων και συνδέσεις δημόσιων μεταφορών, ενθαρρύνοντας τους επισκέπτες να εξερευνήσουν την περιοχή με υπευθυνότητα.

Το δρομολόγιο έχει δομή «μαργαρίτας», χτισμένη γύρω από μια κύρια διαδρομή και τρεις θεματικές διακλαδώσεις. Αυτή η δομή καθιστά δυνατή την εξερεύνηση τοπίων, χωριών, γνώσεων και κοινοτήτων σε βάθος. Προσφέρει μια συναρπαστική και αυθεντική εμπειρία που αντικατοπτρίζει την ισορροπία μεταξύ της ανθρώπινης παρουσίας και του φυσικού κόσμου.

Η σύνδεσή του με την **Ευρωπαϊκή Διαδρομή των Κεραμικών** προσδίδει στη διαδρομή συμβολική και διεθνή απήχηση. Η Faenza - ένα διεθνώς αναγνωρισμένο κέντρο καλλιτεχνικής κεραμικής - γίνεται το σημείο εκκίνησης μιας αφήγησης που συνυφαίνει την τέχνη, τα υλικά, το τοπίο και τη μνήμη, χαράζοντας μια διαδρομή που συνδέει τόπους και κοινή γνώση σε όλη την Ευρώπη.

Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana

Η **Οικο-Διαδρομή του Castellón de la Plana** έχει σχεδιαστεί ως πιλοτική πρωτοβουλία με στόχο την αποτελεσματική ενσωμάτωση των αρχών της βιωσιμότητας και της κυκλικής οικονομίας σε μια περιοχή με βαθιές ρίζες στην κεραμική, τόσο σε βιομηχανικό όσο και σε βιοτεχνικό επίπεδο. Το Castellón είναι ένα από τα σημαντικότερα κέντρα παραγωγής κεραμικών στην Ευρώπη — ένας τόπος όπου η τεχνολογική καινοτομία, η καλλιτεχνική δημιουργία, η επιστημονική έρευνα και η χειροτεχνική παράδοση συγκλίνουν γύρω από ένα μόνο υλικό που έχει διαμορφώσει την ταυτότητα, την οικονομία και το πολιτιστικό τοπίο της περιοχής. Αυτό το πλαίσιο καθιστά την πόλη ένα εξαιρετικό περιβάλλον για τη δοκιμή νέων μορφών βιώσιμου τουρισμού που βασίζονται στην εκτίμηση της υλικής και άυλης κληρονομιάς, στην ενεργό συμμετοχή των τοπικών

φορέων και στη διασύνδεση μεταξύ πολιτισμού, βιομηχανίας, γαστρονομίας και περιβάλλοντος.

Ο σχεδιασμός της οικο-διαδρομής ακολούθησε μια **συμμετοχική και διατομεακή προσέγγιση**, με τη συμμετοχή βασικών φορέων του τοπικού οικοσυστήματος σε έναν ανοιχτό και εποικοδομητικό διάλογο. Μέσω συμμετοχικών εργαστηρίων, θεματικών συναντήσεων και ερευνών, συγκεντρώθηκαν οι απόψεις και οι προτάσεις **επιχειρηματιών, τεχνιτών, ερευνητών, εκπροσώπων της δημόσιας διοίκησης, κατοίκων και δυνητικών επισκεπτών**. Η διαδικασία αυτή συνέβαλε στη διαμόρφωση μιας κοινής οπτικής για την περιοχή και στον προσδιορισμό τόσο των προκλήσεων όσο και των ευκαιριών για την προώθηση ενός μοντέλου βιώσιμου τουρισμού βασισμένου στην ξεχωριστή κεραμική ταυτότητα του Castellón.

Η **δημόσια διοίκηση**, με επικεφαλής το Δημοτικό Συμβούλιο του Castellón de la Plana, διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στον θεσμικό συντονισμό και στον προσδιορισμό των πιο αντιπροσωπευτικών πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής, εξασφαλίζοντας τη συνοχή με τις τοπικές στρατηγικές για τη βιωσιμότητα, την πράσινη κινητικότητα και την ενεργειακή μετάβαση. Ταυτόχρονα, ο **επιχειρηματικός τομέας** και οι **επιχειρηματικοί συνεργατικοί σχηματισμοί** (clusters) των κεραμοποιών, εκπροσωπούμενοι από οργανισμούς όπως το Ινστιτούτο Κεραμικής Τεχνολογίας (ITC), συνέβαλαν με την εμπειρογνωμοσύνη τους στους τομείς της καινοτομίας, της ενεργειακής απόδοσης και της βιώσιμης διαχείρισης των πόρων, αποδεικνύοντας πώς οι αρχές της κυκλικής οικονομίας μπορούν να εφαρμοστούν στην πράξη στην βιομηχανική παραγωγή. Η συμμετοχή τους συνέβαλε στην ανάδειξη των πιο σύγχρονων και δημιουργικών διαστάσεων του τομέα, μετατρέποντας τη βιομηχανία κεραμικών σε ένα **πολιτιστικό και τουριστικό πλεονέκτημα υψηλής αξίας**, ικανό να προσελκύσει επισκέπτες που ενδιαφέρονται να εξερευνήσουν τις διαδικασίες, την τεχνολογία και την αισθητική που καθορίζουν την κεραμική υπεροχή του Castellón.

Η **ακαδημαϊκή κοινότητα** διαδραμάτισε επίσης καθοριστικό ρόλο. Το **Πανεπιστήμιο Jaume I (UJI)**, μέσω των ερευνητικών ομάδων του στους τομείς της αειφορίας, του τουρισμού και της πολιτιστικής διαχείρισης, συνέβαλε στην ανάλυση δεδομένων, στην ανάπτυξη διαγνωστικών εργαλείων και στη διάδοση επιστημονικών γνώσεων. Η συνεργασία αυτή ενίσχυσε τον δεσμό μεταξύ της εφαρμοσμένης έρευνας και της τοπικής ανάπτυξης, υποστηρίζοντας την κατάρτιση φοιτητών και επαγγελματιών σε αειφόρες πρακτικές και προωθώντας τη μεταφορά γνώσεων σε επιχειρήσεις και βιοτεχνικά εργαστήρια.

Οι **κεραμίστες**, με τη σειρά τους, κατείχαν κεντρική θέση ως φύλακες της προγονικής τεχνογνωσίας και ως βασικοί πρεσβευτές της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής. Μέσα από συνεντεύξεις, συναντήσεις συνεργασίας και ζωντανές επιδείξεις, μοιράστηκαν τις απόψεις τους σχετικά με την ανάγκη προσαρμογής της παραδοσιακής χειροτεχνίας στις σύγχρονες προκλήσεις — ενσωματώνοντας ανακυκλωμένα υλικά, διαδικασίες χαμηλού αντίκτυπου και νέες μορφές δημιουργικής έκφρασης. Η συμμετοχή τους προσδίδει στην οικο-διαδρομή μια ξεχωριστή ανθρώπινη και αισθητηριακή διάσταση, επιτρέποντας στους επισκέπτες να παρατηρούν, να μαθαίνουν και να αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στη διαδικασία της κεραμικής δημιουργίας.

Η διαδικασία διαβούλευσης και ανάλυσης αποκάλυψε διάφορες **διαρθρωτικές προκλήσεις**, όπως η περιορισμένη σύνδεση μεταξύ των βιομηχανικών και τουριστικών

δικτύων, η ανάγκη ενίσχυσης της κατάρτισης σε θέματα βιωσιμότητας και η δυσκολία πλήρους ενσωμάτωσης των αρχών της κυκλικής οικονομίας στην καθημερινή διαχείριση των τουριστικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, έφερε επίσης στο φως σημαντικές ευκαιρίες, όπως την ύπαρξη ενός ιδιαίτερα καινοτόμου βιομηχανικού ιστού, ενός πανεπιστημίου με ισχυρή δέσμευση στην εφαρμοσμένη έρευνα, ενός ανθεκτικού βιοτεχνικού τομέα και μιας τοπικής ταυτότητας βαθιά ριζωμένης στην κεραμική κουλτούρα.

Η **Οικο-διαδρομή του Castellón de la Plana** διαμορφώθηκε τελικά ως μια διαδρομή που συνδυάζει τους πολλαπλούς χώρους όπου συγκλίνουν **ο πολιτισμός, η βιωσιμότητα και η κεραμική**, δημιουργώντας μια ολοκληρωμένη και συνεκτική εμπειρία για τον επισκέπτη. Κατά μήκος της διαδρομής, οι επισκέπτες μπορούν να εξερευνήσουν **εργαστήρια χειροτεχνίας, βιομηχανικές εγκαταστάσεις ανοιχτές στο κοινό, κέντρα ερμηνείας και μουσεία**, καθώς και **γαστρονομικούς χώρους** που ενσωματώνουν τοπικά παραγόμενα κεραμικά στην παρουσίαση και το σχεδιασμό των γαστρονομικών τους προσφορών. Η γαστρονομία γίνεται έτσι ένα συμβολικό και εμπειρικό στοιχείο, ενισχύοντας τη σύνδεση μεταξύ προϊόντος, εδάφους και βιωσιμότητας. Τα εστιατόρια που περιλαμβάνονται στη διαδρομή προωθούν τη χρήση τοπικών και εποχιακών συστατικών, υιοθετώντας αρχές μηδενικού χιλιομέτρου και μέτρα μείωσης της σπατάλης τροφίμων, σε πλήρη ευθυγράμμιση με την κυκλική φιλοσοφία που υποστηρίζει ολόκληρο το έργο.

Ιδιαίτερη προσοχή έχει δοθεί στη **βιώσιμη κινητικότητα**, η οποία θεωρείται βασικό συστατικό της υπεύθυνης τουριστικής εμπειρίας. Η διαδρομή ενσωματώνει ένα δίκτυο ταξιδιωτικών δρόμων χαμηλού αντίκτυπου που συνδέουν τα κύρια σημεία ενδιαφέροντος μέσω πεζοδρόμων, ποδηλατοδρόμων και δημόσιων μεταφορών, και συμπληρώνεται από έναν διαδραστικό ψηφιακό χάρτη που βοηθά τους επισκέπτες να σχεδιάσουν περιβαλλοντικά υπεύθυνες διαδρομές. Αυτή η προσέγγιση ενθαρρύνει μια πιο αργή, πιο συνειδητή και συμμετοχική μορφή τουρισμού, προσκαλώντας τους ταξιδιώτες να ανακαλύψουν εκ νέου την περιοχή μέσω της εγγύτητας και της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.

Το αποτέλεσμα είναι μια καινοτόμος πρόταση που όχι μόνο εμπλουτίζει την τουριστική προσφορά της πόλης, αλλά και ενισχύει τον κοινωνικό και οικονομικό ιστό της. Η **Οικο-Διαδρομή του Castellón de la Plana** αποτελεί **πρότυπο εδαφικής καινοτομίας και αναγεννητικού τουρισμού**, όπου η κεραμική — στις υλικές, συμβολικές και οικονομικές της διαστάσεις — λειτουργεί ως ο οδηγός μιας αφήγησης που ενώνει την παράδοση και τη νεωτερικότητα, τη βιομηχανία και τη χειροτεχνία, την επιστήμη και τη δημιουργικότητα. Μέσω της συνεργασίας μεταξύ της δημόσιας διοίκησης, της ακαδημαϊκής κοινότητας, του ιδιωτικού τομέα και της κοινότητας των τεχνιτών, το έργο προωθεί μια πραγματική μετάβαση προς ένα κυκλικό σύστημα στο οποίο τα απόβλητα μετατρέπονται σε πόρους, η γνώση μοιράζεται και ο πολιτισμός γίνεται κινητήρια δύναμη για την κοινωνική συνοχή. Στο πλαίσιο του **ευρωπαϊκού έργου MED-Routes**, το Castellón προσφέρει ένα εμπνευσμένο παράδειγμα για το πώς η βιομηχανική και πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να αναδιαμορφωθεί σε μια βιώσιμη τουριστική εμπειρία — μια εμπειρία που δημιουργεί ταυτότητα, καινοτομία και ευημερία για τις τοπικές κοινότητες.

Παρακαλούμε προσδιορίστε τις κύριες προκλήσεις και ανάγκες της αντίστοιχης πολιτιστικής διαδρομής σας. Οι τομείς που αναφέρονται παρακάτω προέρχονται από το αρχικό σύνολο δεικτών που καθόρισε το MED-Routes. Παρακαλούμε συμπληρώστε τις πληροφορίες μόνο όπου ισχύουν και αφήστε κενά τα πεδία που δεν είναι σχετικά.	
Διαχείριση κατανάλωσης νερού	Η Οικο-Διαδρομή Romagna Faentina (URF) Στην URF, υπάρχει ανάγκη δημιουργίας σταθμών ανεφοδιασμού νερού κατά μήκος των διαδρομών και στις περιοχές ανάπαυσης, προκειμένου να μειωθεί η χρήση πλαστικών μπουκαλιών μίας χρήσης. Αυτά τα σημεία ανεφοδιασμού θα μπορούσαν να επισημανθούν σε χάρτες, ώστε να υποστηριχθεί η βιώσιμη ενυδάτωση των επισκεπτών. Μια άλλη ανάγκη αφορά την εκπαίδευση των επιχειρηματιών και των επισκεπτών σε τεχνικές εξοικονόμησης νερού, με προτάσεις για βρύσες εξοικονόμησης νερού και αποδοτικά συστήματα άρδευσης σε εγκαταστάσεις αγροτουρισμού κατά μήκος των διαδρομών. Τέλος, σε κατάλληλες περιοχές, υπάρχει ανάγκη να εφαρμοστούν συστήματα επεξεργασμένων λυμάτων για την άρδευση χώρων πρασίνου, βοτανικών κήπων και πάρκων εντός των οικο-διαδρομών. Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana Στο Castellón de la Plana, η διαχείριση της κατανάλωσης νερού αποτελεί βασική πρόκληση, τόσο λόγω των κλιματικών χαρακτηριστικών του μεσογειακού περιβάλλοντος όσο και λόγω της εντατικής χρήσης των υδάτινων πόρων στη βιομηχανία κεραμικών και στις υπηρεσίες που σχετίζονται με τον τουρισμό. Στο πλαίσιο της Οικο-Διαδρομής, έχουν εντοπιστεί διάφορες ανάγκες για τη βελτίωση της αποδοτικότητας της χρήσης του νερού, την προώθηση της υπεύθυνης κατανάλωσης και την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης τόσο των τοπικών φορέων όσο και των επισκεπτών. Πρώτον, υπάρχει ανάγκη δημιουργίας ενός διαδραστικού ψηφιακού χάρτη που να εντοπίζει τους υπάρχοντες σταθμούς ανεφοδιασμού νερού που βρίσκονται κατά μήκος πεζοδρομίων και ποδηλατοδρόμων, σε δημόσιους χώρους και κοντά σε σημαντικά πολιτιστικά και τουριστικά αξιοθέατα. Αυτοί οι σταθμοί ανεφοδιασμού — οι οποίοι είναι ήδη συνδεδεμένοι με το δημοτικό δίκτυο

	ύδρευσης και εξοπλισμένοι με ψηφιακά συστήματα πληροφόρησης — συμβάλλουν στη μείωση της χρήσης πλαστικών μπουκαλιών μίας χρήσης και στην προώθηση βιώσιμων συνηθειών ενυδάτωσης μεταξύ των επισκεπτών. Δεύτερον, υπάρχει αναγνωρισμένη ανάγκη για εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των τουριστικών επιχειρήσεων, των τεχνιτών και των επιχειρήσεων φιλοξενίας σχετικά με τις πρακτικές εξοικονόμησης νερού και αποδοτικής διαχείρισης. Πολλοί από τους χώρους που σχετίζονται με τη διαδρομή — όπως εργαστήρια κεραμικής, μουσεία και εστιατόρια — είναι πρόθυμοι να υιοθετήσουν βιώσιμα μέτρα, αλλά συχνά δεν διαθέτουν τις τεχνικές γνώσεις ή την πρακτική καθοδήγηση για να το πράξουν. Για το λόγο αυτό, προτείνεται η διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων και πιλοτικών πρωτοβουλιών με έμφαση στην εγκατάσταση συστημάτων αποδοτικής χρήσης του νερού, όπως βρύσες με αεριστήρα, τουαλέτες διπλής ροής και έξυπνες τεχνολογίες άρδευσης για κήπους, αυλές και εξωτερικούς χώρους επισκεπτών. Η συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Jaume I (UJI) και τις τοπικές περιβαλλοντικές υπηρεσίες θα επιτρέψει την ανάπτυξη εφαρμοσμένης έρευνας και μηχανισμών παρακολούθησης, προσφέροντας προτάσεις βασισμένες σε δεδομένα και προσαρμοσμένες στις τοπικές κλιματολογικές συνθήκες. Επιπλέον, έχει εντοπιστεί η δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης των επεξεργασμένων λυμάτων για μη πόσιμους σκοπούς, ιδίως για την άρδευση πράσινων χώρων, βοτανικών κήπων και αστικών πάρκων που περιλαμβάνονται στην οικο-διαδρομή. Το μέτρο αυτό, σύμφωνα με τις στρατηγικές βιωσιμότητας του δήμου, θα επιτρέψει την πρόοδο προς ένα κυκλικό μοντέλο διαχείρισης των υδάτων, μειώνοντας την πίεση στους φυσικούς πόρους και αποτελώντας παράδειγμα ορθών πρακτικών που θα μπορούσαν να αναπαραχθούν σε άλλους τουριστικούς προορισμούς.
Διαχείριση κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας	Η Οικο-Διαδρομή Romagna Faentina (URF) Στην περιοχή URF, τα γραφειοκρατικά εμπόδια και οι αυστηροί κανονισμοί, ιδίως όσον αφορά τον τομέα της φιλοξενίας και την εγκατάσταση βιώσιμων υποδομών, δυσχεραίνουν τη βελτίωση του τομέα αυτού. Ωστόσο, αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι ορισμένοι τοπικοί φορείς, όπως εκείνοι που δραστηριοποιούνται στον τομέα της γεωργίας και του τουρισμού, έχουν ήδη αρχίσει να εφαρμόζουν πράσινες λύσεις, όπως ηλιακούς συλλέκτες

	και άλλα συστήματα ανανεώσιμης ενέργειας. Αν και αυτές οι προσπάθειες είναι ενθαρρυντικές, η διαδικασία παραμένει μακρά και δύσκολη, ιδίως για τις μικρότερες επιχειρήσεις. Οι περίπλοκοι κανόνες και το υψηλό κόστος εγκατάστασης βιώσιμων τεχνολογιών συχνά αποθαρρύνουν τους μικρότερους φορείς από το να αναλάβουν δράση. Για να τους διευκολύνουμε, η απλοποίηση αυτών των διαδικασιών και η προσφορά οικονομικής στήριξης θα μπορούσαν να βοηθήσουν περισσότερες τοπικές επιχειρήσεις να συμμετάσχουν στη μετάβαση προς την καθαρή ενέργεια. <u>Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana</u> Στο Castellón de la Plana, η διαχείριση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί μια αυξανόμενη προτεραιότητα λόγω της υψηλής ενεργειακής ζήτησης της κεραμικής βιομηχανίας και της αυξανόμενης ηλεκτροδότησης των τουριστικών υπηρεσιών. Η Οικο-Διαδρομή προσδιορίζει διάφορες προκλήσεις και ευκαιρίες για την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και της ενσωμάτωσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε πολιτιστικούς, βιομηχανικούς και τουριστικούς χώρους. Ένα από τα κύρια εμπόδια αφορά την πολυπλοκότητα των διοικητικών διαδικασιών για την εγκατάσταση ηλιακών συλλεκτών και άλλων υποδομών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε περιοχές πολιτιστικής κληρονομιάς ή αστικές περιοχές, η οποία συχνά αποθαρρύνει τις μικρές επιχειρήσεις και τους φορείς πολιτιστικής δραστηριότητας από την υιοθέτηση λύσεων καθαρής ενέργειας. Η απλούστευση αυτών των διαδικασιών και η προσφορά τοπικών κινήτρων θα μπορούσε να αυξήσει σημαντικά τη συμμετοχή των βιοτεχνικών εργαστηρίων, των μουσείων και των καταλυμάτων φιλοξενίας στις προσπάθειες για τη μετάβαση σε βιώσιμη ενέργεια. Επιπλέον, υπάρχει ανάγκη να εκπαιδευτούν οι φορείς του τουρισμού και του πολιτισμού σε πρακτικές ενεργειακής απόδοσης, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης φωτισμού LED, έξυπνων συστημάτων παρακολούθησης και εργαλείων διαχείρισης ενέργειας για τη βελτιστοποίηση της καθημερινής κατανάλωσης. Η συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Jaume I (UJI) και τοπικούς συσπειρωμένους φορείς καινοτομίας θα μπορούσε να προωθήσει πιλοτικά έργα που θα καταδείξουν πώς η τεχνολογία μπορεί να μειώσει τις εκπομπές και το λειτουργικό κόστος.
--	---

Διαχείριση αποβλήτων	<u>Η Οικο-Διαδρομή Romagna Faentina (URF)</u> Στην περιοχή URF, όλοι οι φορείς εκμετάλλευσης εφαρμόζουν ήδη τη διαχωρισμένη συλλογή αποβλήτων, όπως απαιτείται από την ιταλική νομοθεσία. Υπάρχουν αρκετές ανάγκες για να γίνουν κάποια περαιτέρω βήματα: - Χρήση βιοδιασπώμενων σκευών και συσκευασιών κατά τη διάρκεια γευσιγνωσιών και γαστρονομικών εκδηλώσεων κατά μήκος των διαδρομών, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν τα μη ανακυκλώσιμα απόβλητα και να δημιουργηθεί μια τουριστική εμπειρία με χαμηλό αντίκτυπο. - Ενθάρρυνση της χρήσης σακουλών για τα περισσεύματα σε εστιατόρια και αγροτουριστικά καταλύματα, ώστε οι επισκέπτες να μπορούν να παίρνουν τα περισσεύματα και να μειώνεται η σπατάλη τροφίμων. - Ανάπτυξη μιας εφαρμογής που θα επιτρέπει στους τοπικούς φορείς να μοιράζονται αχρησιμοποίητους πόρους, όπως τρόφιμα ή υλικά, συμβάλλοντας στην κυκλική οικονομία και μειώνοντας την ποσότητα των απορριμμάτων που παράγονται. Η εφαρμογή θα μπορούσε επίσης να περιλαμβάνει επιλογές για κομποστοποίηση και ανακύκλωση. <u>Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana</u> Στο Castellón de la Plana, η διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί βασικό στοιχείο της στρατηγικής βιωσιμότητας της Οικο-Διαδρομής, ιδίως λόγω του συνδυασμού βιομηχανικών, πολιτιστικών και τουριστικών δραστηριοτήτων που συνυπάρχουν στην περιοχή. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες φορείς εφαρμόζουν ήδη συστήματα διαχωρισμού των αποβλήτων, σύμφωνα με τους ισπανικούς και δημοτικούς κανονισμούς, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετές δυνατότητες βελτίωσης για τη μετάβαση σε ένα πιο κυκλικό μοντέλο με χαμηλό αντίκτυπο. Μία από τις κύριες ανάγκες που έχουν εντοπιστεί είναι η μείωση της παραγωγής μη ανακυκλώσιμων αποβλήτων κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων, εργαστηρίων και γαστρονομικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με τη διαδρομή. Για το σκοπό αυτό, προτείνεται η ενθάρρυνση της χρήσης κομποστοποιήσιμων ή επαναχρησιμοποιήσιμων σκευών, δοχείων και υλικών, αντικαθιστώντας σταδιακά το πλαστικό με βιώσιμες
-----------------------------	--

	εναλλακτικές λύσεις, ιδίως κατά τη διάρκεια γευσιγνωσιών, εκθέσεων και επιδείξεων χειροτεχνίας. Προτείνεται επίσης η προώθηση της χρήσης σακουλών για τα περισσεύματα σε εστιατόρια και τουριστικά καταλύματα, ώστε οι επισκέπτες να μπορούν να παίρνουν μαζί τους τα περισσεύματα και να συμβάλλουν έτσι στη μείωση της σπατάλης τροφίμων. Αυτό το απλό μέτρο ενισχύει την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των επισκεπτών και καταδεικνύει τη δέσμευση του τομέα της φιλοξενίας στην αειφορία. Μια άλλη σημαντική πρωτοβουλία αφορά την ανάπτυξη μιας συνεργατικής ψηφιακής πλατφόρμας που θα επιτρέπει στους τοπικούς φορείς — όπως εργαστήρια, μουσεία, εστιατόρια και εταιρείες — να μοιράζονται αχρησιμοποίητους ή πλεονάζοντες πόρους, όπως τρόφιμα, υλικά ή κεραμικά προϊόντα, προωθώντας έτσι μια κυκλική οικονομία βασισμένη στην εδαφική συνεργασία. Το εργαλείο αυτό θα μπορούσε επίσης να παρέχει πληροφορίες σχετικά με χώρους κομποστοποίησης, σημεία ανακύκλωσης και ειδικές εγκαταστάσεις συλλογής αποβλήτων, εξασφαλίζοντας την ιχνηλασιμότητα και τη διαφάνεια στη διαχείριση των αποβλήτων. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η εγκατάσταση ξεχωριστών κάδων ανακύκλωσης κατά μήκος της Οικο-διαδρομής, ιδίως σε χώρους ανάπαυσης, σημεία με θέα και τουριστικές ζώνες με υψηλή επισκεψιμότητα. Οι εγκαταστάσεις αυτές θα επιτρέψουν τον σωστό διαχωρισμό των αποβλήτων και θα ενισχύσουν τη δέσμευση των επισκεπτών για υπεύθυνη συμπεριφορά σε όλη τη διαδρομή.
Κατανάλωση τοπικών προϊόντων	Η Οικο-Διαδρομή Romagna Faentina (URF) Από αυτή την άποψη, η URF έχει ήδη σημειώσει πρόοδο, καθώς τα τοπικά προϊόντα αποτελούν βασικό στοιχείο της ανταγωνιστικότητάς της, προσελκύοντας πολλούς τουρίστες με μια ποικιλία προϊόντων υψηλής ποιότητας. Ωστόσο, παρά τα πολλά εξαιρετικά τοπικά προϊόντα, η περιοχή μας εξακολουθεί να στερείται μιας πραγματικής, οργανωμένης αλυσίδας εφοδιασμού τουρισμού που να εστιάζει στην προώθηση των τοπικών προϊόντων. Αν και διαθέτουμε πολλά εξαιρετικά προϊόντα, οι επιχειρήσεις συχνά λειτουργούν μεμονωμένα και ενδέχεται να μην γνωρίζουν καν τα προϊόντα που προσφέρουν οι γειτονικές επιχειρήσεις και παραγωγοί.

	Η Οικο-Διαδρομή θα μπορούσε σίγουρα να συμβάλει στη δημιουργία μιας πιο ενοποιημένης εικόνας, ενθαρρύνοντας τη μεγαλύτερη συνεργασία και την ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ των τοπικών επιχειρηματιών. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια ισχυρότερη συλλογική ταυτότητα, η οποία θα επικοινωνείται με μεγαλύτερη σαφήνεια στους τουρίστες και τους επισκέπτες, βοηθώντας τους να ανακαλύψουν και να εκτιμήσουν τον πλούτο της περιοχής. <u>Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana</u> Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana προωθεί την κατανάλωση τοπικών προϊόντων ως βασικό στοιχείο της στρατηγικής βιωσιμότητάς του. Η πόλη διαθέτει ένα ισχυρό δίκτυο παραγωγών γεωργικών προϊόντων διατροφής, τεχνιτών και μικρών επιχειρήσεων που ασχολούνται με την κεραμική και τη γαστρονομία, η συμμετοχή των οποίων στη διαδρομή ενισχύει την τοπική οικονομία και μειώνει το αποτύπωμα άνθρακα. Το έργο ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ εστιατορίων, οινοποιείων και βιοτεχνικών εργαστηρίων, προωθώντας τη χρήση εποχιακών συστατικών και προϊόντων μηδενικού χιλιομέτρου στον τουρισμό και τις γαστρονομικές εμπειρίες. Ενσωματώνει επίσης την τοπική κεραμική στην παρουσίαση των γαστρονομικών δημιουργιών και στους τουριστικούς χώρους, αναδεικνύοντας την πολιτιστική και δημιουργική ταυτότητα της περιοχής. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης δράσεις ευαισθητοποίησης για την προώθηση της υπεύθυνης κατανάλωσης, ενθαρρύνοντας τους επισκέπτες και τους φορείς να δίνουν προτεραιότητα στα τοπικά προϊόντα και τις βιώσιμες πρακτικές. Με αυτόν τον τρόπο, η κατανάλωση τοπικών προϊόντων γίνεται ουσιαστικό συστατικό για τη δημιουργία οικονομικής αξίας, τη διατήρηση της ταυτότητας και την προσφορά αυθεντικών και βιώσιμων τουριστικών εμπειριών.
Χρήση καθαρών ενεργειών	<u>Η Οικο-Διαδρομή Romagna Faentina (URF)</u> Στην URF, υπάρχει ανάγκη να ενθαρρυνθούν οι τοπικές επιχειρήσεις διαμονής και εστίασης να υιοθετήσουν ηλιακούς συλλέκτες και συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας. Προτάθηκε η σύναψη συνεργασίας με προμηθευτές πράσινης ενέργειας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι συμμετέχοντες φορείς θα χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

	<u>Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana</u> Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana αναγνωρίζει τη χρήση καθαρής και ανανεώσιμης ενέργειας ως θεμελιώδες βήμα προς την επίτευξη ενός βιώσιμου και χαμηλών εκπομπών άνθρακα μοντέλου τουρισμού. Η ισχυρή βιομηχανική βάση της περιοχής, ιδίως στον τομέα της κεραμικής, παρέχει την ευκαιρία να αναδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο η καινοτομία και η ενεργειακή μετάβαση μπορούν να συνεργαστούν για τη μείωση του περιβαλλοντικού αντίκτυπου. Αρκετοί τοπικοί φορείς έχουν ήδη αρχίσει να υιοθετούν συστήματα ηλιακής ενέργειας σε εγκαταστάσεις παραγωγής, μουσεία και καταλύματα φιλοξενίας, συμβάλλοντας στη μείωση των εκπομπών και στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης. Η διαδρομή στοχεύει να αναδείξει αυτά τα παραδείγματα ως καλές πρακτικές που μπορούν να εμπνεύσουν άλλους φορείς στον τομέα του τουρισμού και του πολιτισμού. Επιπλέον, υπάρχει αυξανόμενο ενδιαφέρον για την ενσωμάτωση λύσεων ανανεώσιμης ενέργειας — όπως φωτοβολταϊκά πάνελ για αυτοκατανάλωση και φωτισμό LED που τροφοδοτείται από καθαρή ενέργεια — στους δημόσιους χώρους και τα κέντρα επισκεπτών της διαδρομής. Η συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Jaume I (UJI) και τοπικά clusters καινοτομίας υποστηρίζει την έρευνα και πιλοτικές δράσεις που εστιάζονται στη βελτίωση της διαχείρισης της ενέργειας και στην ευαισθητοποίηση των επισκεπτών σχετικά με τα οφέλη της ανανεώσιμης ενέργειας.
Απόκτηση σήματος ECOLABEL ή Πράσινου Σήματος MED-ROUTES	<u>Η Οικο-Διαδρομή Romagna Faentina (URF)</u> Λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις που μπορούν να αντιμετωπίσουν οι μικροί, τοπικοί φορείς εκμετάλλευσης για την απόκτηση του οικολογικού σήματος ECOLABEL, η εισαγωγή του Πράσινου Σήματος MED-Routes για τους φορείς εκμετάλλευσης μπορεί να προσελκύσει επισκέπτες με περιβαλλοντική συνείδηση και να προωθήσει τη συνεχή δέσμευση σε φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές. <u>Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana</u> Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana αναγνωρίζει την απόκτηση περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων, όπως το οικολογικό σήμα Ecolabel της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή το Πράσινο Σήμα MED-Routes, ως ένα βασικό βήμα για την ενίσχυση της δέσμευσής της για βιωσιμότητα και

	διαφάνεια. Αυτές οι πιστοποιήσεις θα συμβάλουν στην αναγνώριση των προσπαθειών των τοπικών φορέων — ξενοδοχείων, εστιατορίων, μουσείων και εργαστηρίων χειροτεχνίας — που ήδη εφαρμόζουν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές σχετικές με την ενεργειακή απόδοση, τη μείωση των αποβλήτων και τη διαχείριση των υδάτων. Η πρωτοβουλία στοχεύει στην ενθάρρυνση της συμμετοχής των φορέων του τουρισμού και του πολιτισμού. Η απόκτηση αυτών των σημάτων θα βελτιώσει όχι μόνο την προβολή των βιώσιμων επιχειρήσεων, αλλά και τη φήμη του προορισμού ως υπεύθυνου και καινοτόμου τουριστικού μοντέλου στην περιοχή της Μεσογείου.
Αποφυγή χρήσης επικίνδυνων ουσιών ή προϊόντων	Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana Στο πλαίσιο της Οικο-Διαδρομής Castellón de la Plana, η αποφυγή της χρήσης επικίνδυνων ουσιών και προϊόντων αποτελεί θεμελιώδη προτεραιότητα για τη διασφάλιση της υγείας τόσο του περιβάλλοντος όσο και της κοινότητας. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε μια περιοχή όπου η κεραμική βιομηχανική και βιοτεχνική παραγωγή διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην τοπική οικονομία και την πολιτιστική ταυτότητα. Η διαδρομή προωθεί την προοδευτική αντικατάσταση επιβλαβών χημικών ουσιών — όπως ορισμένα υαλώματα, διαλύτες και καθαριστικά — με εναλλακτικά προϊόντα που είναι πιστοποιημένα ως οικολογικά, μη τοξικά και βιοδιασπώμενα. Τα εργαστήρια και τα στούντιο κεραμικής που συμμετέχουν στο πρόγραμμα ενθαρρύνονται να εφαρμόσουν αυτές τις αλλαγές μέσω εκπαιδευτικών σεμιναρίων και τεχνικής υποστήριξης, τα οποία παρέχονται σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Jaume I (UJI) και τις τοπικές περιβαλλοντικές αρχές. Επιπλέον, αναπτύσσονται εκστρατείες ευαισθητοποίησης για να ενημερωθούν οι τουριστικοί φορείς και οι επισκέπτες σχετικά με τη σημασία της χρήσης ασφαλών υλικών στις δραστηριότητες συντήρησης, διακόσμησης και καθαρισμού κατά μήκος της διαδρομής. Αυτές οι προσπάθειες συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση της ρύπανσης, στη βελτίωση της υγείας στην εργασία και στην ενίσχυση της εικόνας του Castellón ως βιώσιμου προορισμού όπου η τέχνη, η βιομηχανία και το περιβάλλον συνυπάρχουν υπεύθυνα.
Παρουσίαση ή παροχή	Η Οικο-Διαδρομή Romagna Faentina (URF)

πληροφοριών για την Οικο-Διαδρομή στο κοινό και τους επισκέπτες	Στην URF, υπάρχουν σίγουρα ορισμένες προκλήσεις που πρέπει να ξεπεραστούν, για παράδειγμα προβλήματα συνδεσιμότητας, όπως η περιορισμένη κάλυψη κινητής τηλεφωνίας, που μπορεί να επηρεάσει την πρόσβαση σε ψηφιακούς χάρτες και πληροφορίες σχετικά με τις διαδρομές οικοτουρισμού. Επιπλέον, η έλλειψη ενός ενοποιημένου ημερολογίου εκδηλώσεων εμποδίζει επί του παρόντος την προβολή και την ολοκληρωμένη προώθηση της περιοχής. Ωστόσο, αυτές οι προκλήσεις παρουσιάζουν πολύτιμες ευκαιρίες για ανάπτυξη και βελτίωση. Η περιοχή διαθέτει ήδη πλούσια πολιτιστική και φυσική κληρονομιά, η οποία έχει τη δυνατότητα να προσελκύσει περισσότερους επισκέπτες εάν προωθηθεί με πιο συντονισμένο τρόπο. Αντιμετωπίζοντας αυτά τα ζητήματα, όπως η δημιουργία ενός ενοποιημένου ημερολογίου εκδηλώσεων και η βελτίωση της ψηφιακής πρόσβασης, η URF θα μπορούσε να βελτιώσει την εμπειρία των επισκεπτών, παρέχοντας σαφέστερες πληροφορίες και ενισχύοντας την αίσθηση σύνδεσης με τις ευκαιρίες οικοτουρισμού της περιοχής. Η ανάπτυξη ενός πιο διασυνδεδεμένου δικτύου τοπικών φορέων, σε συνδυασμό με καλύτερα εργαλεία επικοινωνίας, θα μπορούσε να αυξήσει σημαντικά την ελκυστικότητα της περιοχής, προωθώντας τη συνεργασία και την ευαισθητοποίηση τόσο των τοπικών επιχειρήσεων όσο και των τουριστών. <u>Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana</u> Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana αποδίδει μεγάλη σημασία στην επικοινωνία και τη διάδοση των αξιών, των στόχων και των βιώσιμων εμπειριών του τόσο στην τοπική κοινότητα όσο και στους επισκέπτες. Η εξασφάλιση της ορατότητας και της προσβασιμότητας των πληροφοριών είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης του κοινού και της συμμετοχής των πολιτών στο έργο. Για τον σκοπό αυτό, η διαδρομή προβλέπει τη βελτίωση των υφιστάμενων ενημερωτικών πινακίδων και της ειδικής σήμανσης στα κύρια σημεία ενδιαφέροντος — όπως μνημεία, μουσεία, πολιτιστικά κέντρα και χώροι πρασίνου— παρέχοντας λεπτομέρειες σχετικά με τις πρακτικές βιωσιμότητας, την τοπική κληρονομιά και τις αρχές της κυκλικής οικονομίας που εφαρμόζονται κατά μήκος της διαδρομής. Επιπλέον, η προώθηση της ψηφιακής πλατφόρμας και του διαδραστικού χάρτη θα καθοδηγεί τους επισκέπτες σε όλη τη διαδρομή, επισημαίνοντας τους συμμετέχοντες
--	---

	φορείς, τις επιλογές βιώσιμης κινητικότητας και τις συστάσεις για υπεύθυνο τουρισμό. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η συνεργασία με τα τοπικά μέσα ενημέρωσης υποστηρίζουν περαιτέρω αυτή την προβολή, εξασφαλίζοντας ευρεία δημοσιότητα. Το έργο προωθεί επίσης συνεργατικές προσπάθειες επικοινωνίας μέσω εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τουριστικών γραφείων και πολιτιστικών εκδηλώσεων, καλλιεργώντας ένα κοινό αίσθημα υπερηφάνειας και οικειότητας για τη βιώσιμη ταυτότητα του Castellón. Με αυτόν τον τρόπο, η Οικο-διαδρομή γίνεται όχι μόνο μια διαδρομή για εξερεύνηση, αλλά και ένα εργαλείο για την εκπαίδευση, την ευαισθητοποίηση και τη συλλογική συμμετοχή στη μετάβαση προς ένα πιο βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς μοντέλο τουρισμού.
Πρώθηση συνεργασίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων	<u>Η Οικο-Διαδρομή Romagna Faentina (URF)</u> Στην URF, μια σημαντική ανάγκη που εντοπίστηκε από τους φορείς εκμετάλλευσης αφορά την ανάπτυξη ενός τοπικού δικτύου μεταξύ των φορέων εκμετάλλευσης και τη δημιουργία ολοκληρωμένων διαδρομών, καθώς και την εισαγωγή πιστοποιήσεων βιωσιμότητας για τους φορείς εκμετάλλευσης και την προσφορά κατάρτισης για την υποστήριξη πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον. Μια πρόκληση είναι ότι τα γλωσσικά εμπόδια (έλλειψη αγγλόφωνων ξεναγών) δυσχεραίνουν περαιτέρω την πρόσβαση των διεθνών τουριστών. <u>Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana</u> Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana βασίζεται σε ένα μοντέλο συνεργατικής διακυβέρνησης που προωθεί ενεργά τη συνεργασία μεταξύ δημόσιων φορέων, ιδιωτικών εταιρειών, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και πολιτιστικών οργανισμών. Η συνεργασία αυτή είναι απαραίτητη για να εξασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και αποτελεσματικότητα του έργου. Η πρωτοβουλία προωθεί τον τακτικό διάλογο και τον κοινό σχεδιασμό μεταξύ του Δημοτικού Συμβουλίου, του Ινστιτούτου Κεραμικής Τεχνολογίας (ITC), του Πανεπιστημίου Jaume I (UJI), των τουριστικών φορέων και του τομέα της χειροτεχνίας, δημιουργώντας ένα δίκτυο κοινής ευθύνης για την προώθηση βιώσιμων και κυκλικών πρακτικών. Συνεργατικά εργαστήρια, θεματικές συναντήσεις και πιλοτικά έργα ενθαρρύνουν την ανταλλαγή γνώσεων και την καινοτομία, ευθυγραμμίζοντας τις τοπικές

	στρατηγικές με τους ευρύτερους στόχους του προγράμματος MED-Routes. Αυτές οι συνέργειες συμβάλλουν στη σύνδεση της κεραμικής βιομηχανίας, του τουρισμού και του πολιτισμού, μετατρέποντας την Οικο-διαδρομή σε μια δυναμική πλατφόρμα όπου δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς σχεδιάζουν και υλοποιούν από κοινού δράσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη του Castellón.
Προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς	<u>Η Οικο-Διαδρομή Romagna Faentina (URF)</u> Στην URF, οι τουρίστες δείχνουν έντονο ενδιαφέρον για μοναδικές τοπικές εμπειρίες, όπως διαδρομές κεραμικής και οινογαστρονομική κληρονομιά. Δραστηριότητες όπως γευσιγνωσίες, εργαστήρια χειροτεχνίας και επισκέψεις σε μουσεία και ιστορικούς κήπους θεωρούνται ελκυστικές για την αγορά του οικότουρισμού. Έχει αναγνωριστεί η ανάγκη προώθησης πακέτων «all-inclusive» που συνδυάζουν τοπικές εμπειρίες, όπως περιηγήσεις σε οινοποιεία, εκδρομές στη φύση και μαθήματα μαγειρικής. <u>Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana</u> Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana θεωρεί την προστασία της τοπικής κληρονομιάς ως κεντρικό πυλώνα της στρατηγικής βιωσιμότητας και εδαφικής ανάπτυξης. Με τη βαθιά ριζωμένη κεραμική κληρονομιά, την παραδοσιακή αρχιτεκτονική και τους αστικούς χώρους που συνδέονται με την ιστορία της χειροτεχνίας, το Castellón θεωρείται μια πραγματική «πόλη-μουσείο» — ένας τόπος όπου η κληρονομιά δεν περιορίζεται σε κτίρια ή συλλογές, αλλά επεκτείνεται στο τοπίο, στους δρόμους, στα εργαστήρια και στη συλλογική μνήμη των κατοίκων του. Η διαδρομή προάγει μια ζωντανή και περιεκτική όψη της πολιτιστικής κληρονομιάς, κατανοώντας ότι η διατήρηση πρέπει να συμβαδίζει με την ενεργή ερμηνεία και την πρόσβαση του κοινού. Υπό αυτή την έννοια, το έργο υποστηρίζει την ανάκτηση και την επανερμηνεία ιστορικών χώρων που συνδέονται με την κεραμική παράδοση, ενσωματώνοντάς τους σε πολιτιστικές και τουριστικές διαδρομές που επιτρέπουν στους επισκέπτες να ανακαλύψουν την εξέλιξη της περιοχής — από τις χειροτεχνικές της ρίζες έως τη σύγχρονη καινοτομία. Η πρωτοβουλία ενθαρρύνει επίσης την εγκατάσταση επεξηγηματικών πινακίδων σε σημαντικά σημεία πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως παλιά καμίνια, παραδοσιακά εργαστήρια, ιστορικά κτίρια και εμβληματικούς αστικούς χώρους, μετατρέποντας την

	πόλη σε μια ανοιχτή αφήγηση που διηγείται την ιστορία της κεραμικής του Castellón μέσα από τους ίδιους τους χώρους της.
Πρωώθηση βιώσιμης κινητικότητας	<u>Η Οικο-Διαδρομή Romagna Faentina (URF)</u> Στην περιοχή της URF, οι τοπικοί φορείς έχουν εντοπίσει την ανάγκη εγκατάστασης σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών ποδηλάτων και αυτοκινήτων, καθώς και σημείων εξυπηρέτησης για ποδηλάτες κατά μήκος των κύριων διαδρομών, προκειμένου να διευκολυνθεί η οικολογική κινητικότητα και να προωθηθεί ο ποδηλατικός τουρισμός. <u>Η Οικο-Διαδρομή Castellón de la Plana</u> Η βιώσιμη κινητικότητα είναι ένας από τους θεμελιώδεις πυλώνες της Οικο-Διαδρομής του Castellón de la Plana, το οποίο έχει σχεδιαστεί για να μειώσει τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο των μετακινήσεων και να προωθήσει έναν πιο υπεύθυνο, υγιεινό και προσβάσιμο τρόπο να εξερευνήσει κάποιος την πόλη. Το Castellón είναι μια επίπεδη πόλη με πάνω από 300 ημέρες ηλιοφάνειας το χρόνο, γεγονός που την καθιστά ιδανικό περιβάλλον για βιώσιμες μετακινήσεις σε εξωτερικούς χώρους. Η πόλη διαθέτει ένα εκτεταμένο δίκτυο ποδηλατοδρόμων που συνδέει σχεδόν ολόκληρη την αστική περιοχή και τα περίχωρά της, επιτρέποντας στους επισκέπτες να μετακινούνται άνετα, με ασφάλεια και ευχαρίστηση κατά μήκος της διαδρομής. Επιπλέον, το Castellón προσφέρει μια δημόσια υπηρεσία ενοικίασης ποδηλάτων σε πολύ χαμηλό κόστος, με σταθμούς καταναμεμένους σε όλη την πόλη, ενθαρρύνοντας τόσο τους κατοίκους όσο και τους τουρίστες να χρησιμοποιούν αυτή τη βιώσιμη επιλογή μεταφοράς. Η Οικο-Διαδρομή είναι πλήρως συνδεδεμένη με το δίκτυο δημόσιων μεταφορών, το οποίο συνδέει τους κύριους πολιτιστικούς, πολιτιστικούς και φυσικούς χώρους που περιλαμβάνονται στη διαδρομή. Αυτή η υποδομή επιτρέπει την εύκολη μετακίνηση μεταξύ των διαφορετικών περιοχών της διαδρομής χωρίς να εξαρτάται από ιδιωτικά οχήματα, συμβάλλοντας στη μείωση των εκπομπών και στην προώθηση της κινητικότητας με χαμηλές εκπομπές άνθρακα. Η διαδρομή έχει επίσης σχεδιαστεί για να εξασφαλίζει καθολική προσβασιμότητα, ενσωματώνοντας τμήματα και εγκαταστάσεις προσαρμοσμένες για άτομα με μειωμένη κινητικότητα, ώστε όλοι να μπορούν να

	απολαύσουν εξίσου την εμπειρία.
--	---------------------------------

II.1 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Σε αυτή την ενότητα, κάθε εταίρος πρέπει να επιλέξει **τρεις προτεραιότητες** από αυτές που αναφέρονται στην ενότητα I.3 (προκλήσεις βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας).

Για **κάθε επιλεγμένη πρόκληση**, ορίστε έναν **κύριο στόχο**, περιγράφοντας το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Κάθε στόχος πρέπει να αναλυθεί σε τουλάχιστον **δύο Ειδικούς Σκοπούς**, οι οποίοι αντιστοιχούν σε απτά και εφαρμόσιμα μέτρα που πρέπει να υλοποιηθούν.

Ορίστε Στόχο και Ειδικούς Σκοπούς με σκοπό την ενσωμάτωση αρχών κυκλικής οικονομίας, σύμφωνα με τη δομή που ακολουθεί. Επεκτείνετε τον πίνακα όσο το θεωρείτε απαραίτητο.	
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 1 (ΕΠΠ1)	Προστασία τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς
Κύριος στόχος για ΕΠΠ1	Να δημιουργηθούν νέες βιώσιμες διαδρομές μικρής κλίμακας που προωθούν την αποτελεσματική διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, με θετικό αντίκτυπο τόσο στο τοπικό περιβάλλον όσο και στην τοπική οικονομία, μέσω της ενσωμάτωσης των αρχών της κυκλικής οικονομίας στις τουριστικές πρακτικές.
Κύριος σκοπός 1Α	Να χρηματοδοτηθούν επιλεγμένα μέλη της Ευρωπαϊκής Διαδρομής των Κεραμικών (ERC) για την ανάπτυξη μικρής κλίμακας, βιώσιμων δρομολογίων με βάση τη μεθοδολογία Med-Routes, εξασφαλίζοντας την ευθυγράμμιση με την κυκλική οικονομία και τις πρακτικές βιώσιμου τουρισμού.
Κύριος σκοπός 1Β	Να υλοποιηθεί η ανάπτυξη νέων οικολογικών διαδρομών στο πλαίσιο του ERC , διασφαλίζοντας ότι καθεμία από αυτές

	ενσωματώνει αρχές της κυκλικής οικονομίας, όπως η μείωση των αποβλήτων, η επαναχρησιμοποίηση των πόρων και οι επιλογές μεταφοράς με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 2 (ΕΠΠ2)	Παρουσίαση ή παροχή πληροφοριών για τις οικο-διαδρομές
Κύριος στόχος για ΕΠΠ2	Να βελτιωθούν οι στρατηγικές επικοινωνίας σχετικά με τα οικολογικά δρομολόγια που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Διαδρομής της Κεραμικής, ενισχύοντας την προβολή των πρωτοβουλιών βιώσιμου τουρισμού και προωθώντας τις αξίες της κυκλικής οικονομίας σε ένα ευρύτερο κοινό.
Κύριος σκοπός 2Α	Να ενισχυθεί η εσωτερική επικοινωνία μεταξύ των μελών του ERC , διευκολύνοντας την ανταλλαγή εμπειριών, βέλτιστων πρακτικών και αποτελεσμάτων από την ανάπτυξη οικολογικών διαδρομών, επιτρέποντας στα μέλη να μοιράζονται ιδέες σχετικά με μοντέλα βιώσιμου τουρισμού, να ενθαρρύνουν τη συνεργασία και να δημιουργήσουν ένα δίκτυο ενδιαφερόμενων μερών που προωθούν ενεργά τον κεραμικό τουρισμό με έμφαση στη βιωσιμότητα.
Κύριος σκοπός 2Β	Να βελτιωθεί η εξωτερική επικοινωνία μέσω της ανάπτυξης στοχευμένων εκστρατειών που ενημερώνουν τους τουρίστες, τους τοπικούς φορείς και το διεθνές κοινό σχετικά με τις οικο-διαδρομές, αναδεικνύοντας τα οφέλη των βιώσιμων ταξιδιών, των πρακτικών της κυκλικής οικονομίας και της μοναδικής πολιτιστικής σημασίας της κεραμικής κληρονομιάς, ενθαρρύνοντας τις οικολογικές τουριστικές επιλογές.
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 3 (ΕΠΠ3)	Απόκτηση Πράσινου Σήματος MED-Routes
Κύριος στόχος για ΕΠΠ3	Να διασφαλιστεί ότι οι οικο-διαδρομές που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του δικτύου ERC εφαρμόζουν το Πράσινο Σήμα MED-Routes , πιστοποιώντας τη συμμόρφωσή τους με τα πρότυπα βιωσιμότητας και τις αρχές της κυκλικής οικονομίας.
Κύριος σκοπός 3Α	Να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τα κριτήρια για την Πράσινη Ετικέτα MED-Routes

	από όλους τους φορείς που περιλαμβάνονται στις οικο-διαδρομές, επαληθεύοντας ότι οι φορείς τηρούν πρακτικές βιωσιμότητας, όπως διαχείριση αποβλήτων, ενεργειακή απόδοση και προώθηση τουριστικών εμπειριών χαμηλού αντίκτυπου.
Κύριος σκοπός 3B	Να επικοινωνήσουμε αποτελεσματικά το Πράσινο Σήμα στους τουρίστες και τους ενδιαφερόμενους φορείς, διασφαλίζοντας ότι όλοι οι φορείς εκμετάλλευσης θα αναρτούν σε εμφανές σημείο την πιστοποίηση και θα προωθούν τη σημασία της.

Κύριος σκοπός 1A (Επεκτείνετε τον πίνακα όσο το θεωρείτε απαραίτητο.)	
Δράση προς υλοποίηση (A1A)	Να διατεθούν κονδύλια σε επιλεγμένα μέλη της Ευρωπαϊκής Διαδρομής των Κεραμικών (ERC) για την ανάπτυξη μικρής κλίμακας, βιώσιμων διαδρομών σύμφωνα με τη μεθοδολογία Med-Routes, εξασφαλίζοντας την ενσωμάτωση των αρχών της κυκλικής οικονομίας και των πρακτικών βιώσιμου τουρισμού.
Περίοδος υλοποίησης	2026
Εμπλεκόμενοι φορείς	Μέλη της Ευρωπαϊκής Διαδρομής Κεραμικών
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	Μέλη της Ευρωπαϊκής Διαδρομής Κεραμικών
Κύριος σκοπός 1B	
Δράση προς υλοποίηση (A1B)	Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων οικολογικών διαδρομών στο πλαίσιο του ERC , διασφαλίζοντας ότι κάθε οικολογική διαδρομή ενσωματώνει τις αρχές της κυκλικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης των αποβλήτων, της επαναχρησιμοποίησης των πόρων και της χρήσης μεταφορικών μέσων με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

Περίοδος υλοποίησης	από το 2026 και εξής
Εμπλεκόμενοι φορείς	Μέλη της Ευρωπαϊκής Διαδρομής Κεραμικών, τοπικοί φορείς στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού, τοπικοί πολιτικοί φορείς
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	Τουρίστες, τοπικοί φορείς στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού, τοπικοί πολιτικοί φορείς
Κύριος σκοπός 2Α	
Δράση προς υλοποίηση (A2A)	Να ενισχυθεί η εσωτερική επικοινωνία μεταξύ των μελών του ERC μέσω της διευκόλυνσης της ανταλλαγής εμπειριών, βέλτιστων πρακτικών και αποτελεσμάτων από την ανάπτυξη οικο-διαδρομών, δίνοντας τη δυνατότητα στα μέλη να μοιράζονται γνώσεις σχετικά με μοντέλα βιώσιμου τουρισμού, να ενισχύουν τη συνεργασία και να δημιουργούν ένα δίκτυο ενδιαφερόμενων φορέων που προωθεί τον τουρισμό κεραμικής με έμφαση στη βιωσιμότητα.
Περίοδος υλοποίησης	σε εξέλιξη
Εμπλεκόμενοι φορείς	Μέλη της Ευρωπαϊκής Διαδρομής Κεραμικών
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	Μέλη της Ευρωπαϊκής Διαδρομής Κεραμικών
Κύριος σκοπός 2Β	
Δράση προς υλοποίηση (A2B)	Να βελτιωθεί η εξωτερική επικοινωνία μέσω της ανάπτυξης στοχευμένων εκστρατειών που ενημερώνουν τους τουρίστες, τους τοπικούς φορείς και το διεθνές κοινό σχετικά με τις οικο-διαδρομές, αναδεικνύοντας τα οφέλη των βιώσιμων ταξιδιών, των πρακτικών της κυκλικής οικονομίας και τη μοναδική πολιτιστική σημασία της κεραμικής κληρονομιάς, ενθαρρύνοντας επιλογές οικολογικά συνειδητοποιημένου τουρισμού. Αυτό θα υλοποιηθεί μέσω της ιστοσελίδας και των καναλιών κοινωνικής δικτύωσης

	της Ευρωπαϊκής Διαδρομής των Κεραμικών , καθώς και μέσω της νέας πλατφόρμας Clarmony της Διαδρομής. Παράλληλα, τα μέλη που θα αναπτύξουν τις νέες οικο-διαδρομές θα τις προωθήσουν και μέσω των δικών τους ιστοσελίδων και καναλιών κοινωνικής δικτύωσης.
Περίοδος υλοποίησης	σε εξέλιξη
Εμπλεκόμενοι φορείς	Τουρίστες, τοπικοί φορείς στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού, τοπικοί πολιτικοί φορείς, Μέλη της Ευρωπαϊκής Διαδρομής Κεραμικών
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	Τουρίστες, τοπικοί φορείς στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού, τοπικοί πολιτικοί φορείς, Μέλη της Ευρωπαϊκής Διαδρομής Κεραμικών
Κύριος στόχος 3Α	
Δράση προς υλοποίηση (A3A)	Να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τα κριτήρια του MED-Routes Green Label από όλους τους φορείς που περιλαμβάνονται στις οικο-διαδρομές, επαληθεύοντας ότι τηρούν πρακτικές βιωσιμότητας, όπως η διαχείριση αποβλήτων, η ενεργειακή αποδοτικότητα και η προώθηση τουριστικών εμπειριών χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος.
Περίοδος υλοποίησης	Σε εξέλιξη
Εμπλεκόμενοι φορείς	Τοπικοί φορείς στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	Τοπικοί φορείς στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού, τοπικοί πολιτικοί φορείς, τουρίστες
Κύριος σκοπός 3Β	
Δράση προς υλοποίηση (A3B)	Να επικοινωνηθεί αποτελεσματικά το Green Label προς τους τουρίστες και τους ενδιαφερόμενους φορείς , διασφαλίζοντας ότι όλοι οι φορείς προβάλλουν εμφανώς την πιστοποίηση και προωθούν ενεργά τη σημασία της.

Περίοδος υλοποίησης	σε εξέλιξη
Εμπλεκόμενοι φορείς	Τοπικοί φορείς στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού
Κύριο κοινό-στόχος της δράσης	Τοπικοί φορείς στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού, τουρίστες

II.2 ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ

Προσδιορίστε τα κύρια ΚΟΙΝΑ-ΣΤΟΧΟΥΣ για τις δράσεις της Πολιτιστικής Διαδρομής σας που είναι προσανατολισμένες στη βιωσιμότητα (π.χ. τουρίστες, τοπικές κοινότητες, φοιτητές, υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής) και περιγράψτε πώς η διαδρομή ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες ανάγκες και ενδιαφέροντά τους. Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα και προσδιορίστε πώς θα αντιμετωπιστεί κάθε κοινό με σχεδιασμένες δράσεις.

Κοινό Στόχος	Ανάγκες και ενδιαφέροντα
Μέλη της Ευρωπαϊκής Διαδρομής Κεραμικών	- Υποστήριξη για την ανάπτυξη και την εφαρμογή οικο-διαδρομών που συνάδουν με τις πρακτικές βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας. - Ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, εμπειριών και γνώσεων σχετικά με τον αειφόρο τουρισμό και τις πρωτοβουλίες κυκλικής οικονομίας. - Ευκαιρίες δικτύωσης για την ενίσχυση της συνεργασίας και της συντονισμένης δράσης στην εφαρμογή πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον στον τομέα του τουρισμού.
Τοπικοί φορείς στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού	- Πρόσβαση σε εκπαίδευση και πόρους σχετικά με βιώσιμες πρακτικές, όπως διαχείριση αποβλήτων, ενεργειακή απόδοση και τουρισμός χαμηλού αντίκτυπου. - Ευκαιρίες συμμετοχής στο δίκτυο οικο-διαδρομών και αξιοποίηση των τάσεων του οικολογικού τουρισμού. - Υποστήριξη για την απόκτηση πιστοποιητικών βιωσιμότητας, όπως το

	MED-Routes Green Label, με σκοπό την αύξηση της προβολής των προσφορών βιώσιμου τουρισμού.
Τοπικοί φορείς χάραξης πολιτικής	- Πληροφορίες και στρατηγικές για την προώθηση του βιώσιμου τουρισμού και την υποστήριξη των αρχών της κυκλικής οικονομίας στην τοπική πολιτική. - Εργαλεία που βοηθούν στην ενσωμάτωση πρακτικών βιωσιμότητας στις τοπικές τουριστικές στρατηγικές. - Συμμετοχή σε περιφερειακά και διεθνή έργα που ενισχύουν την τοπική βιώσιμη ανάπτυξη και βελτιώνουν την ευημερία της κοινότητας.
Τουρίστες	- Πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τις οικο-διαδρομές που προσφέρουν βιώσιμες και υπεύθυνες ταξιδιωτικές επιλογές. - Ευκαιρίες να γνωρίσετε την αυθεντική τοπική κουλτούρα και κληρονομιά μέσω οικολογικών τουριστικών δραστηριοτήτων με χαμηλό περιβαλλοντικό αντίκτυπο. - Πληροφορίες σχετικά με τα περιβαλλοντικά οφέλη των βιώσιμων ταξιδιών και τον τρόπο μείωσης του ανθρακικού αποτυπώματος, ενώ απολαμβάνετε τον πολιτιστικό τουρισμό.

III.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Διάγραμμα Gantt

	Μήνες (Επεκτείνετε το διάγραμμα Gantt όπου είναι απαραίτητο.)											
Δράση	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	...
A1A												
A1B												
A2A												
A2b												
A3A												

A3B												
------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

III.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Δράση	Περιγράψτε τα εργαλεία και τις μεθόδους που θα χρησιμοποιήσει η Πολιτιστική Διαδρομή σας για να παρακολουθεί την πρόοδο και τον αντίκτυπο των προτεινόμενων δράσεων βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας, όπως βασικοί δείκτες απόδοσης (KPIs), περιοδικές αξιολογήσεις, ανατροφοδότηση από την κοινότητα ή εξωτερικοί έλεγχοι. (Επεκτείνετε τον πίνακα όσο το θεωρείτε απαραίτητο.)
A1A	- Αριθμός αιτήσεων χρηματοδότησης που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων - Τακτικοί έλεγχοι των εκταμιεύσεων και της χρήσης των χρηματοδοτήσεων από τα μέλη
A1B	- Ιχνηλάτηση του αριθμού των οικο-διαδρομών που δημιουργήθηκαν
A2A	- Τακτικές συναντήσεις και ανταλλαγή εκθέσεων μετά των μελών του ERC
A2b	- Έρευνες από τουρίστες, επισκεψιμότητα ιστότοπου και συμμετοχή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
A3A	- Ετήσια συνάντηση έρευνας
A3B	- Έρευνες, συνεντεύξεις, και ανατροφοδότηση από τουρίστες και φορείς

MED-Routes

*«Ενίσχυση του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού στη Μεσόγειο δημιουργώντας
οικολογικές διαδρομές εντός υφιστάμενων Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Διαδρομών»*

Σχέδιο Δράσης MED-Routes Διαδρομές της Ελιάς

Πληροφορίες Προγράμματος	
Ακρωνύμιο προγράμματος	MED-Routes
Πλήρης Τίτλος Προγράμματος	«Ενίσχυση του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού στη Μεσόγειο δημιουργώντας οικολογικές διαδρομές εντός υφιστάμενων Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Διαδρομών»
Προτεραιότητα Προγράμματος	Πιο Πράσινη Μεσόγειος
Αποστολή Προγράμματος	Ενίσχυση Βιώσιμου Τουρισμού
Ειδικός Στόχος	RSO2.6: Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία
Είδος Προγράμματος	Πρόγραμμα μεταφοράς (Θεματικό Πρόγραμμα)
Ταυτότητα Προγράμματος	Euro-MED0200798
Ημερομηνία έναρξης	1 ^η Ιανουαρίου 2024
Διάρκεια	27 μήνες

Πίνακας Περιεχομένων

I.1.	ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ.....	68
I.2.	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	68
I.3.	ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΙΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ.....	69
II.1	ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	73
II.2	ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ	82
III.1	ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ.....	84
III.2	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ	84

I.1. ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Αναφέρετε το όνομα της διαδρομής

Διαδρομή της Ελιάς

I.2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ

Περιγράψτε το θέμα της Πολιτιστικής Διαδρομής, δώστε μια γενική εικόνα των κύριων δρομολογίων της και προσδιορίστε τις βασικές πολιτιστικές πρακτικές, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που καθορίζουν και υποστηρίζουν αυτές τις διαδρομές.

Οι «Δρόμοι της Ελιάς» είναι διαδρομές διαπολιτισμικού διαλόγου και βιώσιμης ανάπτυξης, πλαισιωμένες από πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες γύρω από την Ελιά της Μεσογείου. Οι βασικές πολιτιστικές πρακτικές είναι:

- Προώθηση του πολιτισμού της ελιάς προς όφελος των τοπικών οικονομιών.
- Ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της πολιτιστικής κληρονομιάς της ελιάς, του τουρισμού και της αειφόρου ανάπτυξης.
- Καταγραφή της κληρονομιάς της ελιάς στις ελαιοπαραγωγικές περιοχές, προώθηση και ανάδειξη της μέσω πολιτιστικών δραστηριοτήτων.
- Δημιουργία «γέφυρας» μεταξύ των μεσογειακών χωρών χάρη στην ελιά, σύμβολο ειρήνης, φιλίας και ευημερίας.
- Ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου για την ειρήνη και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι δραστηριότητες υλοποιούνται από το Δίκτυο και το Πολιτιστικό Ίδρυμα « Olive Tree Routes», μια μη κερδοσκοπική, μη κυβερνητική οργάνωση με έδρα την Ελλάδα, η οποία εφαρμόζει μια καινοτόμο πολιτιστική έκφραση για τη βιώσιμη ανάπτυξη: την προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της ελιάς σε διεθνή κλίμακα και τη δημιουργία «συνεργιών» μεταξύ κληρονομιάς, τουρισμού και βιώσιμης ανάπτυξης προς όφελος των τοπικών οικονομιών.

Συνοπτική αναφορά του τρόπου με τον οποίο η CR εντόπισε τις κύριες προκλήσεις και ανάγκες όσον αφορά την εφαρμογή των αρχών της βιωσιμότητας και της κυκλικής οικονομίας στις πρακτικές της (π.χ. εργαστήρια για τα ενδιαφερόμενα μέρη, έρευνες και ερωτηματολόγια, αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων, επιτόπιες αξιολογήσεις, άλλα).

Ι.3 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΙΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Η πολιτιστική διαδρομή «Διαδρομές της Ελιάς» έχει ενσωματώσει τις αρχές της αειφορίας και της κυκλικής οικονομίας μέσω μιας σειράς πρακτικών και εργαλείων που ανταποκρίνονται στις κύριες προκλήσεις της εφαρμογής τους. Συνοπτικά:

- **Συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών:** Διοργανώνονται εργαστήρια, συνέδρια και συναντήσεις με τοπικούς παραγωγούς, πολιτιστικά ιδρύματα, τουριστικούς πράκτορες και τοπικές κυβερνητικές υπηρεσίες με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας και την ανταλλαγή καλών πρακτικών στον τομέα της βιώσιμης διαχείρισης.
- **Έρευνα και τεκμηρίωση:** Διεξάγονται έρευνες και καταγραφές της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της ελιάς με στόχο την προώθηση και τη διατήρηση των τοπικών πόρων, αλλά και την αξιολόγηση του κοινωνικοοικονομικού αντίκτυπου των δράσεων.
- **Αξιολογήσεις βιωσιμότητας:** Διεξάγονται επιτόπιες αξιολογήσεις και μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων για να εξασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ της ανάπτυξης του τουρισμού και της προστασίας του τοπίου και των φυσικών πόρων.
- **Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση:** Πολιτιστικές δραστηριότητες, εκπαιδευτικά προγράμματα και εργαστήρια τέχνης χρησιμοποιούνται για την ευαισθητοποίηση σε θέματα περιβάλλοντος και την προώθηση της κυκλικής διαχείρισης υλικών και πόρων.
- **Δικτύωση και συνεργασίες:** Δημιουργούνται συνέργειες μεταξύ φορέων από διάφορες μεσογειακές χώρες για την προώθηση ενός κοινού μοντέλου βιώσιμης πολιτιστικής ανάπτυξης με βάση την κληρονομιά της ελιάς.

Με αυτόν τον τρόπο, η διαδρομή λειτουργεί ως εργαστήριο για την εφαρμογή της αειφορίας, συνδέοντας τον πολιτισμό, τον τουρισμό και την τοπική ανάπτυξη με πρακτικές κυκλικής οικονομίας και περιβαλλοντική ευθύνη.

Προσδιορίστε τις κύριες προκλήσεις και ανάγκες ανά τομέα:

Σκεφτείτε τα ακόλουθα ζητήματα και περιγράψτε τυχόν εμπόδια, κενά ή δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Πολιτιστική Διαδρομή σας σε κάθε τομέα. Προσθέστε συγκεκριμένα παραδείγματα όπου είναι δυνατόν.

Διαχείριση κατανάλωση νερού	• Δυσκολία στην παρακολούθηση και μέτρηση της κατανάλωσης νερού κατά τη διάρκεια πολιτιστικών διαδρομών και δραστηριοτήτων, ειδικά σε αγροτικές περιοχές. • Έλλειψη υποδομών εξοικονόμησης νερού (π.χ. συστήματα συλλογής βρόχινου νερού ή επαναχρησιμοποίησης γκρίζου νερού). • Ανάγκη εκπαίδευσης των τοπικών εταίρων και ενδιαφερόμενων μερών σε πρακτικές βιώσιμης διαχείρισης των υδάτινων πόρων, ειδικά σε περιοχές με περιορισμένους υδάτινους πόρους.
Διαχείριση κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας	• Ανεπαρκής υποδομή για την ανακύκλωση και τη διαχείριση αποβλήτων σε αγροτικές και μικρές δήμους όπου πραγματοποιούνται οι δράσεις. • Δυσκολία στη μείωση των πλαστικών μίας χρήσης κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων. • Ανάγκη εκπαίδευσης των επισκεπτών και των τοπικών εταίρων σε πρακτικές κυκλικής διαχείρισης αποβλήτων.
Διαχείριση αποβλήτων	• Ανεπαρκής υποδομή για την ανακύκλωση και τη διαχείριση των αποβλήτων στις αγροτικές και μικρές δήμους όπου πραγματοποιούνται οι δράσεις. • Δυσκολία στη μείωση των πλαστικών μίας χρήσης κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων. • Ανάγκη εκπαίδευσης των επισκεπτών και των τοπικών εταίρων σε πρακτικές κυκλικής διαχείρισης αποβλήτων.
Κατανάλωση τοπικών προϊόντων	• Παρά την έμφαση που δίνεται στα τοπικά προϊόντα (ελαιόλαδο, παράγωγα ελιάς), υπάρχει δυσκολία στη σύνδεση όλων των τοπικών παραγωγών με τον πολιτιστικό τουρισμό. • Περιορισμένη προώθηση των μικρών παραγωγών σε διεθνές επίπεδο. • Ανάγκη δημιουργίας τοπικών συνεργιών και «αγορών πολιτισμού και γεύσης» για την τόνωση της κατανάλωσης τοπικών προϊόντων.

Χρήση καθαρών ενεργειών	• Έλλειψη υποδομών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στους χώρους διεξαγωγής εκδηλώσεων. • Οικονομικοί περιορισμοί στις επενδύσεις σε φωτοβολταϊκά ή άλλες καθαρές τεχνολογίες. • Ανάγκη ενίσχυσης των συνεργασιών με δήμους και ενεργειακούς φορείς για πιλοτικές εφαρμογές.
Απόκτηση σήματος ECOLABEL ή Πράσινο Σήμα MED-ROUTES	• Περιορισμένη γνώση σχετικά με τα απαιτούμενα κριτήρια και τις διαδικασίες πιστοποίησης • Έλλειψη τεχνικής υποστήριξης και καθοδήγησης για την υποβολή αιτήσεων • Ανάγκη δημιουργίας κοινών προτύπων βιωσιμότητας προσαρμοσμένων στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Μεσογείου
Αποφυγή της χρήσης επικίνδυνων ουσιών ή προϊόντων	• Έλλειψη ενιαίων κανόνων για τη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων στους ελαιώνες • Δυσκολία στον έλεγχο των προμηθευτών που δεν διαθέτουν περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις.
	• Ανάγκη δημιουργίας «οδηγών πράσινης προμήθειας» για τους εταίρους του δικτύου.
Παρουσίαση ή παροχή πληροφοριών για την Οικο-διαδρομή σε κοινό και επισκέπτες	• Ανάγκη ανάπτυξης πολυγλωσσικού υλικού (έντυπου και ψηφιακού) που να εξηγεί τη σχέση μεταξύ πολιτισμού και περιβάλλοντος. • Δυνατότητα δημιουργίας ειδικής ετικέτας ή «οικολογικού διαβατηρίου» για τους επισκέπτες που συμμετέχουν σε βιώσιμες δραστηριότητες.
Προώθηση συνεργασίας ανάμεσα σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς	• Ανάγκη ενίσχυσης της διατομεακής συνεργασίας (πολιτισμός–τουρισμός–περιβάλλον–εκπαίδευση). • Δυσκολία συντονισμού των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης (τοπικό, εθνικό, διεθνές). • Ανάγκη δημιουργίας μιας «πλατφόρμας συνεργασίας» για την ανταλλαγή εμπειριών και τον συντονισμό δράσεων.

Προστασία τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς	• Περιορισμένοι πόροι για τη συντήρηση των παραδοσιακών ελαιотριβείων, αποθηκών και αγροτικών μνημείων. • Κίνδυνος εμπορευματοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω μη βιώσιμων μορφών τουρισμού. • Ανάγκη για εκπαιδευτικά προγράμματα που συνδέουν τους νέους με την πολιτιστική ταυτότητα της ελιάς.
Προώθηση βιώσιμης κινητικότητας	• Περιορισμένοι πόροι για τη συντήρηση των παραδοσιακών ελαιотριβείων, αποθηκών και αγροτικών μνημείων. • Κίνδυνος εμπορευματοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω μη βιώσιμων μορφών τουρισμού. • Ανάγκη για εκπαιδευτικά προγράμματα που συνδέουν τους νέους με την πολιτιστική ταυτότητα της ελιάς.

II.1 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Σε αυτή την ενότητα, κάθε εταίρος πρέπει να επιλέξει **τρεις προτεραιότητες** από αυτές που αναφέρονται στην ενότητα I.3 (προκλήσεις βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας).

Για κάθε επιλεγμένη πρόκληση, ορίστε έναν **κύριο** στόχο, περιγράφοντας το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Ορίστε τον στόχο και τους συγκεκριμένους στόχους που αποσκοπούν στην ενσωμάτωση των αρχών της κυκλικής οικονομίας, σύμφωνα με την παρακάτω δομή. Επεκτείνετε τον πίνακα όπως κρίνετε σκόπιμο.	
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 1 (ΕΠΠ1)	(όνομα πρόκλησης, όπως στο I.3)
Κύριος στόχος για την ΕΠΠ1	Εμφάνιση ή παροχή πληροφοριών σχετικά με την οικο-διαδρομή μας στο κοινό και στους επισκέπτες
Ειδικός Σκοπός 1Α	Ενίσχυση της προώθησης και της επικοινωνίας της «Οικο-διαδρομής» με στόχο την ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση και την ενεργό συμμετοχή των επισκεπτών στις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.
Ειδικός Σκοπός 1Β	- Ανάπτυξη ψηφιακής πλατφόρμας και διαδραστικού χάρτη της διαδρομής, με παρουσίαση βιώσιμων πρακτικών, «πράσινων σημείων» και συνεργαζόμενων τοπικών οργανώσεων. - Δημιουργία έντυπου και ψηφιακού «οικο-διαβατηρίου» για τους επισκέπτες, το οποίο θα επιβραβεύει τη συμμετοχή σε δράσεις με θετικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο (π.χ. χρήση τοπικών προϊόντων, ήπια κινητικότητα, ανακύκλωση). - Οργάνωση εκπαιδευτικών εκδηλώσεων και ημερών ενημέρωσης για την παρουσίαση των αρχών της κυκλικής οικονομίας στο κοινό και στους εταίρους.
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 2 (ΕΠΠ2)	(όνομα πρόκλησης, όπως στο I.3)
Κύριος στόχος για την ΕΠΠ2	Προστασία τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς
Ειδικός Σκοπός 2Α	Διασφάλιση της προστασίας και της αειφόρου χρήσης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς που σχετίζεται με την ελαιοκαλλιέργεια.

Ειδικός Σκοπός2B	Καταγραφή, τεκμηρίωση και ψηφιοποίηση παραδοσιακών ελαιολιτριβείων, εργαλείων και
------------------	---

	μνημεία, με στόχο τη δημιουργία μιας ανοιχτής βάσης δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά. Υλοποίηση προγραμμάτων για την επαναχρησιμοποίηση και αποκατάσταση παραδοσιακών χώρων (π.χ. παλιά ελαιοτριβεία) για πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς, ενσωματώνοντας πρακτικές κυκλικής οικονομίας (ανακύκλωση υλικών, χρήση φυσικών πόρων). Ανάπτυξη εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για νέους και επισκέπτες σχετικά με την αξία της ελιάς και της πολιτιστικής της κληρονομιάς, με στόχο τη διαγενεακή μεταφορά γνώσεων.
Επιλεγμένη προτεραιότητα πρόκλησης 3(SPC 3)	(όνομα πρόκλησης, όπως στην I.3)
Κύριος στόχος για την ΕΠΠ3	Κατανάλωση τοπικών προϊόντων
Ειδικός Σκοπός 3Α	Προώθηση της κατανάλωσης τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων ως μέσο ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας και εφαρμογής των αρχών της κυκλικής οικονομίας.
Ειδικός Σκοπός 3Β	Δημιουργία συνεργιών μεταξύ πολιτιστικών οργανισμών, τοπικών παραγωγών και επιχειρήσεων φιλοξενίας για την πώληση τοπικών προϊόντων (π.χ. ελαιόλαδο, σαπούνια, παραδοσιακά τρόφιμα) σε εκδηλώσεις και καταστήματα κατά μήκος της διαδρομής. Διοργάνωση «Τοπικών Αγορών Ελαιολάδου» ή «Ημερών Γαστρονομίας» που θα συνδέουν τις πολιτιστικές δραστηριότητες με τη βιώσιμη γαστρονομία και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Δημιουργία μιας ετικέτας «Eco & Local Product Partner» για συνεργάτες που δεσμεύονται για βιώσιμες πρακτικές

	παραγωγής και διανομής.
--	-------------------------

Ειδικός Σκοπός 1Α (Επεκτείνετε τον πίνακα όπου είναι απαραίτητο.)

Δράση προς υλοποίηση (A1A)	«Ψηφιακή πλατφόρμα οικολογικών διαδρομών και διαδραστικός χάρτης των διαδρομών της ελιάς» Ανάπτυξη μιας πολυγλωσσικής ψηφιακής πλατφόρμας και ενός διαδραστικού χάρτη που παρουσιάζουν τις διαδρομές της ελιάς ως βιώσιμη πολιτιστική διαδρομή. Η πλατφόρμα θα αναδείξει: • Σημαντικούς χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, μουσεία, ελαιοτριβεία και τοπικούς παραγωγούς που εφαρμόζουν βιώσιμες πρακτικές. • «Πράσινες» διαδρομές για πεζοπορία, ποδηλασία και οικολογική κινητικότητα. • Τοπικά προϊόντα και εκδηλώσεις που συνδέονται με την κουλτούρα της ελιάς. • Εκπαιδευτικό υλικό και καλές πρακτικές που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα και την κυκλική οικονομία. Το εργαλείο θα χρησιμεύσει τόσο ως κανάλι επικοινωνίας όσο και ως μέσο ευαισθητοποίησης για τους επισκέπτες και τις τοπικές κοινότητες.
------------------------------------	--

Περίοδος υλοποίησης	Φάση προετοιμασίας και σχεδιασμού: Ιανουάριος–Ιούνιος 2026 Ανάπτυξη και πιλοτική δοκιμή: Ιούλιος – Δεκέμβριος 2026 Εκκίνηση και συνεχιζόμενες ενημερώσεις: Από το 2027 και μετά (συνεχής επέκταση σε νέες περιοχές της Μεσογείου)
Εμπλεκόμενοι φορείς	• Ίδρυμα και Δίκτυο «Routes of the Olive Tree» – συντονισμός έργου και επίβλεψη περιεχομένου • Τοπικοί πολιτιστικοί και τουριστικοί φορείς (δήμοι, μουσεία, πολιτιστικοί σύλλογοι) – συλλογή δεδομένων και συνεργασία
	• Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα – τεκμηρίωση και αξιολόγηση βιωσιμότητας • Εταιρείες πληροφορικής και GIS – ανάπτυξη της πλατφόρμας και εργαλείων χαρτογράφησης • Τοπικοί παραγωγοί και επιχειρήσεις φιλοξενίας – συμμετοχή ως «οικο-συνεργάτες» • ΜΚΟ και εκπαιδευτικοί φορείς – υποστήριξη δράσεων ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης

Βασικό κοινό-στόχος της δράσης	• Επισκέπτες και ταξιδιώτες που ενδιαφέρονται για βιώσιμο και πολιτιστικό τουρισμό • Τοπικές κοινότητες και παραγωγοί που συμμετέχουν στη Διαδρομή • Εκπαιδευτικά ιδρύματα (σχολεία και πανεπιστήμια) που προάγουν την περιβαλλοντική εκπαίδευση • Φορείς διαχείρισης τουρισμού και πολιτισμού που επιδιώκουν να υιοθετήσουν βιώσιμες και κυκλικές πρακτικές
Ειδικός Σκοπός 1B	
Δράση προς υλοποίηση (A1B)	
Περίοδος υλοποίησης	
Εμπλεκόμενοι φορείς	
Βασικό κοινό-στόχος της δράσης	
Ειδικός Σκοπός 2A	
Δράση προς υλοποίηση (A2A)	«Ψηφιοποίηση και Βιώσιμη Αποκατάσταση των Μνημείων της Ελιάς» Ανάπτυξη προγράμματος για την τεκμηρίωση, ψηφιοποίηση και αποκατάσταση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς που σχετίζεται με

	με την ελιά. Το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει: • Ψηφιακή καταγραφή παραδοσιακών ελαιοτριβείων, εργαλείων και κτιρίων κληρονομιάς • Βιώσιμη αποκατάσταση μνημείων, εφαρμόζοντας αρχές κυκλικής οικονομίας (επανάχρηση υλικών, χαμηλού αντίκτυπου κατασκευές, φιλική προς το περιβάλλον συντήρηση) • Εκπαιδευτικές δραστηριότητες και εργαστήρια για τη μεταφορά γνώσης σχετικά με την κληρονομιά της ελιάς στις νεότερες γενιές και τους επισκέπτες
Περίοδος υλοποίησης	• Τεκμηρίωση και σχεδιασμός: Ιανουάριος – Ιούνιος 2026 • Ψηφιοποίηση και πιλοτικές εργασίες αποκατάστασης: Ιούλιος 2026 – Δεκέμβριος 2027 • Συνεχιζόμενη διαχείριση και εκπαιδευτικές δραστηριότητες: Από το 2028 και εξής
Εμπλεκόμενοι φορείς	• Ίδρυμα και Δίκτυο «Routes of the Olive Tree» – συντονισμός και επίβλεψη • Τοπικοί δήμοι και πολιτιστικοί σύλλογοι – πρόσβαση στους χώρους και υποστήριξη • Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα – τεκμηρίωση και ψηφιοποίηση της κληρονομιάς • Εταιρείες αποκατάστασης και εμπειρογνώμονες συντήρησης – βιώσιμες εργασίες αποκατάστασης

	• Σχολεία, ΜΚΟ και τοπικές κοινότητες – συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες
Βασικό κοινό-στόχος της δράσης	• Τουρίστες και επισκέπτες πολιτιστικού τουρισμού • Τοπικές κοινότητες και φύλακες της κληρονομιάς • Φοιτητές και εκπαιδευτικά ιδρύματα • Κάτοχοι πολιτικής και φορείς διαχείρισης πολιτισμού που προάγουν βιώσιμες πρακτικές κληρονομιάς
Ειδικός Σκοπός 2B	
Δράση προς υλοποίηση (A2B)	
Περίοδος υλοποίησης	
Εμπλεκόμενοι φορείς	
Βασικό κοινό-στόχος της δράσης	
Ειδικός Σκοπός 3A	

Δράση προς υλοποίηση (Α3Α)	«Πρώθηση και Ενσωμάτωση Τοπικών Προϊόντων Βασισμένων στην Ελιά στη Βιώσιμη Διαδρομή» Ανάπτυξη πρωτοβουλιών για την αύξηση της χρήσης και της ορατότητας των τοπικών προϊόντων στους επισκέπτες και τις κοινότητες, συνδέοντας την κληρονομιά, τη γαστρονομία και τη βιωσιμότητα. Οι δραστηριότητες θα περιλαμβάνουν: • Συνεργασία με τοπικούς παραγωγούς για την προμήθεια εκδηλώσεων, καταστημάτων και εστιατορίων κατά μήκος της Διαδρομής • Οργάνωση «Αγορών Ελιάς» και ημερών γαστρονομίας που προβάλλουν τοπικά και φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα • Λανσάρισμα ετικέτας Eco & Local Product Partner για
	επιχειρήσεις που υιοθετούν βιώσιμες πρακτικές παραγωγής και κυκλικής οικονομίας.
Περίοδος υλοποίησης	• Συμμετοχή ενδιαφερομένων και σχεδιασμός: Ιανουάριος – Μάρτιος 2026 • Πιλοτικές εκδηλώσεις και ενσωμάτωση προϊόντων: Απρίλιος – Δεκέμβριος 2026 • Πλήρης υλοποίηση και συνεχής προώθηση: Από το 2027 και στο εξής

Εμπλεκόμενοι φορείς	• Ίδρυμα και Δίκτυο «Routes of the Olive Tree» – συντονισμός και προώθηση • Τοπικοί παραγωγοί, συνεταιρισμοί και ΜΜΕ – προμήθεια τοπικών προϊόντων • Δήμοι και πολιτιστικοί σύλλογοι – οργάνωση εκδηλώσεων και υποστήριξη logistics • Τουριστικοί φορείς και εστιατόρια – ενσωμάτωση προϊόντων στις υπηρεσίες • ΜΚΟ και εκπαιδευτικοί φορείς – προώθηση βιωσιμότητας και ευαισθητοποίησης
Βασικό κοινό-στόχος της δράσης	• Επισκέπτες και τουρίστες που αναζητούν αυθεντικές τοπικές εμπειρίες • Τοπικοί παραγωγοί και επιχειρήσεις • Σχολεία και εκπαιδευτικά ιδρύματα για εκπαιδευτικές δραστηριότητες και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης • Φορείς διαχείρισης πολιτισμού και τουρισμού που επιδιώκουν να εφαρμόσουν βιώσιμες πρακτικές

Ειδικός Σκοπός 3B	
Δράση προς υλοποίηση (A3B)	
Περίοδος υλοποίησης	
Εμπλεκόμενοι φορείς	
Βασικό κοινό-στόχος της δράσης	

II.2. ΚΟΙΝΟ-ΣΤΟΧΟΣ

Καθορίστε το κύριο κοινό στόχο για τις δράσεις βιωσιμότητας της Πολιτιστικής Διαδρομής σας (π.χ. τουρίστες, τοπικές κοινότητες, μαθητές, φορείς χάραξης πολιτικής) και περιγράψτε πώς η διαδρομή καλύπτει τις συγκεκριμένες ανάγκες και ενδιαφέροντά τους.

Παρακαλώ συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα και προσδιορίστε πώς θα προσεγγίσετε κάθε κοινό μέσω των σχεδιασμένων δράσεων:

--

Κοινό-Στόχος	Ανάγκες και Ενδιαφέροντα
Τουρίστες / επισκέπτες	- Αναζήτηση αυθεντικών εμπειριών που συνδυάζουν πολιτισμό, φύση και τοπικά προϊόντα - Πρόσβαση σε πληροφορίες για βιώσιμες πρακτικές και φιλικές προς το περιβάλλον επιλογές Πώς καλύπτονται: - Μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας και του διαδραστικού χάρτη (Eco-διαδρομή) - Μέσω έντυπων και ψηφιακών υλικών - Μέσω ενός «eco-passport» για συμμετοχή σε βιώσιμες δραστηριότητες - Προώθηση τοπικών προϊόντων - Οργάνωση «πράσινων» διαδρομών πεζοπορίας και ποδηλασίας

Τοπικές κοινότητες / Παραγωγοί	• Οικονομική και κοινωνική υποστήριξη για την τοπική περιοχή • Διατήρηση και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των τοπικών παραδόσεων Πώς καλύπτονται: • Συνεργασία με τοπικούς παραγωγούς • Συμμετοχή σε εκδηλώσεις και αγορές • Υποστήριξη βιώσιμων πρακτικών παραγωγής • Δημιουργία δικτύου «eco-partners» • Εκπαίδευση σε
	πρακτικές κυκλικής οικονομίας
Μαθητές-σπουδαστές/Εκπαιδευτικά ιδρύματα	• Εκπαιδευτικές ευκαιρίες στην πολιτιστική και περιβαλλοντική μάθηση • Ανάπτυξη δεξιοτήτων και κατανόησης βιώσιμων πρακτικών Πώς καλύπτονται: • Εκπαιδευτικά εργαστήρια • Επισκέψεις σε μνημεία και ελαιотριβεία • Προγράμματα ευαισθητοποίησης για κυκλική οικονομία και βιώσιμη

	ανάπτυξη Ψηφιακά εργαλεία και υλικό για χρήση στην τάξη
Φορείς Χάραξης Πολιτικής/Τοπικές Αρχές	- Εργαλεία για το σχεδιασμό βιώσιμων πρακτικών και πολιτιστικών στρατηγικών σημείων - Υποστήριξη στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τουρισμού με χαμηλό περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Πώς καλύπτονται: - Παροχή δεδομένων από βάσεις δεδομένων και αξιολογήσεις, τεκμηρίωση καλών πρακτικών, συμμετοχή σε εκδηλώσεις επαγγελματικής δικτύωσης και εργαστήρια για την ανάπτυξη της βιωσιμότητας και της κυκλικής οικονομίας.
Φορείς Πολιτισμού και Τουρισμού	- Βελτίωση υπηρεσιών και εμπειριών επισκεπτών με βιώσιμη προσέγγιση - Ανάπτυξη συνεργασιών και προώθηση καινοτόμων πρακτικών Πώς καλύπτονται: - Κατευθυντήριες οδηγίες για βιώσιμες πρακτικές - Eco-ετικέτες για επιχειρήσεις - Συμμετοχή σε προγράμματα εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης - Ανάπτυξη θεματικών διαδρομών που συνδέουν πολιτισμό και βιωσιμότητα

III.1 ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Διάγραμμα Gantt

	Μήνες (Επεκτείνετε το διάγραμμα Gantt όπου είναι απαραίτητο.)											
Δράση	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	...
A1A												
A1B												
A2A												
A2b												
A3A												
A3B												
...												

III.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Δράση	Παρακαλώ περιγράψτε τα εργαλεία και τις μεθόδους που θα χρησιμοποιήσει η Πολιτιστική Διαδρομή σας για να παρακολουθεί την πρόοδο και τον αντίκτυπο των προτεινόμενων δράσεων βιωσιμότητας και κυκλικής οικονομίας, όπως: βασικοί δείκτες απόδοσης (KPIs), περιοδικές αξιολογήσεις, ανατροφοδότηση από την κοινότητα ή εξωτερικούς ελέγχους. (Επεκτείνετε τον πίνακα όπως κρίνετε σκόπιμο.)
-------	--

A1A	Βασικοί Δείκτες Απόδοσης (KPIs) Περιβαλλοντικοί δείκτες: • Μείωση κατανάλωσης νερού και ηλεκτρικής ενέργειας κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων • Ποσοστό ανακύκλωσης αποβλήτων • Χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας Κοινωνικοί δείκτες: • Αριθμός συμμετεχόντων σε εκπαιδευτικά εργαστήρια • Επισκέψεις στην ψηφιακή πλατφόρμα και επίπεδα αλληλεπίδρασης • Συμμετοχή τοπικών παραγωγών στις δραστηριότητες
------------	--

	Οικονομικοί δείκτες: - Αύξηση πωλήσεων και προώθησης τοπικών προϊόντων - Δημιουργία νέων συνεργασιών μεταξύ πολιτιστικών φορέων και επιχειρήσεων Πολιτιστικοί δείκτες: - Αριθμός μνημείων που έχουν καταγραφεί και ψηφιοποιηθεί - Συμμετοχή σε προγράμματα προστασίας και αποκατάστασης της κληρονομιάς .
A1B	Περιοδικές Αξιολογήσεις - Ετήσιες εσωτερικές εκθέσεις προόδου: Τεκμηρίωση της υλοποίησης και αξιολόγηση των KPIs - Διετής αξιολόγηση επιπτώσεων: Κάλυψη κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών αποτελεσμάτων - Συγκριτική αξιολόγηση (benchmarking): Συγκριτική μελέτη με άλλες πολιτιστικές διαδρομές που εφαρμόζουν βιώσιμες πρακτικές
A2A	Ανατροφοδότηση Κοινότητας - Ερωτηματολόγια και διαδικτυακές έρευνες που απευθύνονται σε επισκέπτες, τοπικές κοινότητες και παραγωγούς - Εργαστήρια και δημόσιες συναντήσεις για συζήτηση θεμάτων, αναγκών και προτάσεων βελτίωσης - Παρακολούθηση σχολίων και αλληλεπίδρασης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως δείκτες ενδιαφέροντος και αντίκτυπου
A2b	4.1. Εξωτερικοί Έλεγχοι / Πιστοποιήσεις 4.1. Επιθεωρήσεις από ανεξάρτητους οργανισμούς (π.χ., ECOLABEL, MED-ROUTES Green Label) 4.2. Συνεργασία με ερευνητικά κέντρα για τη διεξαγωγή μελετών περιβαλλοντικού, κοινωνικού και οικονομικού αντίκτυπου 4.3. Πιστοποίηση προϊόντων και υπηρεσιών μέσω της ετικέτας «Eco & Local Product Partner»
A3A	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Δεδομένων 5.1. Κεντρικό σύστημα διαχείρισης δεδομένων για τη συγκέντρωση όλων των αποτελεσμάτων παρακολούθησης 5.2. Οπτικοποίηση της προόδου μέσω dashboards και γραφημάτων 5.3. Σχεδιασμός και εφαρμογή διορθωτικών δράσεων σε πραγματικό χρόνο για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας.

